

המחיר 3 ש"ח
פרטים בעמוד 3

גיליון 337 • פרשת שופטים תשפ"ו

האוצר מוקדש השבוע לזכות בני הישיבות ואברכי הכוללים, גיבורי החיל, לרגל התחלת הזמן "אלול", שיוכו לשקוד באהלה של תורה בלי הפרעות, וכל כלי יוצר עליך לא יצלה.

אוצר הפרשה

ממרן ורבנן וראשי הישיבות זיע"א ושליט"א

רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א הגיע השבוע בימי שהותו למנוחה בירושלים לביקור מיוחד במעונו של כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א בה שוחחו על המצב הקשה והרדיפות נגד עמלי התורה.

כולם רוצים לגעת בפסגה... אתה תגור בה! - פרטים בגב האוצר

זמני הדלקת נרות: פרשת שופטים

זמן פרישה ממלאכה כהוראת
מרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצוק"ל:
לאופק ב"ב: 18:56

ירושלים:
18:48

מודיעין עילית:
18:57

בני ברק:
19:04

לרפואת המתמיד הגאון רבי חיים בן ראשע רייזל ברמן לרפו"ש

לקבלת הקובץ במייל: a169258235@gmail.com

רשכבה"ג מרן ראש הישיבה
רבי דב לנדו שליט"א

**"מרתרומה
לקרן עולם התורה
אי אפשר להפסיד
אפשר רק
להרוויח כפלוים
וכפלי כפלוים"**

א"ק א"ג

קיימנו פרעוֹרֵתנו

***6881**

כולל שישי – אילת השחר
לע"ג הטוהרה של רשכבה"ג
מדנא בעל אילת השחר זצוק"ל

בס"ד
הצטרף להחזקת אברכים בימי שישי
הנצחת אברך לחודש 200 ₪
הנצחת שבוע 500 ₪
(גם בימי ביה"ז)
לתרומות 055-7600953

לימי בין הזמנים!

גמ"ח 'חסדי דוד' להשאלת וויז כשר עם תוכנת ניווט יהודית לכהנים,
בערים ירושלים – בני ברק – מודיעין עילית – בית שמש – רכסים – פתח תקוה

ליצירת קשר עם סניפי הגמ"ח ברחבי הארץ: 03-313-1723

בברכת נופש כשר ובריא

קו החירום ודעת תורה בעניני השעה:

ניתן להאזין לדברי מרנן ורבנן גדולי ישראל ובראשם רשכבה"ג
רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א: 1700-111-306

ניתן להשיג את האוצר מידי שבוע במוקדים כדלהלן:

אופקים

ביה"כ נ קוית
ביה"כ שוית
ביה"כ שערי תפילה
ביה"כ זכרון אליהו
ביה"כ אילת השחר

אלעד

ביה"כ מאור שרגא
ביה"כ הר"ן
ביה"כ דגל התורה
ביה"כ אחיעזר
ביה"כ רשב"י
ישיבת תורה בתפארתה
ישיבת כנסת יחזקאל

אשדוד

ביה"כ בית שמואל
ביה"כ עטרת צבי

באר יעקב

ישיבת גרודנא

בית חלקיה

ישיבת שערי שמועות

בית שמש

ביה"כ שערי תורה הקריה החרדית
ישיבת אור לישירים
ביה"כ אהבת תורה
ביה"כ אור אליהו
ביה"כ בית אביי
ישיבת נתיבות חיים
חניכי הישיבות רמה ג' 2
היכל התורה רמה ג' 2
ביה"כ נתיבות ישראל-אשכנז רמה ד
ביה"כ חניכי הישיבות רמת אברהם
אהל לאה קנה בושם
בני הישיבות קנה בושם

ביתר

ביה"כ זכור לאברהם
ישיבת הר"ן

בני ברק

ביה"כ לדרמן
ביה"כ המרכזי רמת אלחנן
ביה"כ נחלת משה
כולל חזון איש
ביה"כ משכנות יעקב
ביה"כ חניכי ארחות תורה
ביה"כ דברי שיר
ביה"כ בית השם
ביה"כ הליגמן
ביה"כ אהל יעקב ולאה
ביה"כ נאות יוסף
ביה"כ רמב"ם
ביה"כ בית אריה
ישיבת פוניבז' - אהל קדושים
ישיבת ארחות תורה

ישיבת בית מדרש עליון

ישיבת סלבודקא
ביה"כ הגדול
ביה"כ הליכות חיים
ביה"כ תפארת ציון
ביה"כ שומרי שבת
ביה"כ אהל תמר
ביה"כ יד אהרן

ביה"כ המרכזי שיכון ה'
ביה"כ חניכי הישיבות שיכון ה'
ביה"כ דרכי אי"ש
ביה"כ חמדת צבי
ביה"כ שונה הלכות
ביה"כ שיח תפילה
כולל ברסלב
ביה"כ צעירים
ביה"כ מזהליבר
ביה"כ אהל יעקב
ביה"כ תפארת נחמן
ביה"כ חניכי הישיבות בן יעקב
ביה"כ ראדזין
ביה"כ המרכזי נחלת סירוקה קרית הרצוג
ביה"כ חניכי הישיבות כרם ישראל קרית הרצוג
ביה"כ אילת השחר פרדס כץ
ביה"כ בית אהרן פרדס כץ
ביה"כ המרכזי מנין אברכים פרדס כץ
רש"י 14 ב"ב קומה ב'

גבעת זאב

ביה"כ בית אליהו
ישיבת מגדל עוז

זכרון יעקב

ביה"כ מסילת ישרים
ביה"כ שיכון חזון איש

חדרה

ביה"כ שירת ציון - שכונת הפארק

חיפה

ביה"כ תפארת ישראל
ביה"כ החדש רחוב הרצוג
ישיבת נחלת הלויים

חריש

אהבת תורה - שכונת צוותא
בית השם - שכונת החורש

טבריה - נוף פוריה

ביה"כ המרכזי

ירוחם

ביה"כ המרכזי
הישיבה הגדולה ירוחם

ירושלים

ישיבת מיר
ישיבת איתרי
אור הצפון

בית וגן: ישיבת קול תורה
רמת שלמה:

ביה"כ חזו"א
ביה"כ ערוך לגר

נוה יעקב מרכז: חניכי הישיבות
רוממה: ביה"כ חניכי הישיבות
רמות:

ביה"כ משכן שרגא
ביה"כ שערי תבונה
ביה"כ אהל יוסף
ביה"כ מרום הרים
פסגת זאב: ביה"כ המרכזי

כרמיאל

ישיבת רנה של תורה
קהילת תורה ותפילה

לוד - גני איילון

ביה"כ המרכזי
ביה"כ אהבת תורה
ביה"כ תורה ותפילה

מודיעין עילית

ביה"כ חזון דוד
ביה"כ משובב נתיבות
ביה"כ בית תפילה
ביה"כ נאות השמחה
ביה"כ קהילת מרומי שדה
כולל בית אבא
כולל עטרת שלמה
ביה"כ תורה ותפילה
ביה"כ שיח יצחק
ביה"כ המרכזי
ביה"כ זכרון משה
ביה"כ היכל יצחק
ביה"כ קהילת משך חכמה
ביה"כ המרכזי נאות הפסגה
ביה"כ קהילת יח"ל
ביה"כ חניכי ארחות תורה
ביה"כ אהל יוסף מאיר
כולל לב אחד
ביה"כ שירה חדשה
קהילת קצות החושן
קהילת אהל אברהם חפציבה
נאות עילית ביה"כ רמב"ם
נאות עילית מרכזי מהרי"ל
המרכזי גן הדסים
קהילת הרשב"א

ברכפלד:

ביה"כ אהל תורה
ביה"כ חניכי הישיבות רשב"י
ביה"כ קהילת רבי עקיבא
ביה"כ שערי תפילה
ביה"כ בני הישיבות
כולל אהבת שלום

נוף הגליל

ביה"כ המרכזי הר יונה

ביה"כ המרכזי נוף הגליל

נתיבות

ביה"כ בית יצחק
ישיבת שכר שכיר

נתניה

מנין אברכים

עוצם

ישיבת נר זרח

עפולה

ביה"כ אהל משה גבעת המורה
ביה"כ המרכזי עפולה עילית

פתח תקוה

ביה"כ שירת מרים
ביה"כ אבי עזרי
ביה"כ יוצאי חברון
ביה"כ קהל חסידים
ישיבת אור ישראל

קרית אתא

ביה"כ המרכזי שביט

קרית יערים - טלזסטון

ביה"כ המרכזי בני הישיבות
ישיבת כתר תורה

קרית מלאכי

ישיבת קרית מלאכי

ראשון לציון

ישיבת עטרת שלמה

רחובות

ביה"כ היכל זרח
ישיבת מאור התלמוד

רכסים

ביה"כ בית יצחק
ביה"כ שבטי ישראל
ביה"כ בני הישיבות
ביה"כ היכל משה
ביה"כ מאורות
ביה"כ אהל מלכה
ביה"כ מנין אברכים
בית הכנסת החדש גבעה א'
ישיבת כנסת חזקיהו כפר חסידים

תל אביב

כולל שירת דבורה

תל ציון

ביה"כ המרכזי חניכי הישיבות אשכנז

תפרח

ישיבת תושיה
ביה"כ בית יוסף

תשלום הקובץ בקופה או בעמדות נדרים פלוס (גם אחרי שב"ק)

בחשבון כולל דף היומי - אליבא דהלכתא - קטגוריית אוצר הפרשה

לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ בסכום סימלי ולקבלת הקובץ במייל ניתן לפנות

במייל: a169258235@gmail.com ובטלפון: 055-760-0055

השכבה"ג רבינו מרדך הגר"ד לנדו שלז"א הגיע לבוקור אצל האדמו"ר מבעלז. וכתב אות בס"ת לגגוד אלברטו ספרא. ושלוחא דרבנן הרב יעקב אשר נכנס למעונם של מרנן להתברך לחתונה בתו. ומרדך פוה"ד הגר"י זילברשטיין השותף בשמחת הבר מצוה לגינו ונשא דברי חזק וברכה. במעונו נערך מעמד יסוד כולל הפץ חיים בפרדס כץ. והגר"ג ר"ש שטיינמן עלה לקבר סבו מרנא הסטיופלער ביום היארצייט. נערכה שמחת אירוסין לבן הגר"א דינר. וראה"י במסע לווייה הטראגני של החתן מאיר שעיר ז"ל.

יזקוו ד יחליפו כח' מרנן וראשי הישיבות בקעמפ 'ועידת בני הישיבות' 'קול תורה' 'וברכת מרדכי - בני תורה'.

עטרת תפארת

זמן פרישה ממלאכה
ב"ב 6:56

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שבעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

קול דודי "דופק"...

אוי מזה הי' לנו

אוי. אוי. אוי. אוי. אוי וויי וויי... מזה עשה אלקים לנו. איזה אסונות! נורא ואזום! ואסון רחוק אסון, פחד נורא!

ולא נשכח, כמה כאב וצער היינו שומעים מלב הארץ, לבן של ישראל רבנו זצוק"ל, כשהיו מספרים לו דברים כאלו, הרי הי' נקצץ מצער, וגונה, וחוזר וגונה, וזעק אוי וויי וויי... ולא הי' נרגע.

ורק בפתחו של זמן, בהיכנסו לחיבל ישיבתו הק' "ארחות תורה" ורואה בית מדרש מלא ושווק תורה, הי' נרשם לרוחו, ופתח את דבריו בנעימות "ברוך השם התחיל הזמן", כמה גענועים.. בהיזכר מעמדות אלו.

בראש השנה יכתבון!

ולדאבוננו רגיל המשפט "אסונות בין הזמנים" רח"ל, ובדאי כשהסרה בעולם "שמירת התורה" הנמצא המור; אך הי' לחשוב שבין הזמנים זודי סיבה לגזירות הנוראות..

אלא הי' משגן רבנו חזקוני ומשגן, בראש השנה יכתבון, וביום צום כפור יתמוך, מי יחי וימי ימות וכו', מי במים וכו', וכו' הי' ירחם על עמו ישראל. רק כשיש זכויות, יש חזמים וחסד, ומעכבים את הגזירה, כדברי הגמ' זכות תולד...

אשרינו מזה טוב חלקינו

וברשות הקוראים חקקים שיהיו, נתעוררתי מדבר זה שאנו רואים "בחוש" את הצרות המהירות, שלדאבוננו קרו בימי בין הזמנים, כמה עלינו "להעריך" ולהפנים בנפשנו את גודל עוצמת כח התורה הק'. בפרט כאשר נמצאים כעת בתקופה קשה מאוד, מצד "ירדפי התורה", שאינם מכינים כלל וכלל את "המתנה האירוד" שנותן הקב"ה ליושבי ארץ הקודש, שיש בה מאות אלפים בני תורה כן ירבו, העומדים בה יומם ולילה. שהיא "השמירה הבטוחה" ביותר להצילנו מאויבנו.

ואמנם הם שלא מעטו מעמדה של תורה, ושקועים בהבלי העוה"ז, ובכל הדברים שהם "נגד התורה", בדאי שאינם מכינים, אבל אנחנו עמק בני ברייתך, שהבדילנו הקב"ה "מן התועים", ויודעים גודל מעלתה וערכה הרם. זמן לנו הקב"ה שיתחדד אצלנו עוד יותר, לראות בעינים האץ "שרק התורה הק'" שומרת ומגינה. וכאשר חסרה תורה בעולם, הגיעו אלינו רח"ל כל השתגויות האיומות האלו.

הי' ירחם עלינו ועל כל ישראל, וירפא את שברם הנורא של המשפחות השכולות, שאיבדו את יקיריהם "ברגע קטן" של "רגע באפר", ובדם חתן חקק הבחיה הצדיק מאיר שער זצ"ל, אשר כל עין תרומע על הצער הנורא והכפול, בהסתלק

פרשת השבוע – "שופר"

בן אדם שהוא עם נגיעות, רואה את הכל לפי הנגיעות שלו, וזה אומרים שכמו שיש לו נגיעות פסול להיות דין, כי רואה את הכל לפי הנגיעות שלו, ממילא גם לגבי כל דבר. וכמו ששמעתי שאמרו לחז"א שגם אדם גדול מאוד. כשמגיע אצלו לנגיעה, "ער פארלירט זאך" הוא נאבד.... ואמר החז"א (כמדומה על זה) שאסור לומר ככה. כי אם הוא כזה אדם שכשמגיע לנגיעה הוא לא בטוח. א"כ אף פעם אי אפשר לדעת, שהרי תמיד יש נגיעות. וא"כ מתי הוא לא נאבד... ואין בו כלום.

ופעם אחת כשרצה רבנו להראות את גודל העונה של מרן החז"א זצוק"ל, אמר כך, ואספר לכם דבר מעניין מזה זה נגיעה. פעם נכנסתי אצל החז"א, ואמר לי החז"א טוב שאתם פה – תשמעו מזה זה העונה של החז"א!

וסיפר כך שהר"ר יעקב הלפרין כשפתח את הבית העלמין מכר בתחילה מקומות ולא הי' מסודר עדיין שורות. רק מכר מקומות בלבד. ואחרי שנים התחיל להסתדר שורות של רבנים וכו'... ובא אליו יהודי אחד "זייפן" וטען שמקומות פלוני ופלוני מכרו לו. והלפרין טען שזה לא נכון רק מכר לו שלש מקומות ולא מקומות מסוימים, וזכותו לתת לו מקומות כפי שהוא רוצה.

והחז"א אחז בדיעה שהלפרין צודק, ובא אותו היהודי לחז"א, וכנראה החז"א אמר לו שהוא לא צודק. ואח"כ הגיע עוד פעם ואז כנראה החז"א צעק עליו או משהו דומה, ובפעם השני הי' החז"א בטוח שיש לו "נגיעה", למה? בגלל שכבר אמר לו פעם אחת והוא עדיין מתעקש ובא עוד פעם. לכן פחד החז"א שיש לו כבר נגיעה.

ותראו – מביח! האץ הי' העניויות של החז"א, דבר נורא! החז"א אמר לי שהוא פחד אולי הוא דיבר אליו יותר מודאי תקן, ופחד שזה בגלל שיש לו כבר נגיעה [כנראה בבחינה כמו עבד איניש אחזקו דיבוריה].

וסיים: החז"א הוא הי' נקי מנגיעות, מוראדיג ריין... נקי לגמרי בצורה נוראה, הוא לא חיפש אף פעם את טובת עצמו. ולא למושפחה, וכו'. בזה יהודי, זה יהודי. הוא האדם מזה שהי' אומרים... ובה יהודי זה אחרת... ולא לדבר על הנגיעה התורה של החז"א שזה לא שייך להבין בכלל...

פרשת

שופטים

◆◆◆

שנת

תשפ"ו

◆◆◆

גליון 361

מה "אומנותו" של אדם בעולם הזה

ובענין "שמירת הדיבור", וכן בני הכולל החשוב "המדת צב" כב"ב, בראשית הנאמן רבי יקותיאל דרורי שליט"א לעשות חיזוק גדול בענין זה, והגיעו רבנו לחוקם, וכך אמר: אמרו לי שכאן זה מקום שלא מדברים דברים בטלים, וזה דבר גדול מאוד, הלאי שבכל המקומות יחד כך, ובקשו לומר כמה מלים. ובאמת מה צריך לומר דברים שכל אחד מביין וכל אחד יודע, שכל דבור תורה שוקל ותלמוד תורה כנגד כולם, ואם להבדיל ח"ו לא תורה זה לחפץ; אך בכל זאת נאמר משהו.

הגמ' אומרת בחולין (דף פ"ט א) מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם, ידיקו שתי שפתותיו כשתי ריחים, וכל אף לדברי תורה כן ת"ל אלם צדק תדברון. ולכאן מה הפשט "אומנותו" של אדם בעולם הזה, הרי אסור לדבר דברים בטלים וצריך לדבר דברי תורה, נאמר מה אומנותו של אדם שלא לגנוב, שלא ואכל נפילות וטריפות. ומה פתאום דוקא שלא לדבר דברים מיותרים, זה נקרא אומנותו בעולם הזה? למה דוקא זה דרי יש עוד הרבה דברים, וזה תימנה גדולה לכאורה.

וכן יש לתמוה מה שהגמ' אומרת וכול אף לדברי תורה, א"כ וכי ה"י הוי אמינא שכן אדם יחי' ממש אלם ולא ידבר כלל, לא תורה ולא דברים בטלים, כלום לא ידבר אז בשביל מה הקב"ה ברא בן אדם עם פה.

"הפה" זהו "כל האדם"

ואפשר לבאר כך, הנה זה ידוע שהאדם נבדל מכל הבעלי חיים, מכל הברואים שבעולם, בזה שיש לו כח הדיבור, כי כל הבעלי חיים יש להם ג"כ איזה כח "ידות", אבל כח הדיבור ניתן רק לאדם, ובזה מתבטא ג"כ שיש לו שכל, כי ע"י הדיבור רואים שיש לו דעת, יש לו הבנה, מה שכל הבעלי חיים אין להם שכל ולא הבנה, ורק להאדם הקב"ה נתן לו כח זה.

הי' מבקש "שתי פיות"

ידוע מה שכתוב בירושלמי ברכות (פרק א' ה"ב) שאמור ר' שמעון בן יוחאי כי אילו היה בשעת מתן תורה, הי' מבקש שהקב"ה יברא לאדם שתי פיות, אחד לדברי תורה ואחד לדברים בטלים, ולמה רק בפה, שיאמר ג"כ שהי' מבקש שתי ידים, א' שיכול לעשות מצות וא' שיכול לעשות עבירות, כמו בפה.

משמע אותו הדבר, שהקב"ה ברא את האדם יותר משאר בעלי חיים רק בזה, כי יתר הדברים יש גם בבעלי חיים, אם כי לא ממש דומה כי ידעים של האדם הם לא כדורים של הכתמה בצורה חיצונית, אבל הכתמה ג"כ יכולה להשתמש בתולים הקדמויות שלה כמו ידים. ומה שמוזכר באדם, שברא לו הקב"ה דבר שזה "מיוחד" את האדם, שזה "כל האדם", האדם הוא הפה לכן הי' סברא כי פה של קדושה, ופה שעושה לחפץ מקדושה, זה לא מתאים, שהרי ברא הקב"ה בלי מיוחד כדי לדבר.

ולכן אומרת הגמ' "אומנותו" של אדם, זה אומנותו! שכן אדם לא ידבר דברים בטלים, ישים עצמו כאלם, זה האומנות שלו, זאת אומרת שזה העיקר, "הפה" מה שנתנו לו.

אף לדברי תורה... פלפולא דאורייתא!

ומה שאומרת הגמ' יכול אף לדברי תורה בן אף שא"כ מה צריך את הפה ככלל, משמע כך דברואי לא הי' אמינא שלא ילמד תורה, שהי' בשביל מה נברא הפה, הרי זה כל התבולות של הפה כדי ללמוד תורה. רק כמו שכתוב בחולין, כל פטפטאי בישין בר מפטפטאי דאורייתא דאונן טבין. והיינו שאפי' בשלא מדבר ממש דברים שהם לאמתה של תורה, רק "פטפטא" דאורייתא זה ג"כ טוב, ועל זה הי' חייב שצריך לשחק ומספיק שידבר בפה רק דברי תורה נקי וטהור אליבא דהלכתא ולא פטפטא דאורייתא.

הקב"ה שמח...

ובמגיד מושרים (פר' ויקרא) כתוב שהמגיד אמר לבית יוסף על איזה רמב"ם קשה שתירץ הבית יוסף שני תירוצים, ואמר המגיד לבית יוסף כי תירץ אחד הוא אמיתי ותי' הב' הוא לא אמיתי, אבל הקב"ה שמח גם בפלפולא דאורייתא, אפי' שזה לא כ"כ אמיתי.

וזה הידוע, כי הי' סברא לומר שידבר באמת רק דברי תורה שהם לאמתה של תורה, מה שבאמת מותרין את הרמב"ם, ועל זה היצרכנו ללמוד מדכתיב צדק תדברון, שידבר גם בכזה דבר.

על כל פנים, מה שרואים עד כמה זה חשוב, שהי' סברא שלא הי' אפי' באותו פה, הפה הזה שנתלכלך בדברים בטלים, לא יכול להיות בו דברי תורה, רק הקב"ה ראה שלא בראי כמיש בירושלמי שם.

השופר - "פה נקי"

ובבית הלוי כתוב מה הענין שתוקעים בשופר בראש השנה ומתפללים כל כך. מפני ששופר זה ג"כ בפה וכאלו מדבר מותר השופר, רק שהפה עצמו במושך השנה התלכלך בדברים בטלים, בלשון הידע, וכל דבורים האסורים, ולדאבנו כמעט כל בן אדם לא יכול לומר שבמשך השנה לא עבר שום עבירה עם הפה, ולכן הפה לא כ"כ נקי, וממילא הפה לא יכול להתפלל כ"כ, והתפילה בפה לא כ"כ מתקבלת, מפני שנתלכלך קצת, רק אולי הצדיק הכי גדול שלא דבר אף פעם איזה דיבור בטל, אבל בדרך כלל רוב האנשים הם לא ככה, אז הפה מלכלך, ולא יכול להתקבל התפלה שבפה, רק השופר שהוא פה כזה שעדיין לא נתלכלך.

מה שהפה נקי, התועלת יותר גדולה...

א"כ עלינו מאוד מאוד להתחזק בזה, וזה כ"כ טוב אם אנשים לכל הפחות עד כמה שאפשר, לעשות גדרים שהפה הי' נקי, בפרט בבחינה, במקום שלומדים תורה. וכאן כפי ששמעתי יש כאן רק מוגידי שיעורים, זאת אומרת שכל אחד הוא לא רק יחיד, אלא הוא ככה של ציבור, כל אחד אומר שיעור לציבור אם רב או מעט, וצריך להשפיע על ציבור ללמוד תורה, אם כן מה שהפה יותר נקי, יש יותר תועלת. והלאי שבכל דיום לא ידבר דברים בטלים, אך מי יכול לכות לזה, הלאי שנזכר לזה, אבל כל מה שעושים שהפה הי' מנוצל לדבר בו רק דברי תורה, אשרי חלקם.

הארץ "בווערת"

והקב"ה יעזור באמת שכולם יתחזקו בזה, ועי"ז הפה יוכל יותר להיעיל גם בתפילה, ובכל הדברים, ועי"ז הקב"ה יעזור. ובפרט בימינו עכשיו, שצריך כ"כ רחמי שמים, הרי כל אחד יודע שהמצב בארץ ישראל הוא נורא ואיום: ממש בוער באש, כל המדינה בוערת באש, וצריך רחמי שמים. וכל מה שנזכרים יותר מדברים בטלים, ומתחזקים בלמוד התורה אין לשער ואין לתאר כמה שזה יכול להיעיל, והקב"ה מתחשב בזה. והקב"ה יעזור שתתחזקו בזה ועי"ז נזכה בולנו לזכא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

"שעה ראשונה" בשמירת הדיבור

ובהזמנות אמר רבנו בשיחת חיזוק לבני תורה. רציתי לומר הצעה, היות ובישיבות אמנם לומדים טוב, אבל גם מפטפטים קצת... לכן כל אחד יראה שלכל הפחות בשעה הראשונה של הסדר לא מדברים. ובאמת צריך את זה כל הזמן, אבל אי אפשר לומר לציבור על כל הזמן, היות ויש גם יצר הרע... אבל לכל הפחות "שעה אחת" בהתחלת הסדר שיהיה חק ולא יעבור וזה מוכרחים כדי לרסן את עצמו לא לדבר דברים בטלים, שעה ראשונה ללמוד בשקדוה, ממילא יש לקוות שהתחלת תורה טובה. והקב"ה יעזור שכולכם תעלו בתורה ויראת שמים כמו הקב"ה רוצה.

חסד ה' בקלות הדיבור

ולסיום נביא מכתב נוסף מרבנו לדחוק "שמירת הפה" בס"ד, אל אדוני בני ישראל, הי' עליהם יחי'

הנה ידוע כמה טרם מורן בעל החפץ חיים להחזיר חזרות בלשון מלדבר בו דיבורים האסורים, ובא' הספרים כתב דא ידוע שיש חמשה מוצאות הפה, ויש מלים שיוצא מהגרון ויש מהלשון ויש מהשפתים, ולפעמים אדם אומר מלה אחת שמושגת בזה כל החמשה מוצאות הפה, והאדם הי' צריך לחשוב לפני שמוציא אות באיזה מקום לדבר, והיה צריך הרבה זמן, אבל חסד עשה הקב"ה שברגע אחד יאמר מלה שיש בה הכל בלי לחשוב כלל.

והקב"ה ברא זה כדי שהאדם יוכל להספיק הרבה דברי תורה ותפלה, אבל האדם מנצל זה לדברים אסורים. ע"כ צריכים לזהר מאוד לא לדבר דיבורים האסורים כי בקלות יכול להיכשל ויאבד את הנצח ובמקום זה יעשה דברים לרדת שאול, לכן צריך שמירה מיוחדת להלשון ועל חלקיו. ואם האדם ישתדל להנצל בעזרת החכמים הקב"ה יעזור לו, ועי"ז יוכל להיות גדול מאוד.

בראו נתחזק בשמירת תורה בלשון ובמעשה, ונזכה להנצל מכל רע ולחבק בתורה ובמעשים טובים ולחי' נצח.

א.ל. שטיינמן

"אוהבים דבריה" - בצק במקפא

שאלה, "בצק" המונח במקפא, ומפריע להוציא מאכלים אחרים, האם מותר להווצו בשבת. וכפי שגראה מהפסקים, בצק נחשב דבר שאינו ראוי לאכילה כמות שהוא, והיו מוקצה מחמת גופו. רק במקום שמצויין "כלבים", יש אומרים דניתן לסמוך על מה שראוי לכלבים או תרנגולים, כמבואר במ"ב (ש"י סק"ב). והעירוני לעיין על "בורקס עם תפריא" לא מוכנים, דאלי גריעו מסתם בצק, וצ"ע. [ובנוגע לעיר דלא שכיח בה כלבים, רק יש בפרוורי העיר קצת כלבים, הביא בארזות שבת דבשעת החזק יש לחקל למלטל על סמך זה].

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקלה"ה, ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.

כתבי 'אור השחר'

מרבנו הגדול מרן ראש הישיבה בעל האילת השחר זצוק"ל

שלא פטרנוהו בלא לווייה

כאשר בפרשת השבוע קוראים את פרשת "עגלה ערופה" נביא שיחה בגודל מצות לוי', שאמר מרן רבנו זצוק"ל בפתיחת זמן חורף תשס"ד, בישיבתו הק' "ארחות תורה", נדפס בספר "אור השחר".

אותו. וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לוז, הוא שמה עד היום הזה, ומביאה הגמ' תניא היא לוז שצובעין בה תכלת, היא לוז שבא סנחריב ולא בלבלה, נבוכדנצר ולא החריבה [למרות שנבוכדנצר החריב את כל המקומות וסנחריב בלבל את כל האומות, את אותה עיר סנחריב לא בלבל ונבוכדנצר לא החריב], ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה, אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן [שכבר לא רוצים יותר לחיות] יוצאין חוץ לחומה והן מתים, [דבר פלא כזה והיום לא ידוע שיש כזו עיר שמלאך המות לא שולט שם, ומשמע שבימי חז"ל הי' עדיין כזו עיר שמלאך המות לא שולט בה, והזקנים שהם זקנים מאד ולא רוצים לחיות יותר היו יוצאים חוץ לחומה ומתים שם].

ואומרת הגמ' והלא דברים קל וחומר ומה כנעני זה שלא דיבר בפיו [כמו שמביאה הגמ' אח"כ שהוא לא אמר בפה האיק נכנסים לעיר] ולא הלך ברגליו, גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, [ומפרש רש"י מה הכונה לזרעו, שגם זרעו חיים ולא מתים שאין מלאך המות שולט בהם, וזה עד סוף כל הדורות], מי שעושה לוי' ברגליו על אחת כמה וכמה.

ומביאה הגמ' במה הראה להם, חזקיה אמר בפיו עקם להם [שעשה תנועה בפיו לרמוז להם שמהצד הזה נכנסים לעיר] רבי יוחנן אמר באצבעו הראה להם, תניא כוותיה דרבי יוחנן בשביל שכנעני זה הראה באצבעו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות.

מה הדמיון להראות את הדרך ללווייה? והשאלה היא כך הרי שם הם רצו לכבוש את העיר ולהרוג את האנשים, [שהיו משבעה עממין, ואותו אדם משמע שהוא לא הי' משבעה עממין כמ"ש המפרשים בשופטים], ועכ"פ הם רצו להיכנס שם והם לא ידעו את המבוא - את הכניסה, והגמ' אומרת שזה הי' אילן לוז שהי' חלול שאפשר לעבור דרך האילן הזה לעיר, וזה הוא הראה להם. והשאלה מה זה נוגע לכל לווייה? הרי שם זה הי' נוגע מאד שהם רצו להחריב את העיר,

עליה בתורה באה עם עליה בבין אדם לחבירו יש מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ורוב הדברים - החלק הכי גדול הם דברים שבין אדם לחבירו, כי כדי לעלות בתורה צריך שגם החלק שבין אדם לחבירו יהי' בסדר, וגם זה ידוע שתורה וחסד הם הדברים העיקריים מה שנוגע למעשה אצל כל בן אדם, אם הוא רוצה לזכות צריך גם תורה וגם חסד.

וא"כ אם אנחנו רוצים לומר משהו לחיזוק, הרי כל דבר אעפ"י שהוא בסדר צריך חיזוק, כמו שחז"ל אומרים שתורה צריך חיזוק, ובמי מדברים האם רק במי שלא יודע בכלל מה זה תורה, רק במי שכן יודע, ועושה, ובכל זאת צריך חיזוק. ואותו הדבר חסד גם מי שעושה ומבין ומתנהגים בחסד בכל זאת צריך חיזוק, לכן אנחנו רוצים לדבר קצת בענין הזה, כי כפי ששמעתי ב"ה הבחורים כאן גם בתורה גם בחסד הם מצויינים, ואדרבה בשביל זה אני רוצה לומר דברים שצריך חיזוק, שלא חלילה וחס ירדו, אלא אדרבה יעלו עוד יותר ועוד יותר.

גודל מצות לווייה

ורוצים לומר גמ', מה שלכאורה קשה קצת, הגמ' אומרת שיש מצות לוי', אם אדם יוצא חוץ לעיר אחרת למקום אחר יש מצות לוי' ללוות אותו, והגמ' מפליגה בשכר של לוי' שהוא גדול מאד, הגמ' אומרת שזכות גדול מאד זוכה ע"י מצות לוי', ולהיפך מי שלא מלווה יש לו עבירה, ואפי' חז"ל אומרים על מה שכתוב בעגלה ערופה ידינו לא שפכו את הדם הזה, היינו שלא פטרנוהו בלא לווייה, שלא לו אותו, רואים שאם לא מלווים זו עבירה גדולה.

ומביאה הגמ' פסוק בשופטים שנאמר ויראו השומרים איש יוצא מן העיר [איזה עיר זה הי' בית אל] ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד, [הם בקשו את האיש הזה שיראה להם האיק נכנסים לעיר], וכתוב ויראם את מבוא העיר, ומה חסד עשו עמו שכל אותה העיר הרגו לפי חרב, ואותו האיש ומשפחתו שלחו, [נתנו להם לחיות ושלחו

ולא יכלו להיכנס לעיר, ורק עי"ז שהראה להם מבוא העיר הם יכלו להיכנס אליה, ומה זה נוגע לכל לווייה, מה יש בזה שמלוים אותו. ומה הוא הק"ו אם עשה בפה או ברגלים, מאי נפק"מ בפה או ברגלים, ומה זה נוגע ללווייה האם בכל לווייה הוא מראה את הדרך.

משמע שחז"ל הבינו שכמו שם הראה להם את הדרך, ככה בכל לווייה כאילו מראים לו את הדרך, ואפי' שאליבא דאמת דין לווייה הוא גם בלי שיראה לו את הדרך [ופעמים המתלווה יודע יותר טוב מהמלווה...], בכל זאת משמע שעיקר הדבר בנוי על זה שהוא מראה לו את הדרך, ולכן כמו ששם הראה את הכניסה ועי"ז זכה עד כדי כך, ככה בכל לווייה כשמראה את הדרך, וכ"ש כשעושה ברגלים הוא זוכה, וקל וחומר משם.

המראה לחבירו "דרך חיים" על אחת כמה וכמה!

והשאלה היא הרי זה ודאי להראות את הדרך, הרי ידוע כלל מה שחז"ל אומרים גדול המחטיאו יותר מן ההורגו, ואותו הדבר להיפך ג"כ אם הוא מציל אותו זה יותר ממה שהוא מציל את החיים שלו, כמו שהמחטיאו יותר מן ההורגו, ככה להיפך אם הוא מביא אותו לידי מעשים טובים, לידי זה להיות ירא שמים, להיות עובד ה', שזה ההיפך מהמחטיאו, זה יותר ממה שמציל אותו מחיים ממש, כי אם הוא מצילו מחיים עדיין זה לא אומר שיהי' ירא שמים, שיהי' עובד ה', אבל כאן שהוא מצילו לחיי עולם הבא, הרי אין לשער מה שהוא עושה בזה.

וא"כ יוצא שאם אחד עושה חסד כזה מה שמביא אותו לחיי עולם הבא, על זה יש את הקל וחומר הזה, אם אחד שעושה לו לווייה, ולא מדבר שמביא אותו עי"ז לחיי עולם הבא לעבודת ה', רק כמו שמה, בכל זאת יש לו זכות כזה, במביאו לחיי עולם הבא על אחת כמה וכמה.

הקב"ה הראה רק פעם אחת את השכר כדי ללמוד מזה

היום לא שמענו חוץ מהמעשה הזה מה שהגמ' מביאה על לוז לא שמענו שקרה עוד דבר כזה שיש מקום שאנשים חיים בה לעולם, ומלאך המות אין לו רשות לעבור, היכן יש כזה דבר, והרי הגמ' אומרת קל וחומר?

והרי מהזמן שהיה המעשה בספר שופטים, כמה אנשים יש שליוו את חבריהם, הרי מסתמא יש אלפים אלפים, ומה קרה איתם, לא נזכר שיש עוד כזה דבר כמו העיר לוז, והרי יש ק"ו שאם אחד עשה באצבע שכרו כך, על אחת כמה וכמה להולך ברגלים, והרי כמה אנשים הלכו ברגלים ללוות מסתמא אלפים ורבבות ואפי' מליונים, והיכן העיירות האלה הרי הי' צריך להיות הרבה מאד עיירות שמלאך המות לא יכול להיכנס לשם.

משמע שבודאי לא מראים, כי באמת שכר של מצוה אין בעולם הזה רק בעולם הבא, ובעולם הבא יש שכר אולי אפי' פי אלף ממה שיש כאן, רק שהקב"ה רוצה להראות פעם אחת שיראו בעולם הזה שיש שכר, כי אחרת בן אדם שלא רואה הרי הוא לא יודע ואין לבו בטוח, לכן הקב"ה פעם אחת הראה איזה שכר שיש על עשיית דבר טוב, על לווייה, להראות את הדרך, על זה יש כ"כ הרבה שכר, כדי שנלמד מזה. וממילא עכשיו אליבא דאמת שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, רק פעם אחת היה כדי שאנשים יראו שיש כזה דבר, אבל למעשה אליבא דאמת יש! מי יודע מה שיש על לווייה, איזה שכר נורא.

ישתדל כל אחד לעשות עם השני חסד ברוחניות ובגשמיות

ולפי מה שאמרנו כי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו, אותו הדבר להיפך גדול המצילו יותר ממה שמצילו לחיים, שמצילו להיות ירא שמים, מצילו שיהי' עובד ה', השכר על זה אין לשער.

ממילא היות שכאן ב"ה עוסקים בתורה, ורוצים לעסוק גם בבין אדם לחבירו, בחסד, ובאיזה חסד, לא רק חסד בגוף, אלא גם חסד ברוחניות, בכל הדברים שאחד עוזר לשני, אין לשער ואין לתאר איזה זכות שיש לכם, ואפי' שכאן לא יראו, אמנם לא יראו שמלאך המות לא שולט, אבל בעולם האמת אי אפשר לתאר איזה זכות שיש בזה.

לכן אנחנו רוצים לומר חיזוק, כי כפי ששמעתי כאן עוסקים גם בתורה וגם בחסד, עושים טוב, אז הקב"ה יעזור שתמשיכו ללכת בדרך הזה עוד ועוד, שכל אחד ישתדל גם לעשות חסד עם השני ברוחניות וגם בגשמיות, וגם להתחזק בלימוד התורה, ועי"ז כולם ישיגו תועלת גדול, ויהיו גדולים בתורה וביראה, וגם שכר שמור לעולם הבא, לנצח נצחים, ה' יעזור לכולכם.

(מכתבי תלמידו החברותא הגרמני שניידר שליט"א)

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

בס"ד
פר' שופטים
גיליון ש"ס
שנה ח'
א-ל-ו-ל-תשפ"ו

עם פתיחת זמן א-ל-ו-ל: שו"ת הדרבה מרביה"ק זצוק"ל בדרכי עליה לבן ישיבה, לוקט ונערך מקונטרס עזרת אליעזר

מי שלומד בהתמדה בזמן נחשב ת"ח

ש. כיצד באופן שבימי בין הזמנים וכדומה, אינו מתמיד בלימודו כ"כ, כי אם בזמן שנמצאים במסגרת של הישיבה, שאז הוא מתעלה בהתמדה גדולה ונהנה מהלימוד, האם סגי שיחשב לת"ח. [א.ה. השאלה שם היתה לענין ת"ח לישא בת כהן].
ת. כן.

גם מי שלא זוכר אבל שואף ורוצה לדעת

ש. כיצד הדין בבחור רגיל שיושב ולומד סדרי הישיבה ומבין בלימוד, אבל אינו מתמיד מיוחד, ולא זוכר כל מה שלומד, אבל שואף ורוצה לדעת, חוזר על תלמודו. האם סגי שיחשב כת"ח לענין זה שישא בת כהן.
ת. כן.

בחור שלא מקפיד להתפלל שחרית בישיבה

ש. ילמדנו רבינו שליט"א כיצד הדין בבחור מתמיד גדול בלימוד, בחור מצוין עצום, אהוב על הבריות, כליל המעלות, אבל הוא לא מקפיד להתפלל שחרית במנין של הישיבה, מכיון שהוא לומד לילה עד שעה מאוחרת, ומעדיף להתפלל במנין בבית כנסת סמוך בשעה יותר מאוחרת, האם נחשב לת"ח של חז"ל ויוכל לישא בת כהן.
או מכיון שלא מתפלל במנין של הישיבה, וחסר לו המעלה של תפילה בישיבה של בני עמודי היכא דהוו גרסי כמבואר בברכות ח' ע"א, עד שיש שיטות בראשונים שזה מעלה גדולה אפילו ביחידות, א"כ חסר בתלמיד חכם שבו, ולא ראוי שישא בת כהן.
ת. לא טוב.

בהנ"ל האם יספיק מנחה ומעריב בישיבה

ש. יש שרוצים לטעון שעד כמה שמקפיד על מנחה ומעריב בישיבה, לא נורא אם לא מקפיד על תפלת שחרית בישיבה, העיקר שיושב ולומד ומתמיד עצום, שלכן יחשב כת"ח של חז"ל ויוכל לישא בת ת"ח.
ת. אין נכון.

בהנ"ל ראיה לדברי רבינו, ממרן הגרא"מ שך ומרן הגרמ"י ליפקוביץ

ש. אולם יש לעיין, שידוע שמרן הרב שך זצוק"ל וכן שמעתי ממרן הגאון ר' מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל שבחור שלא מתפלל בישיבה וגורם רפיון, הוא חוטא ומחטיא את הרבים, וזה בכל תפלה ובפרט בשחרית.
ת. נכון.

עובדי ניקיון רואים בחור שישן בזמן תפילה בישיבה – חילול ה'

ש. בחור שיושן בפנימייה של ישיבה בזמן תפילה של הישיבה ופועלי נקיון שמנקים חדרו רואים שישן, האם יש בזה חילול השם שלא מבינים מדוע לא מתפלל עם כולם.
ת. נכון.

הוריו ביקשו שיקפוץ לאחל מזל טוב באמצע סדר

ש. בחור שלומד בישיבה ביקשו ממנו הוריו שיקפוץ באמצע הסדר לאחל מזל טוב באיזה ברית או לאיזה חתונה בערב, האם צריך ללכת.
ת. כיבוד אם ואם.

האם ללכת לחתונת כל חברי השיעור

ש. בחור שיש לו בשיעור כמאה בחורים בלי עין הרע וכעת התחילו להנשא החברים בשיעור שלו. האם צריך ללכת לחתונות של כל חברי השיעור.
ת. אם מקפידים.

לא לרקוד פסיעה גסה

ש. האם בחורים יכולים לרקוד בחתונה של אחד מבני החבורה באמצע הריקודים, איזה ריקוד באופן שיש בזה פסיעה גסה, והרי מצינו בברכות מג' ע"ב שפסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, האם יאה אסור לרקוד כן או שעסוקים במצוה ושומר מצוה לא ידע דבר רע.
ת. לא פסיעה גסה.

האם לסמוך על תפילת מעריב באמצע החתונה

ש. בחורים צריכים לנסוע לחתונה של אחד מחבריהם מחוץ לעיר לאחר שהגיע זמן של מעריב ועדיין לא התפללו מעריב, כי המנין של מעריב בישיבה בשעה מאוחרת, האם יסמכו על תפילת מעריב באמצע החתונה.
ת. יתפללו מיד.

ארחות חיים להצלחה בתורה וירא"ש

ש. ילמדנו רבינו שליט"א ארחות חיים להצלחה לגדול בתורה ויראת שמים.
ת. ילמד בהתמדה.

האם פתיחת זמן אצל הבנות זה גם עת רצון כמו אצל הבנים

ש. שמעתי מהמשגיח הגה"צ ר' מתתיהו סלומון שליט"א וכן בשם הרב מפוניבז' זצוק"ל שאמר, שאם כשהולכים לקרוא בספר תורה ופותחים את הארון זה עת רצון להתפלל, כ"ש כשעולם התורה חוזר לישיבות אחרי בין הזמנים לעמול בתורה שבעל פה זה ימי רצון לתפלה. האם לפי דבריהם אפשר להוסיף עוד עת רצון בשעה שהבנות חוזרות ללימודים להתחנך בבית יעקב אחרי בין הזמנים.
ת. לא.

בהנ"ל ביאור החילוק

ש. מדוע כשהבנות חוזרות לבית ספר ומקבלות חינוך טהור ליראת שמים, לא נחשב לעת רצון.
ת. פטורות מתלמוד תורה.

האם לבטל מהלימוד לקבל בחורים החדשים

ש. בחודש אלול מגיעים לישיבות בחורים חדשים צעירים, מה תפקידם של הבחורים הטובים הותיקים לעשות כדי לקבלם, האם צריכים לבטל מזמן לימודם עבור זה.
ת. הכל כפי הענין והצורך.

לתפוס מקום לחברים

ש. בתחילת שנה מצוי שחברים באים מוקדם לבית מדרש בישיבה או בתלמוד תורה, ורוצים לתפוס מקומות טובים עבור חבריהם הטובים שעדיין לא הגיעו, האם יש בזה תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, כי מפסידים בזה עבור ילדים או בחורים שהגיעו וגם רוצים לתפוס מקום.
ת. פחממ"ד (פוק חזי מאי עמא דבר) ואי אפשר למחות.

רוצה להתקרב אך חבריו רח"ל לועגים לו

ש. בחור בישיבה שרוצה להתקרב לרבותיו, ומרגיש שחבריו לועגים לו וכדומה, במה אפשר לחזקו ולעודדו שלא יבוש.
ת. עי' בריש אורח חיים.

[רמ"א: ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת. גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו – ידע לפני מי הוא שוכב. ומיד שיעור משנתו, יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה (טור)]

הלובשים חולצה קצרה יכולים להשתגע..

ש. בחורים שואלים מה הבעיה ללבוש חולצה קצרה שהשרוול מגיע על המרפק, והרב שליט"א כתב לי שיכולים להשתגע. האם כוונת הרב שליט"א שלא יוכלו להבין מה שלומדים כי נוגעים במקומות המכוסים ויאטם לבם כעין מאכלות אסורות המטמטמות לב האדם.

ת. ועי' בשו"ע הנוגע במקומות הצנועים ולא יטול ידיו אם ע"ה הוא משתגע. [רשכבה"ג מרן הגרא"י שטיינמן זצוק"ל כתב בנושא זה בכאב: "אודיע צערי לך על מה ששמעתי שיש מקומות שבחורי ישיבה נמצאים ערים הרבה מהלילה ומפטטים בדברים של מה בכך, ולבושים כשלא מכוסה כל הגוף כגון גופיה, וזה דבר גובל באיסור.

ועיין מ"ב ס"ק א' וז"ל וכן צריך לזהר תמיד מחמת טעם זה שלא במקום הכרח מלגלות בשרו אפילו מעט כל שדרוך להיות מכוסה בבגדים לעולם. אבל רשאי לגלות ידו עד הקובד"ו וצוארו עד החזה, ובשער הציון מובא שזה מהפרי מגדים וארצות החיים, וכש"כ שזה מאד לא דרך בני תורה, וזה גורם לקצת פריקת עול, ומאד יש להקפיד להיות צנוע גם במלבושיו. והיות שהימים הם בסוף אלול ומצפים לרחמים וצריך להוסיף בכל מדה נכונה, צריך לקבל על עצמו להתנהג בצניעות גם בלבושו.

בגליון דרכי החיזוק מאת רשכבה"ג מרן הגר"י אדלשטיין זצוק"ל גליון 255 הביאו בתו"ד שאמר בין הדברים שמונעים הצלחה בלימוד, שמרן החזו"א היה מעורר על זה שלפעמים יושבים ולומדים, ובשעת הלימוד מחככים עם היד בראש או במקומות המכוסים שיש בהם זיעה, וצריכים נטילת ידים שאסור ללמוד ולהתפלל באופן כזה, ואם לומדים, לא מצליחים. וכתב על זה בקובץ אגרות ח"א סימן ד' "צריכים לתת לב להיזהר ממפסידים טבעיים וסגוליים. מן הסגוליים שלא להקל בנטילת ידים, ומאד החמירו בזה".

מתי קנאת סופרים ומתי מוציאה את האדם

ש. מצינו בחז"ל קנאת סופרים תרבה חכמה, ויש קנאה שמוציאה את האדם מן העולם, איך בחור יכול לדעת מתי זה קנאת סופרים תרבה חכמה כשרואה שחבירו מצליח בלימוד.

ת. א. אין צריך להקפיד. ב. לפי הרגשתו.

זירו לבוא בתחילת הסדר

ש. למאחרים לבוא לסדרי הישיבה בזמן באופן קבוע, כי אם באיחור, מה אפשר לומר להם לזרום שיבואו בתחילת הסדר.

ת. זריזין מקדימין.

בחור שלבש כבר פיג'מה האם צריך לטרוח לחפש מעריב

ש. בחור שנוצר שלא התפלל מעריב וכבר לבש בגדי שינה, האם צריך לטרוח להתלבש וללכת לחפש מנין למעריב גם כשיש בית כנסת במקום רחוק באותה העיר.

ת. כן.

מה להגיד לבחור שמתפלל מעריב בחדרו עם פיג'מה

ש. בחור שלפעמים מתפלל מעריב בחדרו בשעה מאוחרת לאחר שכבר לבש בגדי שינה, כי לא מסודר להתפלל מוקדם, כי אם כשמזכירים לו, האם צריך להעיר לו על כך שמתפלל ביחידות ועם בגדי שינה, ומה אפשר לומר לו.

ת. כן (שעשה עבירה גדולה).

תפילה להצלחת ראש הישיבה באסיפת תרומות

ש. בחורים בישיבות גדולות שאוכלים וישנים בפנימייה של הישיבה והוצרך ראש הישיבה שלהם לצאת לחוץ לארץ לכתת רגליו לבתי נדיבים להשיג תרומות, והחליטו הבחורים להתפלל להצלחתו של ראש הישיבה שלהם, האם כשמתפללים עליו בשמו"ע יזכירו את שמו, והאם יזכירו שם אמו או אביו.

ת. שמו ושם אמו.

בחור שמדבר בפלאפון בבית מדרש

ש. בחור שמדבר עם פלאפון כשר בבית מדרש, האם צריך להעיר לו, ומה צריך לומר לו כשלא מבין מדוע לא טוב.

ת. בבית מדרש אין ראוי.

להביא בחורים שלא ברשות הישיבה - גזל

ש. בחור שמביא חברים מחוץ לישיבה שלא ברשות הנהלת הישיבה לישון במיטות בחדר, האם עובר על מעשה גזל.

ת. כן.

בהנ"ל איך אפשר להשיב

ש. בחור שבעשרת ימי תשובה רוצה לחזור בתשובה על מעשה כזה, איך עושה תשובה, הרי לא מספיק שיקבל על עצמו מכאן ולהבא שלא יביא חברים בלי רשות מהישיבה, כי קודם צריך להשיב את הגזילה, ואיך אפשר להשיב כזה מעשה גזילה.

ת. יבקש מחילה מהנהלה.

חלילה שבחור ילמד נהיגה

ש. מה דעת הרב שליט"א בנוגע ללמוד נהיגה על רכב לבחור.

ת. חלילה.

בהנ"ל הוריו רוצים והישיבה מתנגדת

ש. בחור שהוריו רוצים שילמד נהיגה לנסוע ברכב אולם הנהלת הישיבה מתנגדת ומאיימת שאם יעשה רשיון יזרקוהו מהישיבה, מה עליו לעשות.

ת. לשמוע להנהלה.

אין להעלים גיל הנכון בתחבורה הציבורית

ש. בתחבורה הציבורית יש הנחה של חצי מחיר עד גיל 18, וישנם מעל גיל 18 שלא רוצים לשלם מחיר מלא, ולכן מעלימים את גילם הנכון ואומרים שהם כדי לקבל את ההנחה, וטוענים שזה על חשבון המדינה, האם מותר לעשות כן.

ת. אין לעשות כן.

בלי רשיון – סכנת נפשות

ש. בחור שנוסע עם רכב בלי רשיון נהיגה, האם עובר איזה איסור.

ת. סכנת נפשות.

בהנ"ל צריך לספר להנהלה

ש. חברים שיודעים שאחד מהבחורים נוסע לפעמים עם רכב בלי רשיון, האם צריך לספר זאת להנהלת הישיבה.

ת. כן.

להתקשר להורים

ש. בחור לומד בישיבה מחוץ לעיר ולא מגיע לישון בבית וההורים מבקשים ממנו שיתקשר בטלפון כמה פעמים בשבוע הביתה ורוצים לדעת מה שלומו, האם על הבחור למצוא זמן לעשות כן משום כיבוד אב ואם.

ת. כן.

מי שלא מחזיר ספר עובר על מעין לא תרדה בו בפרך

ש. באיסור של לא תרדה בו בפרך הנזכר בפרשת בהר, כיצד הדין במי שמוציא ספר לימוד ולא מחזיר ספריו למקום, האם חלילה כעובר על איסור חמור זה, או מכיון שלא מתכוין להדיא למישהו מסוים לעבדו בפרך, אולי לא עובר על איסור זה.

ת. מעין זה.

תודה רבה לפועל גוי

ש. בחורים בישיבות שמסתובב בישיבתם פועל נקיון גוי שמנקה את חדרם, האם מותר להם לומר לו תודה רבה בגמר העבודה ולשבתו על הנקיון שעושה, או נחשב לאיסור לא תחנם לא תתן חן לגוי.

ת. זה לטובתם.

לעודד את פועל הגוי ועל ידי זה כשיבקשו יעשה להם בשמחה

ש. בחורים שרוצים שהפועל הגוי שמנקה את החדרים, ינקה להם את החדר יותר טוב, שיהנו ממנו מה שאפשר בצורה יותר טובה משאר החדרים, האם יכולים לומר לו בוקר טוב או מילה טובה לעודד אותו ועי"ז כשיבקשו ממנו דברים יעשה להם בשמחה וינקה להם את החדר יותר טוב, האם מותר להם או נכלל באיסור לא תחנם.

ת. כן.

קריאת שמע במיטה התחתונה בקומתיים

ש. האם מותר לקרוא קריאת שמע על המיטה במיטה התחתונה, או ללמוד שאר דברי תורה, בשעה שמישהו יושן במיטה העליונה.

ת. מותר.

יארצייט הרביעי למרן חכם שלום כהן זצוק"ל ר"י פורת יוסף – לעילוי נשמתם נביא מכתב חיזוק ששיגר לעצרת מספר אחר סילוקו של רבינו זצוק"ל

כבוד המתאספים לעצרת מספר והתעוררות על סילוקו של צדיק. הנה מעלותיו של הגאון זצ"ל רבו מלמנות, ומי יעמוד בסוד קדושים. אכן עיקר התועלת מעצרת זו - 'והחי יתן אל לבו'.

ונראה שני דברים שאף אנו יכולים ללמוד מהליכותיו של הגאון המנוח זצ"ל. האחד. מידת הענוה. שכוודל גדלותו בתורה, כך היתה ענותנותו. וכמו שאמר בגמ' 'איהו בן העולם הבא, שייך עייל ושייך נפיק, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה כלל'. וכך המנוח זצ"ל כל ימיו חי בפשטות ובענוה ולא ביקש כלום לעצמו. הדבר השני. מעלת השקדנות שהיתה בו, שהיה יושב ומשקיע את כל כולו בתורה, ומסירה את דעתו מכל עניני העולם הזה, ולכן זכה שנתקיים בו דברי רבי מאיר באבות, כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה. 'יהי'ר שנוכה ללמוד משהו מהנהגותיו, ונתעורר כעת בפטירתו לדבוק במידותיו, ושלא נהיה ה"י בבחינת 'הצדיק אבד ואין איש שם על לב'. ובפרט בימי בין הזמנים, שצריך כל אחד ליתן לב שלא לאבד את הזמן, ולשקוד על דלתו תורתנו הקדושה, ולהקפיד על תפילות בזמן שלא לאחר זמן קרי"ש. 'ובלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים', ונוכה לראות בבנין ציון וירושלים, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לע"נ הרבנית אסתר הינדא בת רבי יהודה לייב איכנשטיין ע"ה אשת חבר ליברל"ח הגאון רבי יצחק איכנשטיין שליט"א ר"כ משמרת איתמר באופקים ומרבני המכון, נלב"ע כ"ח מנחם אב תשפ"ה

ברכת מזל טוב שלוחה להמשיב הגאון רבי יששכר ברוך גולדנטל שליט"א מרבני המכון לרגל לרגל נישואי הבת עם החתן הרב אריה יהודה צ'חנוביץ הי"ו מבחירי ישיבת הקיבוץ הגר"מ וולדר שליט"א בליל שיש"ז אלול באולמי נאות השמחה מודיעין עילית, יח"ר שהזיווג יעלה יפה והבית הנבנה יהיה בית גדול לה' ולתורתו, דורות ישרים ומבורכים, בנין עדי עד.

ס"ת בסכנה - קרעו שערי שמיים לרפואת המתמיד מרן הגאון האדיר רבי חיים בן רעשא רייזל ברמן שליט"א. קו תהילים לרפואתו: 02-588-0517

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

776

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • שופטים – אלול תשפ"ו

דברים שנאמרו בפתיחת הזמן לבני שיעור א'

יום חמישי, א' דר"ח אלול תשס"ו

הקשיים במקום חדש – זכות להצלחה

כשבאים לישיבה למקום חדש בודאי יש קשיים, והוא דבר ידוע שבמקום חדש יש קשיים, כמו שאמרו (מובא ברש"י שמות יט, ה) שכל ההתחלות קשות, ויש כאלה שזה גם גלות אצלם, שעד עכשיו למדו באותו המקום ליד הבית, ועכשיו נמצאים ברחוק מקום מהבית, ויש בזה קשיים של גלות.

ובאמת יש קשיים גשמיים ויש קשיים רוחניים, ועל קשיים גשמיים כבר אמרו חז"ל (ברכות ה, א) שתורה נקנית על ידי ייסורים, ולמדו כן מהפסוק אשרי הגבר אשר תייסרו קה ומתורתך תלמדנו, שצריכים ייסורים להצלחה בתורה, ואמרו שם שיש שלושה דברים הצריכים ייסורים: תורה וארץ ישראל ועולם הבא, גם ארץ ישראל נקנית בייסורים, וצריכים ייסורים כדי לזכות לקדושת הארץ, וכן עולם הבא צריך ייסורים, לעמוד בניסיונות וקשיים, ובזה זוכים לעולם הבא, וכך גם בתורה יש ניסיונות וקשיים.

ואם כן גם כשיש קשיים גשמיים, זה דבר רגיל, ואדרבה כך דרך ההצלחה, על ידי הקשיים, וכמו שאמרו גם בפרקי אבות (ו, ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל ואם אתה עושה כן אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא.

עם כל הקשיים הגשמיים – אשריך!

והזכיר התנא כאן ארבעה מיני קשיים: פת במלח – באכילה, ומים במשורה – בשתייה, ועל הארץ תישן – בשינה, ונוסף לזה עוד חיי צער, וגם בתורה אתה עמל שזה לכאורה עוד קושי, שמתייגע בתורה ועמל ולומד ואינו ישן הרבה, וכולו מרוכז בריכוז מלא בעמלה של תורה, ועם כל זה אשריך! כך אומרת המשנה, וכך המציאות, שאשריך בעולם הזה, וגם טוב לך לעולם הבא.

וצריך להבין מה החידוש במה שאמרו 'וטוב לך לעולם הבא', הרי ודאי שמגיע עולם הבא לאדם צדיק כזה, שעמל בתורה עם קשיים וייסורים, ומה חידש בזה התנא.

ומה שאמר 'אשריך בעולם הזה' מובן שהוא חידוש, שעל אף הקשיים הוא המאושר יותר מכל האחרים, וכידוע שכך המציאות ומי שעמל בתורה מרגיש הכי מאושר ושוכח מכל הקשיים, ואינו חושב על הפת במלח ועל חיי הצער, כי כשהוא לומד הוא מתענג! וכשיש לאדם שמחה גדולה מאד אינו מרגיש שום צער אחר, כי השמחה היא כל כך גדולה ומשכחת את כל הקשיים, וכך גם מתיקות התורה היא כמו שכתוב (תהלים יט, יא) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים, והמתיקות הזו משכיחה ממנו את כל הקשיים.

ואף שיש לו רק פת במלח, אבל סוף סוף הוא שבע ואינו רעב, וכן כששותה מים במשורה, סוף סוף הוא שותה כדי צרכו ואינו צמא, וגם כשישן על הארץ, זה רק לא כל כך נוח, אבל הוא ישן כמה שצריך וכבר אינו עייף ויכול לחזור ללמוד, וגם שאר הדברים שמצערם כמו שאמרו וחיי צער תחיה, הוא מסיח דעת ולא חושב עליהם, כי הוא שמח ונהנה מהתענוג שבתורה ואשריו בעולם הזה!

אבל מה שאמר וטוב לך לעולם הבא, צריך ביאור מה החידוש, הרי פשיטא שמגיע עולם הבא לאדם כזה.

האושר שבתורה – עולם הזה וגם עולם הבא

ונראה בביאור הענין, כי באמת ידוע ומפורש בהרבה מקומות שהנאות העולם הזה מורידות מהעולם הבא, וידוע מהשל"ה הקדוש שהתפלל

תפילה מיוחדת על כך שלא יאכל את העולם הבא בעולם הזה, ורצה רק 'פירותיה' בעולם הזה אבל שהקדן תהיה קיימת לעולם הבא, ואילו לרשעים נותנים גם את הקדן בעולם הזה, כמו שכתוב (דברים ז, י) "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו", ופירש רש"י בחייו משלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא, ומזה פחד השל"ה שלא יהיה כמו הרשעים שמקבלים הקדן בעולם הזה.

ומצינו כן גם בגמרא (סנהדרין קא, א) שרבי עקיבא אמר לרבי אליעזר שכל זמן שהוא רואה את רבי אליעזר שחי חיים טובים ואין יינו מחמיץ יש לחשוש שכבר קיבל את עולמו, ושמא כבר אכל את העולם הבא בעולם הזה, כי כל כך נוח לו בלי קשיים וייסורים.

ואם כן כבר היה מקום לחשוב שגם אדם כזה שעמל בתורה והוא כל כך מאושר ונהנה מהתורה כמו שאמרו אשריך בעולם הזה, שמא קיבל עולם הזה כל כך גדול וכבר אכל את עולמו בחייו.

ועל כך חידש התנא 'וטוב לך לעולם הבא' כלומר שהעולם הזה של תורה אינו מוריד מהעולם הבא, ואדרבה האשריך זה חלק ממצות תלמוד תורה, שכך היא המצוה וההלכה, לשמוח בתורה, כמו שאמרו באבות פרק ששי שהתורה נקנית בשמחה.

בענייני הפרשה

בפרשת השבוע "וְהָיָה כְּשֶׁבְתוּ עַל כֶּסֶף מַמְלַכְתּוֹ וְכָתַב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְגו' וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם אֱלֹהָיו", ובגמרא אמרו על זה (סנהדרין כא, ב) וכתב לו את משנה וכו' וכתב לשמו שתי תורות אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גניזו, אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר (תהלים טז, ח) שויתי השם לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט.

והנה דבר זה הוא מצוה, מדיני המלך, לכתוב לו ספר תורה נוסף שיוצאה ונכנסת עמו, אך צריך להבין שהמצוה הזו גם מרמזת משה, ויש בה כוונה, שהמלך חייב להיות יותר מדקדק במעשיו, עם יותר יראת שמים, ולקיים שויתי השם לנגדי תמיד יותר מכל אחד, וזה שייך לכל אחד, אבל המלך חייב בזה יותר, כיון שהוא מלך ויש לו אחריות על כל העם.

וזוהו תפקיד המלך כמו שכתב הרמב"ם (מלכים ג, ו) "שלבן הוא לב כל קהל ישראל", והיינו שלבו צריך להיות על כל העם, ותפקידו לחשוב על כל העם ולדאוג שיהיה טוב לכולם, ומסיים הרמב"ם שם "לפיכך דיבקו הכתוב בתורה יותר משאר העם שנאמר כל ימי חייו", והיינו כיון שיש לו אחריות גדולה מאד, לכן הוא גם צריך להיות בדרגה גבוהה מאד, וצריך יותר להיות מושלם בכל מה שהתורה מחייבת, ולכן צריך להיות לו ספר תורה נוסף שיוצאה ונכנסת עמו, להזכיר לו שלא להסיח דעת מחיובי התורה.

וממשיך הפסוק "וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו", ופירש החתם סופר, שאין המכוון שכל הזמן יקרא ויקרא בלי הפסק, אלא הכוונה שיקרא את כל ימי חייו מתוך ספר התורה, דהיינו שכל החיים שלו הוא צריך להתנהג על פי מה שכתוב בתורה, ואת כל הנהגת החיים יקרא מתוך מה שכתוב, לדעת האיד להתנהג ומה לעשות בימי חייו, שכל הנהגה תהיה על פי מה שכתוב בספר התורה.

ולכן צריך שלא להסיח דעת מהתורה ומ'שויתי השם לנגדי תמיד', וסיפר לי פעם אדם אחד שאביו היה אדם פשוט בחוץ לארץ, והייתה לו חנות שהיה עומד בה ומוכר ללקוחות, וכל הזמן הוא לא הסיח דעת מה'שויתי השם לנגדי תמיד', למרות שלא היה רב ולא ראש ישיבה, לא צדיק ולא רבי ולא גאון, רק אדם שעמד בחנות ומכר סחורה, לא היה מסיח דעת מ'שויתי'! כך יכול להיות אפילו אדם פשוט עם דרגה כזו.

(משיעורי סנהדרין, תמוז תשס"ז)

דרכה של תורה' עם שמחה ואושר

והנה מאחר שאמרו כך היא דרכה של תורה וכו' אשריך בעולם הזה, אם כן מי שהתורה לא משמחת אותו זה סימן שאינו ב'דרכה של תורה', כי עם דרכה של תורה מוכרח להיות שמחה.

ואם חסר שמחה זה סימן שחסר בדרכה של תורה, ובמה חסר? זה צריך עיון אצל כל אחד לגופו, לחפש מה הסיבה שאינו שמח ומאושר מלימודו, ויש כל מיני סיבות שיכולות להיות בזה, ולכן אם יש למישהו איזה קושי שמפריע ללימוד עצמו, שמרגיש את הקושי ואינו מרגיש את האשריך, צריך להתייעץ ולמצוא, ולכל קשיים יש עצות!

ועל פי רוב המצוינים יש להם קשיים, כגון חלישות הדעת ועוד כל מיני טעויות, שלא יודעים שזה טעות אלא חושבים שכך המציאות ובאמת זה טעות של חוסר ידיעה והבנה, ומחמת זה סובלים כל מיני קשיים שבאמת אין להם שום סיבה, ומי שיותר מצוין עלול יותר לטעות בזה מחמת שהוא מצוין במידות טובות וביראת שמים, והטעויות האלו מונעות את השמחה ואת האשריך בעולם הזה.

ולכן מי שמרגיש איזה קושי, אם זה בגשמיות צריך לדעת שגם זו לטובה, ואף אם קשה להתגבר אבל אפשר להתגבר! ועל כל פנים זה לא כל כך נורא, אבל קושי ברוחניות וחוסר שמחה זה דבר חמור מאד שאסור שיהיה וצריכים לסלק את זה, כי תורה צריכה להיות בשמחה, ואסור שיחסר למישהו השמחה של 'השמח בחלקו'.

הצורך לשמח בחלקו גם ברוחניות

וכבר כתבו בספרים כי מה שאמרו (אבות ד, א) "איזהו עשיר השמח בחלקו" אינו מכוון דווקא על גשמיות, אלא גם ברוחניות צריך להיות שמח בחלקו, וכך כתב בספר מנוחה וקדושה (שער התורה ח"ב אות כג) "ידע ששמעתי בשם הגר"א, שכן גם במילי דשמיא, צריך להיות שמח בחלקו. אף שבדודאי נכון לחמוד להיות לבו פתוח כפתחו של אולם לתורה, וגם לומר ולחמוד אימתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, מכל מקום צריך להיות שמח בחלקו שזכה לתורה ולמעשים טובים, כיון שעשה בכל כוחו המוטל עליו", עכ"ד.

ואם אדם לא שמח בחלקו ברוחניות ואינו רואה את המעלות שיש בו זה לא טוב, והוא לא ב'דרכה של תורה', אלא צריך להכיר את מעלותיו, ולפעמים אינו מכיר על עצמו וצריך שמישהו יסביר לו את המעלות שיש לו, ולכל אחד יש מעלות! ורק הוא בעצמו אינו מבין אותם.

ובדרך כלל מי שחושב שאין לו מעלות, זה גופא סימן שהוא בעל מעלה גדולה מאד, וכך שמעתי מהגה"צ רבי אבא גרוסברד זצ"ל, שמי שמרגיש בעצמו חסרון שלמות, זה סימן טוב מאד, שהוא כבר מושלם יותר מאחרים, וכגון אם אכפת לו שהוא כועס, או שאכפת לו שהוא בעל גאוה, ועל פי רוב בגאוה זה טעות, ורק נדמה לו ואינו יודע מה היא גאוה, וגם בכעס ושאר מידות רעות, עצם הדבר שמרגיש בחסרונו זה סימן שהוא בעל מדרגה באותו הענין, שידע להיזהר בו.

להימנע מקשיים גשמיים – כשמפריעים ללימוד

ומצינו בגמרא לענין קשיים גשמיים (עירובין סה, א) "אמר אביי אי אמרה לי אם קריב כותחא לא תנאי, אמר רבא אי קרצתן כינה לא תנאי", ופירש רש"י: אפילו ציווי עבודה קלה הייתה מבטלת אותי, לא הייתי שונה כמו ששנתי, ע"כ, והיינו שאם היו צריכים לעשות אפילו עבודה קלה מאד, זה כבר היה מסיח דעתם ומפסיק מהרציפות של הלימוד, וכבר היה חסר בהצלחתם בתורה.

אבל זהו רק בדברים המונעים את רציפות הלימוד, ואילו מה שאמרו פת במלח תאכל וכו' היינו כשאנו מפריע לרציפות, והוא יכול ללמוד ושבע גם מפת במלח, אבל אם יש דברים שמפריעים, באמת צריך לסלק אותם ולהימנע מהם. אמנם סתם קשיים גשמיים אחרים אפשר להתגבר עליהם ולעסוק בתורה למרות הקשיים ואז אדרבה זוכים בזה להצלחה בתורה כמו שאמרו תורה נקנית בייסורים.

אלול זמן המסוגל להצלחה, עם ניסיונות

ובפרט עכשיו בחודש אלול זהו זמן שיש בו הצלחה ברוחניות, זמן של קרבת אלוקים, שהלב יותר קרוב, ולכן לעומת זה גם יש ניסיונות קשים,

רשימות תלמידים

לקראת הימים הנוראים בהם נגזר "מי יעני ומי יעשר", נביא עובדא מאלפת שסיפר תלמיד רבינו, רבי יצחק נוימן שליט"א:

לפני כמה שנים הוקם כולל גדול בירושלים, הקמת הכולל היתה בשורה גדולה מאד, מקום תורה גדול עם תנאים לכלליים טובים ואוירה מיוחדת ומכבדת. אברכים רבים עזבו מקומות לימוד בשביל להגיע לכולל הזה, ואכן ההתחלה היתה מאד מבטיחה.

אולם, כעבור זמן התברר שאין גב כלכלי, ואף לעיני בשר היה נראה שההתנהלות בענין גיוס הכספים היתה לא מושכלת בלשון המעטה, ובמקביל המשיכו לקבל עוד אברכים, והגיע מצב שכ-8 חדשים לא שולמו מלגות בכולל ולא היה נראה מוצא מהמצב.

נשלחתי אז לשאול את רבינו זללה"ה מה אפשר לומר לאברכים לחזק ולעודד, נכנסתי אליו וסיפרתי לו את הדברים, ורבינו מיד ענה ואמר: **האם רק בבני ברק אומרים בראש השנה ויום כיפור 'מי יעני ומי יעשר', האם בירושלים לא נוהגים לומר זאת?...**

אלא מאי? אומרים ולא שמים לב מה אומרים, הרי ברור לכולנו שהקב"ה מעני ומעשיר, ולכל אחד נגזר בראש השנה וביום כיפור כמה ומידין יהיה לו, וזו אמונתנו הפשוטה והברורה.

הוסיף רבינו בפשטות, **אנו לא יודעים את הסיבה, אבל הקב"ה החליט מהסיבה שלו שכל האברכים הללו לא יקבלו מלגות במשך תקופה מסוימת, ואולי לכן הקב"ה כינס את כולם במקום אחד, ואז בסיבה אחת לכולם אין מלגות, ובזמן שבשמים יחליטו שכן יהיה להם מלגות, אז יהיה להם מלגות, ולכן אין מה לבוא בטרפוניה וטענה על הנהלת הכולל, כי הם לא יכולים לשנות, לא להוסיף ולא לגרוע מגזירת עליון, ע"כ דבריו הנעימים של רבינו זללה"ה.**

מיותר לציין כי תקופה קצרה אחר כך היתה הרווחה לכולל, ומאז ועד היום כל הכסף זורם כמעט ללא מאמץ מצד הנהלת הכולל! וכמה יאים הדברים תמיד ובפרט לתקופתנו כאשר אחינו שונאנו מנדנו הכריזו מלחמה על השם ותורתו ומנסים לפגוע בפת לחמם של יושבי אודח.

אוסף, כי לפני כמה שנים בס"ד, זכיתי לדבר ברבים בליל שבת וסיפרתי את הסיפור הזה, אחר כשבועיים אני מקבל טלפון מיהודי שמספר לי שזו לו פעם ראשונה שהזדמן להתפלל באותו בית כנסת שדיברתי, ומן השמים גלגלו שישמע את הדברים, כאשר במוצ"ש הוא נסע לארה"ב לשבוע וחצי עבור גיוס כספים לכולל שבראשותו, ולדבריו, מעל עשר שנים שהוא נוסע כמה פעמים בשנה, ותמיד הזמן הזה בשבילו הוא זמן קשה מאד, של ביוזנות וקשיים ותחושות לא נעימות, והפעם לאור הדברים ששמע, היתה לו נסיעה מיוחדת, תחילה מצד שנסע בהרגשה של אמונה פשוטה, שהוא לא עושה כלום מעבר להיותו צינור ושליח להביא כסף למי וכמה שהקב"ה החליט, וגם שהיתה לו סייעתא דשמיא מיוחדת באותה נסיעה.

כידוע שבאלול יש גם ניסיונות כמו שכתוב (קהלת ז, יד) זה לעומת זה עשה האלוקים, ובזמן המסוגל להצלחה יש יותר ניסיונות.

וכמו ביום ששי ושבת שהם ימים שצריכים יותר להתחזק בהם, מפני ששבת הוא יום קדוש וכל התורה והמצוות בשבת נחשבים יותר, ולכן יש קשיים ויש רפיון אצל חלק גדול מהציבור, אך יש כאלו שאדרבה מתחזקים יותר בשבת ואין להם הפסק מרציפות הלימוד, וגם ביום ששי שהוא זמן הכנה לשבת וכבר מתנוצצת קדושת השבת, זהו גם כן זמן מיוחד שיש בו יותר הצלחה, ולכן גם יש בו קשיים וניסיונות.

וכך גם באלול לפעמים היצר הרע מוצא קשיים, אבל אם מתחזקים באלול זוכים לסייעתא דשמיא גדולה מאד!

לעילוי נשמת מרת **יוטא רייזל** ע"ה בת ר' שלמה זלמן בנימין הי"ד
נלב"ע ו' אלול תשס"ג - תנצב"ה

מוקדש לעילוי נשמת
הרבנית הצדקנית אמה של מלכות
מרת **חנה** בת **נעמה ויקטוריה** ע"ה
אשת חבר להגה"צ רבי **משה מלכה** זצ"ל
נלב"ע ש"ק ד' אלול תשע"ג - תנצב"ה

מוקדש לכבוד כלולות הנכדה
רחל בת הרב **אבידן מאיר**
עם **צבי מרדכי** בן הרב **ישראל**
עמו"ש

מוקדש לכבוד הולדת הנכד
ישי דוד בן **משה מרדכי טוביה**
ויסופה בת שבע
עמו"ש

לעילוי נשמת כבוד אבינו רוענו, דחיל ומוקיר רבנו,
משכיל אל דל, עסק בצרכי ציבור באמונה
רבי **מכלוף** בן רבי **אלעזר נידאם** זללה"ה
נלב"ע ז' אלול תשס"ג - תנצב"ה
נדבת בנו הרב **יוסף שילבטש"א**, בני ברק

מנחת דבר פרשת שופטים

מרבן של ישראל רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א

שנה ד' גיליון מ"ג

ולאחר שהקימו לכאן ג"כ עוברים על ההתאספות אצלה, מיהו ל"מ לאו על כך, ועי'. ויל"ע לענין אחרים מקימים לו, עי' בהשג' רמב"ן לסהמ"צ מל"ת סוף מ"ה.

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית (י"ז ח')
תנן בריש פ"ב דהוריות מזיד ועשה שוגג וכו' [ויעו"ש ברא"ש בשם רמ"ה] ויתכן דהוה בכה"ג דמורה היתר לעצמו ובעומק לבו יודע הוא שאין זה טעם אמיתי. ועי'. ושוגג ועשה מזיד נמי יש לפרש כן דבתחילה כשהורה סבור ה' שהטעם להיתר שהתיר על פיו אמיתי הוא, ואח"כ נתברר לו שהוא טעם בלתי אמיתי אך אינו חפץ להטות דעתו לזה ומסתמך על הוראתו הקודמת. ועי'.

וכי יבא הלוי מאחד שעריך וגו' ובא בכל אות נפשו וגו' ושרת בשם ד' אלוקיו (י"ח ו')

הרמב"ם מנה במנין המצוות עשה (מצוה ל"ו) שציונו שיהיו הכהנים עובדים למשמרות, ועי' ברמב"ן בהשגות שחלק עליו דאין המשמרות חובה רק תיקון הנביאים, יעו"ש, ועי' בספר עזרא פ"ו י"ח והרימו כהניא בפלגתהון ולויא [ויעו"ש ברמב"ן] במחלקתהון על עבדת וכו' ככתב ספר משה, ע"כ. אמנם יעו"ש שם במצודות.

פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי יחם לבבו והשיגו (י"ט ו')

כתב הרמב"ם פ"א מרוצח ה"ב וכל הראוי לירושה הוא גואל הדם ואחד הזכר ואחד הנקבה בגאולת הדם. וכתב עלה בחזו"א סנהדרין י"ט ג' דראוי לירושה היינו אפילו אינו יורש והכוונה לאלה היורשים ירושה ישרה שלא מחמת משמוש [וכתב דלמדנו מזה דאח יורש שלא מחמת משמוש (ונודע המחלוקת בזה) דהרי אמרו במכות י"ב דאח מקרי גואל הדם] עוד כתב דלמדנו משם דאי"צ שיהיה יורש בפועל שהרי אמרו שהאח הוא גואל הדם באב שהרג בנו אע"ג דהאב יורש. ע"ש. ולכאן מוכח כן מיואב שהרג את אבנר מדין גואל הדם סנהדרין מ"ט א' אף שלעשאהל היה בן כמבואר בדברי הימים א' כ"ז ז'.

ובחזו"א חו"מ י"ז ד' (ד"ה בתו') כתב דשלמה היה רשאי להרוג את יואב שהיה גואל הדם דעמשא שהיה בן דודו יעו"ש. וזה דלא כמש"כ בספר סנהדרין הנ"ל דיוורש ע"י משמוש אינו רשאי להרגו.

ובאו"ש מייתי מקרא דשמואל ב' י"ד ז' והנה קמה כל המשפחה וכו' תני את מכה אחיו ונמיתוהו בנפש אחיו וכו', יעו"ש. וע"ש רד"ק שהם גואלי הדם. והנה מוכח שגם קרובים שיורשים דרך משמוש נמי גואלי הדם הם [ולא היה שם לנרצח לא בן ולא אח מאב וכדמוכח קרא שם].

ובפי' רבינו הלל על ספרי שופטים סי' קפ"א איתא אהא דאמרינן שם בספרי אין לי אלא רודף וגואל רודף ואינו גואל גואל ואינו רודף לא רודף ולא גואל מניין ת"ל רוצח רוצח

לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' א (ט"ז כ"א)

יש להסתפק היכא דנטע עץ ואחר כך נבנה מזבח אם מחויב לעקור את העץ מאצל המזבח או ד"כ כיון שנטעו בהיתר שוב אי"צ לעוקרו. ובספר ישע"י פ"ו כתיב וכאלון אשר בשלכת מצבת במ זרע קדש מצבתה, ועי' ברד"ק שהי' זה שער המקדש. ותקשי, הרי הוזהרו שלא ליטע עץ במקדש. ואם נימא דבהי' נטוע קודם למזבח אי"צ לעוקרו א"ש דמצינן לאוקמי קרא בשחי' נטוע קודם שנבנה המזבח.

יעו"י בחינוך מצוה תצ"ב שאין האיסור בנוטע אצל המזבח אלא אף הנוטע בכל העזרה לוקה שכל העזרה נקראת אצל המזבח, ועי' לענין לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש ולפי"ז י"ל לשון אצל, ודו"ק. ועי' על גגין ועליות שלא נתקדשו אי קרינן בהו אצל.

לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' א (ט"ז כ"א)

איסור נטיעת עץ אצל המזבח היינו דוקא נטיעת עץ אבל שאר נטיעות י"ל דשרי וכגון עשבים וקשין, ומיני דשאים וזרעים אינו בכלל עץ, אמנם לענין חיטה יל"ע למאי דכ' תוס' שבת ס"ו א' עץ שאכל אדם הראשון חיטה הי' [ויל"ע בפשתים, ועי"ש כ' ב'] ויל"ע בכורות ח' א'. וכן עציץ דלא נחשב נטוע י"ל דשרי. ולענין הגדרת עץ יש עוד לעיין בברכות מ"ג ב' חילפי וכו' ומשמע לכאן דלכולי מילי [כפשתן]. ויל"ע ביה"ל סי' רט"ז ג' ד"ה עצו. ויל"ע לענין קנים בפסחים פ"ב א' יעו"ש. ובראב"ד תו"כ ויקרא וברמב"ן א' ט'.

ולפי"ז יש ליישב מאי דמקשים היאך אכלו הכהנים את שיירי המנחות בעזרה בסוכות והא לא יכלו לבנות שם סוכות משום לאו דלא תטע לך אשרה, ולהאמור י"ל דעשו סוכות משאר מינים ולא מאילנות.

ובאמת י"ל דלא קשיא מידי דמותר לכהנים לאכול שיירי המנחות חוץ לסוכה דשיירי המנחות לעולם נאכלים חוץ לביתם בעזרה וא"כ הוי תשבו כעין תדורו ורשאים לאכול חוץ לסוכה.

ולא תקים לך מצבה אשר שנת ד' אלו' (ט"ז כ"ב)

הנה בשו"ע לא הועתק לאו זה דלא תקים, ועי' שו"ע יו"ד קע"ח ס"א דלא יבנה מקומות כבנין היכלות של עכו"ם כדי שיכנסו בהם רבים כמו שהם עושים, ע"ש. והחילוק בין הלאו דלא תקים מצבה לדין הנ"ל דלא לבנות מקומות וכו', דבנית כעין היכלות וכו' איסורו הוא לכל מטרה שהיא אם נעשה הבנין כעין בניני העכו"ם, ולא דמצבה הוא רק למטרת עבודה אם עבודת ד' או להגדיל ע"ז, וכן אין צורת הבנין לשם כנס' לתוכו, שאל"כ היו אסורים כל בתי כנסת אלא אצלו וכמב' בלשון הרמב"ם. ועי' רמב"ן בפירושו מש"כ בגדר לאו זה ולכאן יש בזה פלוגתא, ועי' בחינוך כאן ובמנ"ח, - וכן בצורתה נחלקו.

ריבה. ופי' רבינו הלל לא רודף ולא גואל כגון גר צדק. ובהגהות וביאורים לחכם קדמון שם, פירוש אין לי שצריך לגלות לערי מקלט אלא היכא דאיכא רודף שרוצה לרדוף אחרי הרוצח וגם הוא גואל הדם של נרצח אבל אינו גואל או גואל אבל אינו רוצה לרדוף לא רודף ולא גואל כגון גר צדק מניין שצריך לגלות ת"ל וכו'. עכ"ל [וכן הוא ברבינו הלל פ' מסעי]. לפי"ז בעי דיהא קרוב שאין קרוב יותר ממנו דאל"ה כל ישראל קרוביו של הנרצח. וא"כ תקשה מיואב היאך היה גואל הדם של עשאהל והרי היה בן לעשאהל וכו"ל.

פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי יחם לבבו (י"ט ו')

אם ה' הגואל הדם רודף מכבר אחר הרוצח להורגו בגלל שהוא שונא לו מתמול שלשום ולא ידע כלל שנעשה לו כעת גואל דמו של קרובו והרגו הרי"ז רוצח גמור, ואם ה' נודע לו קודם שהרגו שהוא גואל דמו ואפי' הורג אותו בלא"ה מפני שהוא שונא לו מקודם, שוב אינו רוצח דכבר יש לו ההיתר של גואל הדם ואפי' שאין כאן יחם לבבו כי לבבו חם עוד מקודם שהרג זה את קרובו.

פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח וגו' והכהו נפש (י"ט ו')

בחזו"א חו"מ סי' י"ז א' (ד"ה קיי"ל) כתב דגואל הדם שהורג הרוצח בהליכתו לעיר מקלט עושה איסור. ולכא"ל לפי"ז היה מהראוי שיפרישוהו מלהרגו כמו שמפרישים אדם שלא יעשה איסור ומ"ט אין שולחין עמו בעלי אגרופין שיוכל למנעו מלהרגו רק ת"ח שמבקשים ממנו שלא יהרגו וע"ש בחזו"א לעיל ד"ה ומיהו, וז"ל, ואין אדם רשאי להצילו מיד גואל אלא בדברי בקשה אבל לא בחזקה וכו', יעו"ש, [וע"ש דין המזיד כדין שוגג בהליכתו לעיר מקלט]. וע"ש עוד ד"ה והנהגה. ובליקוטים סי' כ"ג לדף י' ב' כתב רק דאינו עושה כהוגן בהריגתו שהרי רצון חכמים שיפרישוהו ת"ח השלוחין לזה, וז"ל הרמב"ם בשמונה פרקים פרק ח' כמו שאסרה [התורה] הנקימה והנטייה וגאולת הדם באמרו לא תקום ולא תטור. עכ"ל. [ובתרגום החדש תש"ט, הלשון, כגון מה שמנעה את הנקימה וגאולת הדם באמרו לא תקום ולא תטור]. ומבואר שיש איסור בדבר. וצ"ע.

והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם (כ')

כתב המנ"ח מצוה תקכ"ו דנראה פשוט דהכהן והשוטרים אסורים להוסיף על הפסוקים שבתורה וכו' והוא בכלל כל תוסיף וכו'. יעו"ש. ולכא"ל מהחינוך שם נראה דאין המצוה על הכהן והשוטרים רק על העם וא"כ יתכן דל"ש בזה כל תוסיף [ואף דגם הם בכלל העם מ"מ כל תוסיף דתוספת אמירה ל"ש על זה ודו"ק].

ויל"ד לפי"ז במצות קריאה דיבמה דיל"ע אמאן רמי', ולכא"ל פשטא דלישנא דמימרא דרב יהודה בפ' מצות חליצה, מצות חליצה קוראה וכו' ורוקקת וקוראה, מורה דהכל קאי אמי שנצטוו בחליצה, והיינו היבם, ויל"ד בזה לענין כל תוסיף אם עוברת היכא שהוסיפה בקריאה.

מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו וגו' (כ' ה')

בתי"א איתא מאן גברא דבנה ביתא חדתא ולא קבע בי' מזוזתא לשכללותי' יהך ויתוב לביתה דלמא יגרום לי' חובא ויתקטיל בקרבא וכו', ולכא"ל מבואר דאם לא קבע מזוזתא

חשיב לי' חובה אע"פ שהוא במלחמה ואינו בביתו כעת אפ"ה חייב במזוזתא ודלא כמש"כ הרעק"א דהיוצא מביתו לדרך, אינו חייב במזוזתא כיון שאינו בביתו. ומיהו יש לדחות דלמא יגרום לי' חובא היינו חוב אחר של שאר עבירות שבידו ומשו"כ ימות במלחמה ואיש אחר יחנוך את ביתו, וא"כ יהי' ראוי להרע"א דאינו חייב במזוזתא כה"ג שאינו בביתו דאם אמנם ה' חייב במזוזתא הו"ל דיגרום החטא של מזוזתא ולא סתם חטא, אלא ש"מ כהרע"א דכשאינו בביתו אינו חייב.

ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילד וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו (כ' ו')

יש לעיין לשיטת הראב"ד בתו"כ סוף פרשת בחוקותי דסבירא לי' דאין ירושה לפירות של מעשר שני ונטע רבעי משום דהו' ממון גבוה וא"א להקנותו במתנה ולא שייך בו קנין כלל וה"ל אין בו דין ירושה, ויש להקשות הא בקרא מבואר דאם ימות במלחמה איש אחר יחללנו והמכוון ליורשיו שיירשו את כרמו, והא להראב"ד אין ירושה בפירות מעשר שני ונטע רבעי ואיך היורש יחללנו והא אין הפירות שלו ודין חילול תלוי בבעלים. ויש לומר עפ"י מש"כ החזו"א בב"ק (סי' י"ח סק"ה בד"ה שם ואפ"ה) דמי שהוא שליט על הפירות לאכלם ברשות בעלים אע"פ שאינו בעליו מצי לפדותו, יעו"ש. וא"כ י"ל דה"ה יורש הוא שליט על הפירות ואפי' עדיף דאי"צ רשות בעלים כיון שפקעה רשותם במיתתם. [ולפי"ז א"ש נמי מה דמקשים בשם הגר"ח זצ"ל היאך פודין רבעי בשביעית הא קיי"ל דממון גבוה הוא ושביעית הוי הפקר ואין בו זכר, ולהנ"ל א"ש דמ"מ כיון דהוא שליט עליו לאוכלו, יכול נמי לפדותו]. א"נ י"ל דנוקי קרא במת הבעלים לפני צמיחת הפירות של רבעי דשפיר יש בהם בכה"ג דין ירושה.

ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה וצרת עליה (כ' ב')

כתב הרמב"ם בספר המצוות (מצוה ק"צ) דאם לא ישלימנו עמנו נצטוינו להרוג כל זכר וכו'. ובלשון הרמב"ם בחיבור, איתא, עושין עמהם מלחמה, ומתפרש דרשות קאמר [ועיקר המצוה היא שנקרא לשלום, ואם לא רשאים אנו להרוג רק הזכרים [ע"ש ברמב"ם]. - ענין ועשתה עמך מלחמה, עי' ספרי. - לישנא דקראי לכ' משמע ככתוב בסהמ"צ. ועי' חיינו [דו"ק בלשון ולקחת וכו' האמור כאן, ובחינוך איתא ונקח וכו', ודו"ק].

רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא וגו' (כ' כ')

י"ל"ע לשיטת הרמב"ם דכל ספק דאורייתא מן התורה לקולא, א"כ אמאי צריך לדעת בבירור על העץ שאינו עץ מאכל והא ספק נמי שרי. ויעוי' בט"ז יו"ד קט"ז סק"ו דאסרו חז"ל מפני הסכנה שלא לקוץ אילן העושה פירות, ועי' בגליון מהרש"א שם שהקשה מ"ט קאמר שאסרו חז"ל והא דאורייתא הוא ע"ש, ובאמת י"ל דקמ"ל דאסור נמי משום סכנתא ונפ"מ להנך מלי דחמירתא סכנתא מאיסורא. ולפי"ז י"ל הקושי' לשי' הרמב"ם דספק דאורייתא מן התורה לקולא דמ"מ נאמר רק עץ אשר תדע וגו' לרמז ענין הסכנה בזה, והיא אסורה בספק מן התורה.

בענינא דיומא

אני יכול להתאנח ביחד עם כולם, וגם ביחד עם הרבי געבין אקרעכץ... להתאנח. מה אפשר לעשות, אנחנו מבקשים מהקב"ה שיהיה טוב, המצב מאד מאד קשה, קשה מאד, הקב"ה יגאלנו בגאולה שלימה, ועוד לפני זה... העיקר שלומדי התורה לומדים, ועושים את הדברים שיכולים.

עקת התורה והכוונה מגדולי ישראל בראש מנהיג הדור מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א בעניני התקופה

רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוב לנדו שליט"א

מנהיג הדור בביקור אצל האדמו"ר מבעלז

מנהיג הדור מרן שליט"א עלה לביקור אצל האדמו"ר מבעלז שליט"א, בו שוחחו בעניני השעה וזכרונות הוד קדומים, להלן תמליל מהביקור:

רבינו: הייתי פעם בטיש של רבי אהרן בעלזר בליל שבת, אך לא יכולתי לראותו, אני לא שטופער... – לא אחד שדוחף, רק עמדותי בצד, היה טיש בבני ברק בליל שבת, והיה ציבור גדול, אבל לא ראיתי... כבר עברו מאז הרבה שנים,

האדמו"ר שואל אם רבינו למד עם החזון איש.

רבינו: שאלתי שאלות, אבל לא למדתי. אף פעם לא למדתי אתו, רק שאלתי שאלות בלימוד, ובהלכה למעשה.

הגבאי: חברותא?

רבינו: אף פעם לא, רק שאלתי שאלות, לפעמים רשמתי שאלות ושאלתי בכתב, לפעמים הוא ענה, ולפעמים לא ענה מיד, ושלא אח"כ עם אחד מאנשי תשובה בכתב ידו, והדפיסו את זה בספר, אבל זה לא היה הרבה פעמים.

היינו רואים אותו בזמן שלמדתי בפוניבז', כל יום בבוקר היינו רואים אותו, כיון שהיה מטייל מטעמי בריאות, היה עובר ליד חדר האוכל של הישיבה, והיינו רואים אותו מהלך, לפעמים לבד, ולפעמים עם מלווה, זה היה בשנים המוקדמות, ובשנים המאוחרות, שאלתי שאלות בהלכה, ובגמ' קושיות ושאלות.

האדמו"ר שואל אם רבינו היה תלמיד של ישיבת חברון.

רבינו: למדתי בחברון זמן, באיזה שנים? תשי"א בקיץ ערב שביעית, אני חושב הייתי בחברון, עד שנהייתי חתן. בחברון היו גוונים שונים של אנשים, כאלו וכאלו.

הרב דוד שפירא: ר' שמואל רוזנברטן למד עם הראש ישיבה בחברון.

רבינו: הוא היה מחוץ לארץ, היה לי קצת קשר עמו.

האדמו"ר שואל מה רבינו אומר על המצב, של בני הישיבות.

רבינו: **אני יכול להתאנח ביחד עם כולם, וגם ביחד עם הרבי געבין אקרעכץ... להתאנח. מה אפשר לעשות, אנחנו מבקשים מהקב"ה שיהיה טוב, המצב מאד מאד קשה, אין לי מה לומר דברים מיוחדים, קשה מאד, הקב"ה יגאלנו בגאולה שלימה, ועוד לפני זה... מה אפשר לעשות, העיקר שלומדי התורה לומדים, ועושים את הדברים שיכולים. בכל הרדיפות יש דברים מבישים, אמנם העסקנים עוסקים בכך, אבל שומעים מזמן לזמן רדיפות, עוצרים בחורים, אנשים צעירים... אני לא אומר חידוש, הכל ידוע, המצב קשה.**

אני רוצה לומר דבר, שהוא שוה ערך... המצב שקוראים לבני הישיבות "משתמטים", בשנת תש"ח במלחמה למדתי בפוניבז', היינו בישיבה ולמדנו, וגם אז אמרו צבא... והיתה מלחמה קשה, אבל ישבנו "ולמדנו", כך אמר החזון איש, וכן הבריסקער רב אמר כך, וכל הגדולים מכל החוגים, וכן הפוניבז'ער רב אמר את זה, ולמדנו בזמן המלחמה בתש"ח.

היה זמן שלמדנו בפרדס, למה? כיון שהיה חשש שיפיצו את הישיבה, והיינו ישנים שם במקום מאד לא נעים... והשיעורים היו בין העצים, רבי דוד פוברסקי זצ"ל מסר לנו שיעורים מתחת העצים, נפל שם... אך אמרו שיעורים.

רבי שמואל רוזנברטן היה בזמן ההוא בירושלים, ורק הוא [ר' דוד] היה היחיד שמסר אז שיעורים, ולמדו טוב, רק סדר היום היה מאד מוקדם, כי בלילה לא יכלו... לכן קמו מוקדם מאד, ולמדו טוב, ואין אומרים! המצב הכלכלי היה מאד קשה, זה אני זוכר מזכרונות תש"ח.

- לאחר מכן שתו רבינו והאדמו"ר [שהכל].

וביחד רבינו את האדמו"ר: לחיים, וביחד שהרבי יזכה לאריכות ימים, בריאות וכל הדברים הטובים.

האדמו"ר בירך בכתיבה וחתימה טובה.

רבינו: אה, כמנהג, כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים לאלתר לחיים טובים ולשלום.

כשהזכירו שהראש ישיבה היה בישיבה בית חלקיה לפני כמה חדשים... ומסר שיעורים, ושרו ניגונים חסידים...

הגיב רבינו: דבר טוב... שהי' שמחה...

אחד הגבאים: הם לא שכחו שרבינו הוא נכד של האדמו"ר מסטריקוב...

רבינו: זה לא גוזמה... ולפני זה גם כך, הסבא של הסטריקובר רבי'ה, הי' רבי אברהם טשכנובער, מפורסם. ומאוחר הבן שלו היה [אני אומר דברים שמסתמא דבר שידוע], הבאיאנער, רבי בעריש באיאנער, ועל שמו, סבי, אבי אבי, נקרא בשמו, ושמי נקרא על שמו, הוא נפטר צעיר בחי' אביו, ואבי נשאר יתום, ואח"כ הגיע לארץ ישראל, בזמנים הקודמות קראו לזה "מושבה" רחובות, היום זה עיר, ואבי פתח בית עסק, ודאג שם לענייני אידשקייט, היה עסקן גדול למען האידשקייט ברחובות, שהיתה אז מושבה, לא עיר, היום זו עיר גדולה, היו שם מעט מאד בני תורה.

הרב דוד שפירא מעלה במהלך השיחה כי נכדי רבינו, ר' מנחם ור' טוביה הם נכדים של השר שלום מבעלז.

רבינו: בודאי, אני יודע את זה טוב מאד.

האדמו"ר מתעניין בזה איך הם קשורים לשר שלום, הנכדים מספרים שהוא סבא רבא שלהם, אמם, היא בת של רבי לוי יצחק שינין, שהוא חתן אצל רבי שמואל יוסף רוקח [א.ה. - נכד של השר שלום]

רבינו: השר שלום היה רב בבעלז, הוא היה נכד של רבי אליעזר רוקח. [הגבאי, המעשה רוקח].

בסיום הביקור ברך רבינו את האדמו"ר: שהרבי'ה יזכה לאריכות ימים שנה טובה כתיבה וחתימה טובה, כל טוב סלה, נחת בכל אשר לכם, כל טוב סלה. אומרים בשם רבי חיים בריסקער שברכה שאומרים מעומקא דלבא, ועונים אמן, אין נפקא מינא מי האומר... ככה אומרים בשם רבי חיים מבריסק.

האדמו"ר בירך את רבינו בכתיבה וחתימה טובה ושנה טובה.

רבינו: אמן, אמן, יש"כ.

הדרכה ממנהיג הדור לבני הישיבות - עיקר הלימוד להיות מונח בלימוד
בסיום שמונים וחמש מסכתות ע"י בני ישיבות קטנות וגדולות בני קהילת זכרון משה בק"ס, במעמד רבני הקהילה, האזינו בחרדת קודש לדברי הדרכה וברכה ממנהיג הדור מרן שליט"א.

סיימתם כמו ששמעתי כעת, (רבינו התעניין כמה מסכתות) יהי רצון שתסיימו עוד ועוד, העיקר שתלמדו בעיון בעמקות בהבנה כי עיקר הלימוד זה שאדם לומד ומונח בלימוד, כל הדברים חשובים מאד, אבל הכי חשוב להיות מונח בלימוד שקוע בלימוד, לא ללמוד הכל מלמעלה אלא רק בתוך העניינים כמו שילמדו אתכם, והי' יעזור לכם שתצליחו ותלמדו טוב, ואשרי רבותיכם שמלמדים אותכם ומכוונים אתכם.

תשמעו מה שמלמדים אתכם ותצליחו בכל ותגדלו תלמידי חכמים מובהקים ועסוקים בתורה הכל בעיון בעמקות, ובתוך העניינים, כי זה העיקר ללמוד בתוך העניינים, הי' יברך אתכם תלמדו תצליחו, ותגדלו להיות בני תורה תלמידי חכמים, ונזכה כולנו במהרה לגאולה שלימה, עם כל עם ישראל.

הַשְׁבֵּר שֶׁהִיא שְׁלִיחַ הַהִשְׁגָּחָה לַהֲצִיל חַיִּים

מעשה נדיר וחריג שהתפרסם השבוע בקו 'שיח יצחק' על ידי בעל המעשה בעצמו, ומעורר הדים נרחבים בעולם. הסיפור הבא, אילולי שסופר על ידי בעל המעשה בעצמו, היה נראה כאילו נלקח מעולם הדמיון. ועליו נאמר 'לא יאומן' – כי יסופר'.

הסיפור התפרסם בשלוחת 'בדידי הוי עובדא', שם מקליטים המאזינים עובדות והנהגות ממחיצתו של מִן רבינו שליט"א מכלי ראשון. בעל המעשה, ה"ה הרה"ג רבי משה ויסבקר שליט"א, חתנו של הגאון רבי בן ציון גולדברג-ידלר שליט"א, מחשובי תלמידי רבינו בכולל 'בית דוד' בחולון, ובעמח"ס 'למען יאריכו' על הלכות כיבוד אב ואם. להלן תמלול מדויק, מילה במילה, מפי המעשה הנדיר, שהרעיש עולם ומלואו:

"שלום וברכה לכל מאזיני ולוקחי קו שיח יצחק, שיחיו. שמי משה ויסבקר, גר בעיר הקודש טבריה. תעצרו רגע הכל ותקשיבו, הסיפור שאני יכול שלא לשתף אתכם בו עכשיו, הוא משהו שקרה לי באופן אישי, משהו שמוכיח עין בעין שאין עוד מלבדו, וגם כשנדמה שהעולם חרב עלינו, הכל מחושב מלמעלה עד הפרט האחרון, דבר שאנו רואים בחוש את כוח ברכותיו ותפילותיו של גדולי ומאורי הדור שליט"א."

"יום שני לפני מספר שבועות, יצאתי אני כמחנך כיתה לטיול השנתי של התלמוד תורה בפארק מים. עליתי לראש המגלשות הגבוהות כדי לפקח על התלמידים היקרים שלי בתור למגלשות. בסיום הזמן אחד הרבנים משכנע אותי: "בוא תתגלש גם, יושבים על אבוב, תוך מספר דקות אתה למטה". אך אני חששתי, אבל גם לבסוף השתכנעתי. ביררתי מול המפעיל את הנחיות הבטיחות, התיישבתי על אבוב זוגי (כדי שארגיש יותר יציב) במגלשה כתומה.

"שאלתי את המפעיל האם אני יציב, הוא ענה לי: "כן, צא לדרך". יצאתי לדרך. והנה ממש בתחילת המסלול, דרמה. האבוב שלי נתקע באמצע המגלשה. זרם המים נמשך, ואני מנסה להשתחרר ולצעוק בכל הכח: "נתקעתי!!" אבל הקול שלי נבלע ברעש של המים.

"שני רבנים מאחוריי למעלה, שומעים שנתקעתי, שומעים את קולי, מעירים את תשומת ליבו של המפעיל, אבל המפעיל, מבני דודינו, אומר להם: "סעו, הכל בסדר". פתאום במהירות עצומה אני שומע מאחוריי אבוב זוגי ובו שני רבנים מהצוות המחנכים.

"הם רואים אותי בשבריר השנייה האחרונה, אבל אין שום דרך לעצור. והם התנגשו בי בעוצמה מטורפת, האבוב שלי התהפך, עפתי הצידה, ספגתי חבטות קשות מכל דפנות המגלשה. הרגשתי במצב נוראי, פשוט ראיתי שחור בעיניי. בשארית כוחותיי נגררתי מחוץ למים אל כיסא קרוב, ושם הייתי מעורפל בהכרה. כונן איחוד הצלה מהצוות חיבר אותי לבלון חמצן, פוניתי בדחיפות בטיפול נמרץ לבית החולים פוריה. בבית החולים הבינו שיש פגיעה בגוף, רק לא יודעים איפה, ולכן ההמלצה הייתה לעשות בדיקת סי-טי.

"עשו בדיקת סי טי והרופאים רואים שאכן יש שבר בעצם הבריח. עצם הבריח זה ליד הכתף, אי אפשר לעשות גבס אלא צריך לתת למקום להתאחות. כמובן שהשבר היה רק ההתחלה. בבדיקות הסי-טי המקיפות הרופאים קפאו במקומם. הם רואים בבטן ממצא, הם רואים ממצא שהם לא יודעים מהו, הם ממליצים לנתח. צריכים לנתח בשבועות הקרובים. ישר התייעצנו עם אנשי הרפואה, אנשים מסורים ומיוחדים שבאמת מתמסרים למען הציבור יומם ולילה ללא שינה.

"עברנו מרופא לרופא והרופאים אומרים: "אנחנו רואים ממצא של גידול. אנחנו לא יודעים האם זה גידול ממאיר או גידול שפיר, אבל אנחנו חייבים להיכנס לניתוח. אנחנו רואים את זה במעי, אנחנו הולכים לניתוח של כריתת מעי והוצאת הגידול, ואם זה ממאיר אנחנו צריכים לעבור לטיפול".

"וכנסנו לחודש מסויט של חרדה עצומה, ייסורים ולילות ללא שינה. ממש טרדות במחשבות, מחשבות לא טובות. ממש קושי עצום, חודש שאי אפשר לתאר אותו. הרגשה של תלויים ועומדים, הרגשה של ראש השנה ויום כיפור בפתח.

"אבל מכאן הכל עבר לדעת תורה ולכוחם של הצדיקים. בני המשפחה שלי נכנסו בחרדת קודש למעונו של מורנו ורבנו פוסק הדור הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א. הציגו בפניו את הדברים והשאלה הייתה: הרופאים אומרים שיש אפשרות להכניס לניתוח בערב תשעה באב, האם להכניס?

"מִן שליט"א פסק לנו בנחרצות: "לנתח אפילו בתשעה באב". ואכן אנחנו מודיעים למנתח שאנחנו רוצים להיות מנותחים בערב תשעה באב. "מגיע יום הניתוח, ואני שוכב על שולחן המנתחים, וכאן מתרחש מקרה ששמעתי עליו וממש ממש ריגש אותי. מִן הגאון רבי יצחק זילברשטיין ממש עמד בתפילה זכה, קרא פרקי תהילים בדמעות שלישי יחד עם כל

אברכי הכולל בחולון, ובירך במי שבירך נרגש מעומק הלב לרפואת השלמה.

"אני נכנס לחדר ניתוח, הרופאים אומרים את כל הדברים הקשים, את כל מה שהם רואים, את כל החששות. המשפחה כוססת ציפורניים בחוץ, מחכים לשמוע רק בשורות טובות. אבל כידוע שבכאלה מקומות לא מחייכים, לא מחייכים. אני נכנס לניתוח כמו שאמרנו לכריתת מעי והוצאת הגידול, ניתוח של שעות.

"אבל 74 דקות של ניתוח ופתאום דלתות חדר הניתוח נפתחות. הרופא יוצא אל אמי ואל רעייתי שכססו ציפורניים, מחויך כולו מאוון לאוזן, והוא אומר להם כשהוא נסער: "אין גידול ולא היה גידול!!!"

"האמת המדהימה נחשפה: לפני תשע שנים עברתי ניתוח צדדי, והמנתח השאיר בבטן שלי גזה (תחבושת רפואית של חדרי ניתוחים) בגודל 5 סנטימטר. במשך תשע שנים, הקדוש ברוך הוא עשה שהגוף שלי ייצור מעטפת פלאית של רקמה שהגנה עליי, כשבדרך הטבע אף פעם לא שמעו על כזה דבר. הרקמה עטפה את הגזה, כך כשהוציאו את הגזה ראו אפילו את המספור של חדר ניתוח, כי בכל חדר ניתוח יש מספור על הגזה לדעת כמה נכנס וכמה יוצא.

"וכרגע מעל הגזה נהיה מוגלה, וזה בצילומים היה נראה לרופאים כמו גידול. ורק לאחרונה החל להתפתח שם מוגלה, והרופאים עמדו המומים, ואמרו לי מפורשות: "אם לא היית חוטף את הנפילה והשבר הקשה בפארק המים, לא היינו בודקים אותך, ולא היית יודע מה קורה פה עכשיו, בעוד מספר ימים או אפילו שבועות היה נהפך לזיהום, ועד שהיו מגלים את הזיהום המצב היה בלתי הפיך והיית יכול להגיע לסכנת חיים ממש, כי הזיהום כבר היה יכול להתפשט בכל הגוף".

את הסיפור המרגש והמפעים, מסיים הרב ויסבקר במילים מרגשות: **"השבר הכואב, התאונה הקשה, הם אלו שהצילו את החיים שלי. מסיבת ההודיה היא להודות להקדוש ברוך הוא על זה שנפלתי. בזכות ההוראה המדויקת של מִן פוסק הדור שליט"א, ובזכות התפילות והברכות הנרגשות של מִן, יצאתי מכל זה בריא ושלם לגמרי. לישועתך קיוויתי השם, הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו, ממש שיחו בכל נפלאותיו".**

מִן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

שו"ת הדרכה ממִן שליט"א בועידת בני הישיבות

הג"ר מרדכי פיש שליט"א: ישנם שאלות כבדות משקל שעומדות על סדר היום הציבורי ועל סדר יומו הפרטי של כל בן תורה וכל בן עלייה, והציבור צמא לשמוע דעת תורה, דברי אלוקים חיים.

השאלה הראשונה שאנחנו רוצים לשאול את מִן שליט"א: אנחנו כרגע נמצאים, עולם התורה וכל בחור באופן פרטי נרדף לצערנו, בכל הכלים שעומדים לרשותם של השלטונות, למגינת לב אנחנו נרדפים על צווארנו. השאלה היא שאלה הכי פשוטה. אנחנו מתפללים להקדוש ברוך הוא על העת צרה הזו. איפה מתפללים? מה בדיוק מתפללים? אנחנו יודעים שחז"ל אומרים "יתמו חטאים מן הארץ", אל תקרי חוטאים אלא חטאים מצד אחד. מצד שני יש לנו את ברכת ולמלשינים שנתקנו על רשעי ישראל. מה אנחנו מתפללים? למה לקוות? שהם יחזרו בתשובה? יאבדו, יעקרו, ישרבו? איפה מכוונים עליהם? על מה להתפלל? זו השאלה.

מִן שליט"א: **אני חושב שבזוהי שייך כל הרשעה כרגע תאבד, זה וודאי וגם הזדים מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניע, גם אפשר לומר.** כל אויבי עמך מהרה יכרתו? אבל זה וודאי מה שאמרת, זה וודאי אפשר לומר. מדברים פה על כניעה, כניעה מוחלטת, ביטול רשעות, זה וודאי אפשר לכוון על היום גם כן.

הג"ר מרדכי פיש: שאלה נוספת למִן שליט"א, בשולי המחנה אפשר לומר, יש בחורים שמוטרדים משאלת הפרנסה. כיוון שאנחנו חושבים שאם הגזרות ילכו ויתרבו, ויש שאלות גדולות, צריך לקנות דירות, צריך לחיות. ולפעמים לבחורים שהם חלשי אופי יכול להתגבש שאלה כזו, שאולי אחרי החתונה במקום לתכנן את עצמו לעסוק בתורה יומם ולילה, אולי הוא צריך לחשוב על מקור פרנסה אחרי החתונה. נכון לחשוב על זה? צריך להיות מוטרד מזה? לא צריך להיות מוטרד מהשאלה הזו? ואם לא צריכים להיות מוטרדים, למה לא צריכים להיות מוטרדים?

מִן שליט"א: אני חושב שחלק מהשאלה גם הייתה כמו בחוץ לארץ עושים. וזה לא נכון. היום בחוץ לארץ לא עושים ככה. למעשה מה שהוא מתאר, בזמני כשאני הייתי בחור, זה מה שהיה. כמעט כל אחד, הבחור הכי טוב, מה זה הבחור הכי טוב? שאפשר לגמור אוניברסיטה בארבע שנים. אבל אם הולכים שלוש פעמים בשבוע כמה שעות בלילה, אז גומרים את זה כמעט בשמונה שנים. אז זה נקרא בחור מצוין, שלמעשה הוא לומד כל היום ממש, ובלילה זה שלוש פעמים בשבוע, אז זה הוא היה מוערך. פחות מזה, זה ארבע פעמים ביום, ארבע פעמים בשבוע, ולומד עד שש, כמה וכמה מדרגות היה. אבל שכל יום זה כמעט לא היה **עד שרבי אהרן נכנס בתוך העניין**

והוא שינה את כל אמריקה. ואני אומר מה שהיה אז, לא צמח תלמיד חכם אחד מכל זה, כלום. להפך.

אחרי שהיו בחורים שלמדו ולמדו בלייקווד כמה שנים, כמה שנים למדו בלייקווד והיו בכולל כמה שנים, היה אחד בחור אחד שאני יודע, 12 שנה היה בכולל, ואז לא היה יכול להיות כבר בכולל, ונהפך להיות עורך דין אחרי 12 שנה. היה בחור אחד שהיה אחרי שש שנים בכולל, אבל היום זה לא ככה. **היום כל אחד, כל בחור טוב הולך לכולל ועושה לכולל כמה שאפשר,** ואז הוא מוצא איזה עצה איך להתפרנס. אבל אם עושים הפוך, זה גורם, אני לא יודע כמה יש תועלת בפרנסה, **אבל זה ודאי ודאי שיש הפסד גדול מאוד מאוד לגבי הרוחניות, וכן לוודאי וודאי וודאי לא.**

הרב פיש: ברשות מרן שליט"א אני חוזר לנושא הראשון. הקהל מבקש לשאול שעל הצד שבצבא יוכלו להקים מסלול שהוא על טהרת הקודש, לו יצויר. האם אז כן יהיה מותר להשתלב שם? יהיה על טהרת הקודש ללא פקפוק, לו יצויר שזה שייך.

מרן שליט"א: זה ודאי שהשאלה הזאת זה לא נוגע לבחורי ישיבות בכלל. **בחור ישיבה אין מה לדבר בכלל, הם לא שייכים בכלל לצבא.** מה שנוגע השאלה הזאת זה לגבי מי שלא לומד, מי שעובד. אז מי שעובד, אם יהיה על טהרת הקודש, אם זה מותר. הבעיה בזה בטהרת הקודש זה ככה: היום זה טהרת הקודש ומחר לא. מה הפשט בזה? **ברגע שאתה בצבא, אין שום דבר שיכול לעכב שראש הצבא או פחות מראש הצבא יגיד שכל אלו ילכו למקום אחר.** וזה ראינו מפורש מפורש בכל המקומות שעושים דרכים שכאילו טהרת הקודש, אבל בקלות מבטלים את זה.

הרב פיש: שאלה נוספת, ילמדנו רבנו. אנחנו קוראים ושומעים הרבה מאוד על חשקת התורה של גדולי ישראל, גדולי התלמידי חכמים, המשיכה של ה"משכני אחריו" ונרוצה". השאלה, וזה בחור שואל, הוא כרגע אין לו את המדרגה הזו של חשקת התורה. איך אני מגיע לחשק וצימאון בתורה כמו שהיה מאפיין את כל תלמידי החכמים בכל הדורות?

מרן שליט"א כבר דיברנו כמה וכמה פעמים שכדי שלאדם יהיה שמחת התורה, להיות מהתורה, "פקודי ה' ישרים משמחי לב", **כדי להגיע למשמחי לב, אז יש שלוש תנאים שמבואר ברבנו יונה,** וכמה פעמים דיברנו על זה. אחד, שצריך להיות מידות טובות. **הכלל הוא ככה: עד כמה בן אדם גשמי, זה סתירה לשמחת התורה. כדי שיהיה שמחת התורה צריך להיות אדם יותר רוחני.**

מה שמוריד הרוחניות, א', מידות גרועות, אומר הרבנו יונה, קודם צריך להיות מידות טובות ואז תוכל להיכנס לתורה. ב', פחות גשמיות, מציאות באכילה, לא מכוון התנזרות, אבל יש מדרגה של גשמיות שזה גשמיות גשמיות, וזה סתירה לתורה. **אי אפשר מתיקות התורה שכן אדם בגשמיות הזה.** הדבר השלישי, צריך יראת שמיים, אומר הרבנו יונה, ובלי יראת שמיים אין חשיבות התורה. חשיבות התורה שאדם יבין מה זה חשיבות התורה, שכל התכלית שלי בחיים זה לדבוק בהקדוש ברוך הוא, זה התכלית, אין לי שום תכלית אחר, והדרך הכי טוב הכי שייך זה על ידי לימוד התורה. אז מי שמבין את זה, אז תורה חשוב מאוד בעיניו. אם תורה חשוב בעיניו, אומר רבנו יונה, אז יש לו שמחת התורה כשלומד, כיוון שעושה הדבר הכי חשוב בעולם, זה שמחת התורה. אבל בלי יראת שמיים, אומר רבנו יונה, אין לך את חשיבות התורה. ואם אין חשיבות התורה, אין שמחת התורה. אז זה שלושה דברים: מידות, מניעת גשמיות, יראת שמיים שמבין את העניין של חשיבות התורה, ואז לבחור יהיה לו גישמאק בלימוד. הרב פיש: ישנה שאלה נוספת. אנחנו בדור עם הרבה מאוד ניסיונות, בעיקר בטכנולוגיה. והיו גדולים וטובים, בחורים שהיו מצוינים תקופה מסוימת, ונפלו רחמנא ליצלן על מזבח העבודה זרה הזה. ובחור מוטרד: אני כרגע מצוין, ואני לומד מצוין, ומתפלל מצוין, ולומד מוסר, אבל ראיתי חברים שנפלו. איך אני יכול להבטיח את עצמי שלי זה לא יקרה?

מרן שליט"א: אשרי אדם שמפחד תמיד. אין הכי נמי, אדם צריך כל הזמן לעבוד ולעבוד, ללמוד מוסר, להיות שקוע בתורה, להתפלל תפילה טובה, ואז, אבל לא יכול להיות ש"אני הגעתי לזה שאני כבר בסדר". אין דבר כזה! זה עבודה של כל החיים!!!

הרב פיש: תפילה. יש כאלה שתפילה אצלם זה משא, כמו שכתוב בספרים, הוא מחפש להיפטר מהמשא. יש כאלה במדרגות שתפילה הוא מחכה להתפלל, הוא משתוקק להתפלל, הוא מתגעגע לתפילה. איך מגיעים לזה? איך אני מקבל טעם בתפילה?

מרן שליט"א אז דבר אחד מציאותי, שלפעמים אפילו אף אחד מבין המילים פחות או יותר, אבל המשמעות של התפילה, מה שמונח בתפילה, זה לא יודעים. אם מישוה היה לומד כל הפרקים שיש בתהילים, והיה לומד עם המלבי"ם, והיה יודע מה שמתפלל, זה ודאי היה משהו אחר. אבל עיקר הדבר זה משהו אחר. עיקר הדבר שאדם לא מרגיש בשעת מעשה שהוא מדבר עם הקדוש ברוך הוא. אם לא מרגישים שמדברים עם הקדוש ברוך הוא, אם אדם אומר מילים ולא מדבר עם אף אחד, אז אין לו חשק. ראיתי

מובא בספר בשם הכוזרי, שהכוזרי אומר, **האמונה שיש בתפילה אחת, צריך להביא לו, שיהיה לו האמונה הזה עד התפילה הבאה.** זאת אומרת, התפילה מביא לו אמונה. מה הפשט בזה? בגלל שאדם שמדבר עם הקדוש ברוך הוא ומרגיש שמדבר, ומדבר ומבקש, הוא מרגיש את הקדוש ברוך הוא. אם מרגיש את הקדוש ברוך הוא, זה אמונה רגשית. ואז יהיה גישמאק. **מה יכול להיות יותר גישמאק מלדבר עם הקדוש ברוך הוא?** רק למעשה שלא מרגישים שמדברים עם הקדוש ברוך הוא, לכן זה התפילה זה לא... **צריכים להתרגל לחשוב שאני מדבר עם הקדוש ברוך הוא, זה התפילה.**

הרב פיש: יש כאן שאלה קשה שצריך קצת אומץ לשאול, אבל אני בכל זאת בהורמנא דמלכא אשאל את השאלה הזו. ראש ישיבת מיר יושב כאן. בכולל מיר יש מסלולים: עיון, בקיאות, דף היומי, חודשית, חושן משפט, יורה דעה. הרבה אברכים אחרי החתונה גילו לראשונה שיש להם טעם בלימוד כי מצאו להם מסלול לפי טיבם. והשאלה שנשאלת, אולי לכל הפחות בקיבוץ של הישיבות הגדולות, ואולי לכל הפחות בתוך התורה ומטה, אם היינו מסדרים להם מסלולי לימוד ייחודיים בתוך התורה, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, בכל מיני סגנונות, יכול להיות שהם היו מתעוררים לחיים. למה עולם הישיבות הוא כל כך שמרני בחלק הזה? מרן שליט"א: אז קודם כל, יש דברים, נשים ונזיקין שצריכים ללמוד בזמן של בחור שהסוג סברות, הסוג דיוקים, הדרך איך לחדש, איך לדייק, ואיך להבין דבר בעומק, איך לעשות חילוקים בעומק, איך לחדש בעומק. כל זה למעשה הכי טוב לקבל על ידי נשים ונזיקין. וזה למעשה הסיבה למה קבעו נשים נזיקין, וכל אחד צריך לפני שמתחיל, מי שרוצה ללמוד הלכה או משהו אחר, **אבל צריך את היסוד,** יסוד של מה שהיו אומרים בישיבה, בישיבה הבחור לערנט זיך צו קענען לערנען - הוא לומד איך ללמוד. וזה מוכרח להיות.

אלא מה? בזה גופא יש נפקא מינה. יש בחורים שיש נטייה לעומק גדול מאוד ויכול על המקום לחדש דברים עמוקים, ויש בחורים שלא שייכים לזה. ומה הבעיה? יש לפעמים שבחורים כיוון שהחבר שלו יש לו את הכוח הזה, חושב גם אני יש לי את זה. והוא מנסה את זה ואין לו את זה. ואז כן, אצל החבר יש לו שני צדדים בהירים ואצלו זה בלבול. אז יש גם במי שאין לו את הכוח הזה להיכנס לעומק עומק, אבל יש כל מיני דברים. **צריכים לדעת מה ללמוד מהספרים שיש. ללמוד את הספרים של ר' אלחנן, הספרים של הסטייפלר, זה כל אחד יכול ללמוד.** וכל אחד יכול לקבל הבקיאות בלומדע"ס, וייכנס אצלו גם כן הלומדע"ס אבל בצורה שמתאימה בשבילו. וגם בספרים של קודם. מי שינסה ללמוד את המחנה אפרים לא יוכל, אבל השער המלך הוא כן יכול ללמוד. זה תלוי איזה אחרון. ובזמננו זה מה שאמרת, שני אלו זה דוגמה.

הרב פיש: הראש ישיבה יש בחור ששואל, הוא לומד בישיבה של חמש מאות, שבע מאות, אלף בחורים. הוא מרגיש עוד אחד מתוך אלף, עוד איזה מספר סידורי. הוא מרגיש ככה "ונהי בעינינו כחגבים", כאילו מה הערך שלי? מה אני כבר תורם? מה אני כבר עושה? במה אני מיוחד? במה אני ייחודי? זה גורם ליחידים חלישות הדעת.

מרן שליט"א: אני לא מבין את השאלה, כל אחד לומד בגלל הסיבה שהחייב שלו והתכלית בעולם והתקרב לקדוש ברוך הוא, זה התכלית שלו. ואם כן מה נפקא מינה יש אם יש מיליון אנשים פה? אבל אם השאלה, לו יצויר, יש גם על זה תירוץ. יש כלל מהרמ"ק של צירוף נשמות. הנשמה של אחד מחזק את השני. ויש כמה חז"לים שהלל היה ראוי להיות במדרגה מדריגה, רק הסיבה שבגלל הדור. אם יש בדור אנשים לא טובים זה משפיע שסך הכל לא יכול להיות מדרגה גבוהה לאף אחד, בגלל שכל אחד מחובר אחד לשני. אז אתה חושב אחד ממיליון, **אבל למעשה כל אחד ואחד צריכים את השני.** כל אחד שנמצא זה עושה לגבי השני גם כן.

וחז"ל אומרים שמשא רבנו עשה קבלת התורה לבד, וכל ישראל היו צריכים שש מאות. מה הפשט בזה? כל אחד עשה לבד, מה שונה? התשובה, כל ישראל קבלת התורה של כל אחד ואחד היה רק בגלל ההצטרפות של כל השש מאות. ובלאו הכי לא. **זאת אומרת, גם כל בחור שלומד טוב הוא מכניס לתוך הדור שכל הדור מקבל ממנו את הכוח הזה שהוא הכניס. זה התשובה אם זה שאלה, אבל זה לא שאלה בכלל.**

הרב פיש: ברשות מורנו מרן שליט"א, שאלה אחרונה. שאלה שבחור שואל, אנחנו יודעים שאנחנו בדור עם שפע ותפנוקים והרבה עולם הזה והרבה גשמיות. והשאלה איפה הגבול עובר? באיזה שלב אני רוצה להיות רגוע שאני לא נבל ברשות התורה? אני לא מדי עולם הזה/ניק.

מצד שני, יש דברים שזה מקובל היום. זה יכול להיות בכל מיני תכנים, זה יכול להיות באיכות של דירה, באיכות של לבוש, באוכל. איפה אני יכול לדעת שזה בגבולות הטעם הטוב בהתאמה לדור שלנו, זה נורמלי, ואיפה אני יכול לדעת שאני מידי גשמי? זה כבר יותר מדי חומריות. יש איזה דרך שאני יכול לשקול את הדברים?

מרן שליט"א אז קודם כל, מי שבאמת ילמד מוסר וילמד בהתמדה, הוא ירגיש מה שצריך. ואם חס וחלילה חסר לו, הוא יכול להסתכל על הבחורים החשובים והאברכים החשובים מה הם עושים, הוא יעשה כמותם. זה התשובה.

הרב פיש: אנחנו רוצים להודות למרן שליט"א, עוד ינובון בשיבה.

הגר"י לוקסנברג שליט"א זקן רבני ק"ם ומשיגה ישיבת עטרת ישראל

מכתב מיוחד לבני ישיבתו עטרת ישראל בסערת התקופה

בס"ד ט"ו במנחם אב תשפ"ו

לכבוד הורי ותלמידי ישיבת עטרת ישראל שיחיו לאו"יט נועם ה' עליכם. לבקשת מוריני ראש הישיבה שליט"א הועלו על הכתב דברים מתוך מסיבת סיום הזמן והמסכת שנלמדה ע"י בחורי חמד עמלי התורה תלמידי הישיבה הק'.

רקע למציאות הנידונה.

מחוז מתחוללת סופה וסערה, שיש מאחורינו תועי דרך נסחפים בתעמולת טועים ומטעים, להשפיל כבוד התורה ולומדיה, במסווה שכביכול דואגים לנו, להכניסנו להנהגת כאילו גורלם הכלכלי, ביטחוני מדיני בידם, הדבר נעשה בפיתויים עתירי ממון ממשל משפט צבא, בגדר אלה ברכב ואלה בסוסים, לעזוב באר מים חיים כפשוטו בחיים של עליות הנפש להפתות לבורות נשברים, שהם עצמם מאוכזבים, שאחרי עשרות שנות המדינה גורלם לא בידם. וכ"ש שאין בידם מרגוע לנפש שלא תמלא ולכן האושר ושמחת חיים מהם והלאה. רק עזות וטפשות מונעת מקנאה של ריקים יכולה להציע, תחליפים למי שהתורה חייו ובאמונתו יחיה ואנו בשם ה' נזכיר.

הגדרת הצלחה או חלילה כשלון.

בחסד ה' על דרך הכלל, ובתפילה שלא יעזבו חסדי הקב"ה וכך ימשך, לא רק שאינם נוחלים הצלחה, אלא אדרבה כל שמתחדדת נקודת הקיצון והמסווה מהזימה, שהיא להעבירנו מחיים של יהודים מאמינים באמונתו יחיה, מתחזקת הנהגת אנו בשם ה' נזכיר, שהגזירה אמת והשתדלות שקר, ומקומה רק כשאינה סתירה להחזיק בתורה הק', ומי שמקבל עול תורה מעבירים עול דרך ארץ.

כלל הציבור שקבע מסגרתו סביב לימוד התורה וגדוליה, ישיבות חסידיקות קהילות, מגיבים ביתר חיוזק, להישמר מהשתלבות במסלולים, שתכליתם להפריש מן החיים. ויש לציין גם את אנשי חו"ל שתומכים בנדיבות לב, בגדר ותומכיה מאושר.

מבט חז"ל

בחז"ל מצינו שגם העושה הדבר הנכון, ואפשר שעושה עם בחינה מסוימת של מסירות נפש, ורק שפניו קדורנית. מלשון בקדרות. יש בזה בלא משים הכרזה נוראית שווא עבוד אלוקים. ומה בצע...

כדי לברוח ממציאות זו שהיא חלק ממיזימת היצה"ר להכשילנו. ובהפך ייחשב הצלחה ארוכת טווח דברי חז"ל מצווה שקבלו עליהם בשמחה מתקיימת בידם וזה ע"י קיום ונשמח בדברי תורתך, ושיהיו מעשינו מכריזים את הדבר. וזה בסיעתא דשמיא ערובה להצלחה שיתקיימו הדברים בנו ובזרענו.

רוח איש תכלכל דרכיו.

נציין לנידון איך הותר לחנינה מישאל ועזריה להמנע מאכילת מאכלות אסורות כציווי המלך, הרי כוונתו שיהיו חזקים למלחמה, ולא העברה על הדת. וממילא להראשונים שאין חובת מסירות נפש, מה ההיתר לסמוך על הנס. ויתרץ בזה בספר טעמא דקרא שהידיעה שבאכילתם זרעונים והשמחה שבהעמנות מאכילת מאכלות אסורות, תביא להם בדרך הטבע חזיון בגופם, ופניהם יהיו צהובות וחזקות. ולא בגדר אין סומכים על הנס. ואין זה סתירה שהם נחשבים כגדולי מוסרי הנפש ואנו מזכירים אותם בתפילה, מי שענה לחנינה מישאל ועזריה בכבשן האש, שעצם היציאה מהחשיבה הפשוטה היא עצמה מסירות נפש. אבל בפועל החיים שאחרי היציאה הם חיים טבעיים ושמיחים, של צדיק באמונתו יחיה..

הולכים עם הצד המנצח - ההשתדלות בזה.

לאור זאת נעמיד כמה מיקודים מחשבתיים, שהשבתם ללב כמציאות חיים, תסייע לנו בהנ"ל.

א. דברי מרנא החפץ חיים זצוק"ל 'הולכים עם הצד המנצח, הוא הקב"ה וההבטחה לא מאסתים ולא געלתים ולא תשתכח תורה'. עכ"ד. ההבטחה היא על הדרך הכלל, וכל יחיד ישיב על ליבו הנצרך להיות מהנושאי ונישאי הארון. ולהתפלל על דבר זה.

ב. להנ"ל אין צריך להיות פילוסוף חוקר, ולהתעסק בצד שכנגד. יש בבני אברהם יצחק ויעקב כוח לזהות את האמת והנכון מתוך ישרות ופשטות, בפרט בהדרכת גדולי ישראל, וגם במסירות נפש. כדברי החסיד יעב"ץ

שמרן הגר"מ שך זצוק"ל היה מזכיר, שפשוטי העם בספרד הם שמסרו נפש. מאשר אחרים שהיו יותר מפולפלים.

ג. יש להשאיר ההתייחסות לצד שכנגד, לגדולי ישראל ולמי שתפקידו לענות כסיל כאיוולתו. ונתפלל לנצל את הפניות המחשבתית מהנהגת צדיק באמונתו יחיה, לקנות עשרות ומאות דפי גמרא לעומק לאורך ולרוחב.

ד. מציאות הבריאה אדם לעמל יולד, חבל להתפתות, שהרי הכל נשאר במציאות זו, אשרי מי שעמלו בתורה רק מהמקבל עול תורה מעבירים ממנו עול דרך ארץ. והאוחז בדרכה של תורה אפילו מתוך דחק, מובטח, אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא. שמייתר כל צורך שבעולם.

ה. מן שמיא מזכים אותנו בצינורות יותר כשרים למלגה, שבטרכת גדולי ישראל, ובאהבת עם ה' את התורה הק' ולומדיה, שמעתה לא דרך השלטונות, אלא נתינות טהורות, שעליהם מתאים דברי הגר"א שבכדי שלא תשתכח תורה מישראל, צריך שטהרת העשייה תהיה מהשורש.

ו. היקף הנתינות העצומות שבקיום הכוללים ועולם התורה, כן ירבו הלומדים והנותנים, בהקפים שלא ידועים בעבר, נס ממוצע בין קצת מוצנע, לבין גלוי וידוע למתבונן, קיום ההבטחה שלא תשתכח תורה. ואפשר שלקראת הגאולה הוא מה'יקול דודי דופק' לגאולתינו, כדברי האוה"ח הק' שאין הקב"ה חפץ לגאול בטלנים מן התורה. ולכן מאפשר צורה מופלאה שכל החפץ בלימוד תורה יהיו לו האפשרות לזה. צריך לנצל שלא יהיה בגדר 'דודי חלף עבר' ח"ו.

ז. על הפסוק 'ולא נתן לכם לב לדעת ואוזניים לשמוע' (כי תבוא) כתב רש"י להכיר חסדי הקב"ה ולהדבק בו. הרי שהמכיר נדבק וע"ז אין נסים מהקב"ה, אלא זו עבודתו. וע"ז מסיים משה רבינו 'למען תשכילו בכל אשר תעשו'. וביאר בתרגום 'בגין תצלחון אשר תתבוננו'.

ח. עוד מחסדי ה' עמנו היכולת למצוא מסגרת וטעם ומחייב, ללימוד לפי טבעו. בלימוד עיון, בלימוד למגרס והדר למסבר, בלימוד לעומק לאורך ולרוחב, בהלכה ובאגדה ועוד. שיוכלו רבים והמונים להיות מהיימינים שכתב רש"י בשבת טרודים לידע סודה שהוא בחינת לימוד לשמה. שבא מהרצון הטבעי של האדם לידע ולהשכיל. וכדברי מרן הגר"י זצ"ל, שזהו לשמה לשם התורה, לידע ולהשכיל בהתעניינות הטבעית. וע"ז הובטחנו שהלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד וכו'.

ט. במבט כנה וישר חלק מהנקרא גזירות, הם עצמם ברכה. כגון הקטנת הניסיון לנהיגה, יציאות לחו"ל, למי ובשלב שאינו נצרך אצלו, וגם לנצרך שמחליט שההימנעות הפרטית שלו היא מן שמיא, ולמגדר לכלל בני התורה, וודאי הימנעותו לא תגרע מצבו, ויש להקב"ה את הדרכים לתת את מבוקשו, בצורות אחרות. שהרי לא מחשבותי מחשבותיכם.

בכלל מבט זה הוא גם צמצום הטבות הדיור, שיש מהם אליה וקוץ בריבוי החובות למען רווח ממוני, שהוא הרי בידי שמים, והחובה שלנו היא היראת שמים שבעניין זה הוא לדור במקום שהתפתח למקום תורה, ובד"כ זכויות ממוניות אלו, אינם עולם בקנה אחד זה בזה. והתנא רבי יוסי בן קיסמא אומר אם ייתן לי איש מלוא ביתו כסף וזהב איני דר אלא במקום תורה.

י. נסיים במשנת התנא הק' רבי עקיבא שהיה עוקר הרים וטוחנם בסברא, על הפסוק 'וה' יסלח לה' שעוסק במי שלפי דעתה הייתה באיסור נדר ועברה עליו, ואמנם התברר שהנדר הופר לה, ורק בדעתה סברה שעוברת על דבר אסור, מ"מ חייבת סליחה.

וע"ז התעורר רבי עקיבא בבכיה, ומה שהתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה צריך כפרה, מי שהתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה. וכן כשעלה להר הבית, וראה מקום החורבן, קרע קריעה עם חבריו, ומ"מ כשראה שועל יוצא מבית קודשי הקודשים, שהוא ביטוי לכך שהמקום נותר ללא שום קדושה, היה משחק. **זה מתוך אמונה שכל הגזירות נועדו לתיקון**, וכשמגיעים לנקודת עומק ההסתרה, מבינים שהיא כעומק החטא, יכולים לשוב בערך נכון לתשובה הנדרשת, ובזה כבר קיימת שמחת הגאולה והבטחות הנחמה. ולוואי וזוכה בקרוב כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלוך במהרה בימינו, ברחמים גדולים אכ"י.

הולכים עם המנצח באמונה ושמחה. מנצלים האפשרויות להיות מנושאי ונישאי הארון. מכירים חסדי ה' ונדבקים בו.

יצחק לוקסנברג

- לשותפות בהצלת עולם התורה, חייג לקרן עולם התורה: 6881*

- להאזנה לדעת תורה מגד"י בראש רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום בעניני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306

- תיעודים: מנחת דבר. בקודש פנימה. דברי חמד. שוקי לור.

- כמו"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של

רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' • פרשת שופטים תשפ"ו

הנוטל עצה מן הזקנים – שו"ת בענייני ההנהגה בעולם הכוללים

שו"ת מיוחד עם מרן רבינו שליט"א בענייני דרכי ההנהגה הראויה בכוללים
כפי שנשאל מפי תלמידו הגאון רבי ישראל זיכרמן שליט"א רב אחוזת ברכפלד, מודיעין עילית

מעלת לימוד הסוגיות עד ההלכה למעשה

הגר"י זיכרמן: אנחנו ברשת הכוללים של 'תורת משה אהרן' לומדים כיום מלאכות שבת, וכמו שזכינו לקבל כאן כשלמדנו אצל מרן שליט"א בכולל 'בית דוד', לומדים את הסוגיות עד ההלכה למעשה. יש אברכים ובתוכם גם הרבה אברכים צעירים שבאו כעת מהישיבות, והיו רגילים ללמוד את העיון הישיבתי, וכעת הולכים ללמוד אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, מהסוגיות והראשונים עד הטור, ב"י, שו"ע ונושאי כלים. ראשי הכוללים שואלים ורוצים לשמוע, כיצד הדרך להנחיל להם את לימוד ההלכה, שיוכלו להיכנס טוב ללימוד ההלכה?

מרן שליט"א: צריכים לדעת שאברך שזוכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא הוא הגדול ביותר שיש באומה, מאחר והדרגה הגבוהה ביותר שיש בעם ישראל, זה מי שזוכה לפסוק הלכות לרבים, וכמבואר במסכת גיטין (דף נח ע"א) שאמר רבי יהושע בן חנניה על אותו תינוק שהיה בבית האסורים: 'מובטחני בו שמורה הוראה בישראל' [ומנו? רבי ישמעאל בן אלישע].

ומבואר שזה הדרגה הכי גדולה שיש באומה, כל תלמיד שיכול עם לימוד התורה שלו להגיע לדרגה הזו, אם הוא לא מטומטם או חסר דעה, הוא יקפוץ על זה. הוא יודע שהוא לומד, ומגיע מהלימוד הזה עד המסקנא, עד ההלכה למעשה, ואין לך סיפוק גדול מזה!

כל אחד בשעה שלומד את אביו ורבו, הוא כבר צריך לחשוב כיצד יוצא כאן להלכה, לראות בשו"ע בפנים, לראות מה הפוסקים אומרים..., וגם ראש הכולל צריך להציג בפני האברכים כל יום שאלה מרתקת שקשורה לסוגיא, ואת המענה לשאלה הם צריכים לפשוט ולהוציא מתוך הסוגיא, וכך הוא יחבב עליהם את לימוד הסוגיא אליבא דהלכתא.

צורת ההנהגה עם אברך שמאחר או מדבר בסדר

הגר"י זיכרמן: האם ראוי שראש הכולל יעיר לאברך על שמירת סדרים, על דיבורים. והאם רק כשמפריע לבני החבורה, או גם כדי לקדם את האברך עצמו. וכמו כן אברך שלפעמים מאחר ומפריע לסדרי הכוללים ויוצר רפיון, האם ראוי להרחיק אותו אחרי שמתרים בו?

מרן שליט"א: להרחיק לא בא בחשבון, זה לא אחמד, זה בני תורה, מה פתאום. מה שצריכים לעשות הוא לבדוק מה עומד מאחורי האיחורים ולנסות לראות מה מפריע לו, ולנסות לפתור את הבעיה ולעזור לו.

ובעיקר צריכים להסביר לאותו אברך שהוא יכול לזכות להגיע למלך. נתאר לעצמינו, מי שרוצה היום להגיע לנשיא ארה"ב טראמפ, אי אפשר להתקרב אליו סתם, הוא מלך. אדם צריך לדעת כשהוא לומד הוא יכול להגיע למלך, הקב"ה, וזה על ידי לימוד הלכה למעשה, כיצד צריכים לנהוג. אם אדם יודע את זה, נפתח לו הלב הרבה יותר, וההצלחה יותר גדולה. הוא צריך לראות מה ההלכה ומה אומרים הפוסקים, וזה יכנס לו בראש, ואז הוא יפרח.

הגר"י זיכרמן: אני זוכר כשזכיתי ללמוד אצל רבינו בכולל, היינו באים עם ההסעה מבני ברק, והטנדר היה מתחיל ברחוב סמטת יבנה – בן זכאי, וכל מי שעלה היה כבר באמצע הסדר, הרב היה מיד באמצע שאלה תוך כדי האיטוף בכל העיר, הסדר התחיל בשעה 8:30, ולא היה שייך משהו אחר, ירדו מהטנדר והמשיכו מיד ללמוד....

מי ישמור על הילד החולה, הבעל או האשה?

הגר"י זיכרמן: כשיש ילד חולה בבית, האם האחרייות של האמא לטפל בילדים, או שגם האברך צריך להשתתף בעול אפילו על חשבון סדרי הכולל? על מי זה מוטל בעיקר, האמא עובדת לפרנסה, האבא אברך בכולל, אם יפול רק על האברך זה יעשה רפיון וחולשה, ואם יפול רק על האמא זה יעשה בעיות בפרנסה, והאם הכולל צריך להתחשב בזה שיש ילד חולה?

מרן שליט"א: בוודאי שאם קורה כזה דבר, הנהלת הכולל צריכה להתחשב בזה, אבל המשפחה עצמה צריכה להשתדל לבקש עזרה מהאחרים כדי לא לבטל את הבעל מלימודו, וכגון לבקש עזרה מהסבתות.

וצריך להכניס אווירה בבית שהבעל הוא לא בייבי-סיטר, בית של יראי ה' לא מושתת על בסיס שהאמא עובדת בכל מצב שהוא, והבעל ייעדר מהכולל.

ואם אשה יהודיה תדע את הכח של אמא יהודייה, עד כמה הוא גדול, אף אחד לא יתאר לעצמו איזה כח יש לה. וכמו שמצאנו לגבי אברהם אבינו, ולאברהם היטיב בעבודה – בעבור שרה אמהו ע"ה, יש לה כח אדיר. אינני מבין איך בכל אומות העולם אומרים שאנחנו מקפחים את הנשים? עוד אין אומה שנותנת ככה כבוד אדיר לאשה כמונו... בסוף אשת חיל אומרים, שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל. ואשה יש לה כח להשפיע על כל הבית.

ולכן אם האשה תדע את זה, עד כמה חשוב לא לבטל את בעלה מהלימוד, הם ידעו למצוא פתרון, יש אבא ואמא, יש לה אחים ואחיות, אם הם יראו שהתורה היא משאת נפשו, זה עצמו יביא פתרון.

החברותא חולה, האם ילך ללמוד עמו?

הגר"י זיכרמן: כשאחד האברכים לא חש בטוב והוא חולה ונמצא בבית, האם החברותא ילך ללמוד עמו בביתו, או שלא לפרוש מבית המדרש?

מרן שליט"א: יש דבר יותר גדול מבית מדרש וזה חסד, זה חסד שאין כמוהו, לבוא ללמוד עם אברך בביתו בשעת חולשה זה דבר גדול מאד, וכמו שכתוב בפסוק (ירמיה ט, כג) 'כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי כי אני ה' עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה'.' וישנו פסוק נוסף (מכה ו, ח): 'הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך'. וצריך שהתורה תהיה 'תורת חסד על לשונה'.

הגר"י זיכרמן: אע"פ שזה עושה קצת רפיון בבית מדרש?

מרן שליט"א: אם באמת בהעדר החברותא מהכולל, זה יעשה רפיון בכולל, אז עליו להישאר בכולל, אך ילמד עמו דרך הטלפון, וידבר עמו בלימוד, צריך להתקשר אליו מהכולל, בא תשמע איזה שאלה הולך פה, אולי תדע להשיב...

שימוש במחשבים בהיכלי הכוללים

הגר"י זיכרמן: איך להנהיג עם המחשב, האם לאפשר שימוש במחשב בהיכל הכולל, יש כאלה שזה מסדר להם את הסוגיא שמעיינים במאגרי המידע השונים, ומצד שני צריך עמל התורה, במחשב יש את כל התירוצים על כל הקושיות. עד היום נהגנו בכוללים אצלנו שאין מחשבים, מה דעת רבינו בזה?

[שמענו מרבינו שליט"א כמה פעמים על חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, שלא רצה שיביאו לו את הסטנדר המסתובב, כי לקום ולקחת ספר גם זה חלק מעמל התורה].

מרן שליט"א: מיום מתן תורה ועד היום היה תורה בישראל, צמח נודע ביהודה, צמח רבי עקיבא איגור, הרב מבריסק, הכל הלך בלי מחשב..., סימן שהתורה כך ניתנה. היום מחמת חולשות הדור הביא הקב"ה את הדברים האלה. היום אם תגיד לאברך שיתחיל לחפש לבד בראשונים, לפעמים אין לו כח, אז בא הקב"ה והיקל את המלאכה, אבל לא זו הדרך האמיתית, הדרך האמיתית זה עמל התורה.

שימוש בפלאפונים בתוך הכולל במצבים מיוחדים

הגר"י זיכרמן: אצלנו בכל רשת הכוללים, הפלאפונים זה 'בל יראה ובל וימצא', אף אחד לא מכניס פלאפון להיכל הכולל, מאחר וידוע כמה שזה מפריע ללימוד הרציף. ויש טלפון ציבורי אחד בכל כולל ואם יש משהו דחוף מתקשרים לשם. אך יש כאלה שאומרים שהאשה לפני לידה, ולא רגועה מהטלפון הציבורי, אולי לא יענו ולא ישמעו, האם לאפשר פריצת גדר?

מרן שליט"א: בשום אופן לא, מיום מתן תורה ועד היום לא היה טלפונים, מחמת חולשת הדור שזקוקים לזה יש פלאפונים, אבל לא זו הדרך [ובמקרים חריגים מאד, וכגון בשעת הדחק גדול, ראש הכולל יכול להתיר לאברך להחזיק בצנעא פלאפון שיהיה בכיס ויופעל על מצב רטט בלבד].

האם ראש הכולל ילמד עם אברך חלש?

הגר"י זיכרמן: כשיש אברך חלש, ולא רוצים ללמוד איתו, האם ראוי שראש הכולל ילמד איתו, לפחות חלק מהזמן? אע"פ שזה יוריד לו מההתקדמות בלימוד שלו?

מרן שליט"א: בטח, בטח..., בטח שכך צריך לעשות! זה הדבר הכי גדול שיש בעולם שבא ראש הכולל ומתיישב לידו ואומר לו, בא נלמד קצת..., איזה יופי. וצריכים לומר לו עוד דבר: שיש מצלמות שמצלמים את זה ישר להקב"ה, תראה איזה בנים חביבים יש לך, ראש הכולל רואה אברך קצת חלש, ובמקום לצעוק עליו, אומר לו בא נלמד יחד, פלאי פלאים!

אברך שהולך לישון מאוחר מחמת שקיעותו בלימוד

הגר"י זיכרמן: אברך שנשאר ללמוד עד מאוחר בלילה, כי הוא שקוע בסוגיא, והולך לישון בשעות הקטנות, כגון 3:00 בלילה, וממילא בבוקר מגיע מאוחר לכולל, וזה קצת פוגע בסדרי הכולל, כי לא מגיעים בזמן, האם יש להתחשב בזה בשמירת הסדרים, מצד אחד זה יוצר רפיון, מצד שני האברך אמר שהוא היה שקוע בתוך הסוגיא?

מרן שליט"א: זה עצת היצר ממש, בשעה שבא הזמן לישון צריכים לישון, מי שלא הולך לישון בזמן – וכן לא יעשה, הוא יושב ולומד על פי עצת היצר הרע.

הגר"י זיכרמן: ראשי הכוללים עובדים קשה מאד בהכנת השיעורים ומראי מקומות, ולפעמים מרגישים שהם כ"כ משועבדים לכולל, שזה פוגם בשטייגען האישי שלהם, עד כמה הוא צריך לוותר מעצמו בשביל הכלל?

מרן שליט"א: הוויתור הזה זה הרווח הכי גדול שיש, תורה לא נלמדת מעצמה, כשהקב"ה רואה שיש אברך שמוותר מעצמו למען הזולת, הקב"ה אומר אני אקח אותו תחת חסותי. וכבר אמרו חז"ל (סוטה דף יד ע"א) תורה תחילה חסד וסופה חסד יעו"ש, זה לא כמו האנגלים והצרפתים, אצלינו התורה נקנית בחסד!

הגר"י זיכרמן: אם אפשר כמה דברי חיזוק לראשי הכוללים שיוכלו לשמוע ולקבל מפוסק הדור, רבינו שליט"א?

מרן שליט"א: לראשי הכוללים של עם ישראל המעמידים תורה בעם ישראל, והם עתידים להביא את המשיח לעם ישראל. דעו לכם יקיריי, שאנחנו נמצאים במצב הכי נורא, אני הייתי כאן בא"י כשהמדינה נבנתה, כל כך רע ומר, אין לתאר, היינו פה קומץ אנשים בירושלים, אולי 50,000 איש, אולי קצת יותר, מסביב היו שבעה מדינות אכזריות, מצרים בראש, ירדן, עיראק, ועוד, אני הייתי אז ילד, וכולם אמרו שאין שום סיכוי שניצל מהם, כל מי שהיה בר דעת חשב כיצד נשתלט פה? בא הקב"ה והראה להם, אני השם! אף אחד לא האמין לזה. כולם הבינו אז שזה לא הולך בדרך הטבע.

אנחנו היום נמצאים בניסים שלא כדרך הטבע, מי שלא רואה את זה, או שהוא אטום או שהוא משוגע, אברכים צריכים לדעת שכח התורה הוא עצום. בכוחו לפעול נפלאות ממש, אבל רק בתנאי אחד, מסירות נפש על התורה! כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה!

ניתן להאזין להקלטה מהשו"ת המרתק בקו שיח יצחק 04-376-0582 | 03-313-0582 שלוחה 2-4

תורת חמד – מעניני הפרשה

לא יִהְיֶה לַפְּתָנִים הַלְוִיִּם כָּל שִׁבְט לְוִי חֶלֶק וְנַחֲלָה עִם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר ה' וְנַחֲלָתוֹ יֶאֱכֹלֶן (דברים יח, א). נשאלנו מיהודי תלמיד חכם מופלג מרביץ תורה ברבים: הקב"ה ברח אותי ב"ה במשפחה גדולה, והקב"ה גם נתן לי דירה ואני מודה לו בכל יום על חסדיו, אך דירתי קטנה מאד, ולכן החלטנו לנסות לקנות דירה מרווחת יותר. אך היות ואין לי כסף ואיני רוצה להכנס לחובות, הציעו לי הצעה לגשת למכרו של כונס נכסים, שם יש כרגע הצעת דירה בדיוק למה שאני צריך, וגם המחיר הוא הרבה פחות מהמחיר בשוק. האם ראוי לקנות דירה מכונס נכסים, או שיש בזה שאלה הלכתית, וגם ברצוני לשאול, אם אין שאלה הלכתית, האם זה גם ראוי לקנות דירה זו מצד מדת חסידות?

והשבנו, דהנה קניית דירה מכונס נכסים מותרת, ואף שלא תמיד הכל נעשה על פי דין של מסדרין לבעל חוב, ולפעמים על פי דין היה צריך להשאיר את הלווה בדירה, מכל מקום כיון שכבר הוציאו אותו מהדירה, והבית ימכר בכל אופן, מסתבר שאין איסור על הקונה לקנות דירה זו. ובפרט שיש בזה טובה ללווה אם יתמודדו הרבה אנשים שאז המחיר יעלה, והוא יקבל על דירתו תמורה גדולה יותר, [חוץ מאם הלווה עצמו מתמודד על הדירה, שאז אין להתמודד על הדירה מכיון שכל התמודדות נוספת גורמת לו עוולה שיקבל את דירתו בחזרה במחיר גבוה יותר].

וכל שכן אם מכרו את הדירה בגלל חוב משכנתא וכדומה, שבדרך כלל הלוקח חוב זה חתם על שטר מפורש שאם לא ישלם את המשכנתא בזמן, ימכרו את הדירה על ידי כונס נכסים, שאז הכונס נכסים לוקח את דירתו מעיקר הדין.

אמנם בענינו שמדובר בתלמיד חכם מרביץ תורה עדיין יש לעיין בזה, אם זה ראוי מצד מדת חסידות, שהרי נאמר בתורה בפרשת השבוע (כאן) 'לא יהיה לכהנים הלוים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל', וכתב בחינוך (מצוה תקה) וז"ל: משרשי המצוה, לפי שהם משרתי השם, לא נאה להם להשתמש בכלים החטופים מיד בני אדם, לא יבא בית השם רק דבר הבא דרך שלום ויושר ואמונה, ולא שידאג עליו לב איש ואשה, עכ"ל. היינו שאפילו שהביזה הייתה כדן, והקב"ה נתן רשות לזה, והוא מגויים, מכל מקום אין זה ראוי לשבט לוי, לקבל ביוז, שידאג עליו איש ואשה אפילו נכרים.

והנה כתב הרמב"ם (שמיטה ויובל פי"ג הי"ב - יג) וז"ל: ולמה לא זכה שבט לוי בנחלת ארץ ישראל ובכזיתת עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים..., לפיכך הובדלו מדרכי העולם... ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלקים, ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים, עכ"ל.

ואם כן מרביץ תורה ברבים, כתב ברמב"ם שיש לו דין כמו שבט לוי, ואם כן אולי אין ראוי עבורו לקנות את הדירה מכונס נכסים, שיש לאדם צער ונזק ממכירת דירה זו, כמו שאין ראוי לשבט לוי לקחת חלק בכזית.

אמנם נראה שאין לו כל הדינים של שבט לוי ממש, ששם הם משרתים בבית השם ממש, אבל מרביץ תורה, שיש לו דין כשבט לוי, מכל מקום בזה מותר לו לקנות את הדירה, אולם העצה היעוצה לו ולכל מי שקונה את הדירה, ללכת לפייס את בעל הדירה בכסף נוסף שהרויח, ואז בעל הדירה ישמח בקונה זה, כי הדירה ממילא הייתה נמכרת, ויודה להקב"ה שזיכהו בקונה שהוסיף לו קצת כסף וגם פייסו.

[ובספר 'חמדת חיים' (עמ' רלז) הובא שפעם אחת הרבנית פוברסקי ע"ה, אשת הגאון הגדול רבי דוד פוברסקי זצ"ל הביאה פעם לשולחן בקבוק סיפולוקס למי סודה, שאל ר' דוד: מהיכן הגיע בקבוק זה?, הרבנית ענתה: יש לנו שכנים שבגלל בעיות רפואיות של אחד מבני המשפחה הם נאלצים לצאת לחו"ל לטיפולים, והם מוכרחים למכור מהר את כל חפציהם, מהם קניתי את הבקבוק הזה. ר' דוד רעד כולו ואמר: איך יתכן לקחת בקבוק זה על חשבונם, והרי דם שותת בביתם על כך שהם צריכים למכור את הכל ולהגר לחו"ל. היתכן לראות את הבקבוק על השולחן מבלי לראות את הדם השותת מאחורי הבקבוק?, הוא לא רצה לראות את הבקבוק על שולחנו. הרבנית אמרה לו: והרי עזרתי להם ע"י כך ששילמתי להם עבור הבקבוק. אולם ר' דוד נותר בשלו: אם ברצונך לעזור, תני להם כסף, את דמי הבקבוק, אולם את הבקבוק אינני מסוגל לראות על שולחני. זוהי הרגשה דקה מאד, לרדת לנימי הלב של הזולת ולשאת בעול במצבו הקשה].

מעשה חמד – מהנעשה והנשמע בבית רבינו מרן שליט"א

לא יאומן כי יסופר: השבר בכתף שגילה את הגידול הממאיר, שהתברר כתחבושת רפואית, והוראתו וברכתו של מרן רבינו שליט"א שהצילה חיים. מעשה נדיר וחריג שהתפרסם הבוקר בקו 'שיח יצחק' על ידי בעל המעשה בעצמו, ומעורר הדים נרחבים בעולם התורה! גם כשנדמה שהעולם חרב עלינו, הכל מחושב מלמעלה עד הפרט האחרון! 'רואים בחוש את כח הברכות והתפילות של גדולי הדור'! האזינו להקלטה מפי בעל המעשה הרה"ג רבי משה ויסבקר שליט"א:

הסיפור הבא, אילולי שסופר על ידי בעל המעשה בעצמו, היה נראה כאילו נלקח מעולם הדמיון. ועליו נאמר 'לא יאומן – כי יסופר'. הסיפור שפורסם בקו 'שיח יצחק', בשלוחת 'בדידי הוי עובדא', שם מקליטים המאזינים עובדות והנהגות ממחיצתו של מרן רבינו שליט"א מכלי ראשון.

בעל המעשה, ה"ה הרה"ג רבי משה ויסבקר שליט"א, חתנו של הגאון רבי בן ציון גולדברג-ידלר שליט"א, מחשובי תלמידי רבינו בכולל 'בית דוד' בחולון, ובעמח"ס 'למען יאריכון' על הלכות כיבוד אב ואם.

להלן תמלול מדויק, מילה במילה, מפי המעשה הנדיר, שהרעיש עולם ומלואו: "שלום וברכה לכל מאזיני ולוקחי קו שיח יצחק, שיחיו. שמי משה ויסבקר, גר בעיר הקודש טבריה. תעצרו רגע הכל ותקשיבו, הסיפור שאיני יכול שלא לשתף אתכם בו עכשיו, הוא משהו שקרה לי באופן אישי, משהו שמוכיח עין בעין שאין עוד מלבדו, וגם כשנדמה שהעולם חרב עלינו, הכל מחושב מלמעלה עד הפרט האחרון, דבר שאנו רואים בחוש את כוח ברכותיו ותפילותיו של גדולי ומאורי הדור שליט"א".

"יום שני לפני מספר שבועות, יצאתי אני כמחנך כיתה לטיול השנתי של התלמוד תורה בפארק מים. עליתי לראש המגלשות הגבוהות כדי לפקח על התלמידים היקרים שלי בתור למגלשות. בסיום הזמן אחד הרבנים משכנע אותי: "בוא תתגלש גם, יושבים על אבוב, תוך מספר דקות אתה למטה". אך אני חששתי, אבל גם לבסוף השתכנעתי. ביררתי מול המפעיל את הנחיות הבטיחות, התיישבתי על אבוב זוגי (כדי שארגיש יותר יציב) במגלשה כתומה.

"שאלתי את המפעיל האם אני יציב, הוא ענה לי: "כן, צא לדרך". יצאתי לדרך. והנה ממש בתחילת המסלול, דרמה. האבוב שלי נתקע באמצע המגלשה. זרם המים נמשך, ואני מנסה להשתחרר ולצעוק בכל הכח: "נתקעתי"! אבל הקול שלי נבלע ברעש של המים.

"שני רבנים מאחוריי למעלה, שומעים שנתקעתי, שומעים את קולי, מעירים את תשומת ליבו של המפעיל, אבל המפעיל, מבני דודינו, אומר להם: "סעו, הכל בסדר". פתאום במהירות עצומה אני שומע מאחוריי אבוב זוגי ובו שני רבנים מהצוות המחנכים.

"הם רואים אותי בשבריר השנייה האחרונה, אבל אין שום דרך לעצור. והם התנגשו בי בעוצמה מטורפת. האבוב שלי התהפך, עפתי הצידה, ספגתי חבטות קשות מכל דפנות המגלשה. הרגשתי במצב נוראי, פשוט ראיתי שחור בעיניים. בשארית כוחותי נגררתי מחוץ למים אל כיסא קרוב, ושם הייתי מעורפל בהכרה. כונן איחוד הצלה מהצוות חיבר אותי לבלון חמצן, פוניתי בדחיפות בטיפול נמרץ לבית החולים פוריה. בבית החולים הבינו שיש פגיעה בגוף, רק לא יודעים איפה, ולכן ההמלצה הייתה לעשות בדיקת סי-טי.

"עשו בדיקת סי טי והרופאים רואים שאכן יש שבר בעצם הבריח. עצם הבריח זה ליד הכתף, אי אפשר לעשות גבס אלא צריך לתת למקום להתאחות. כמובן שהשבר היה רק ההתחלה. בבדיקות הסי-טי המקיפות הרופאים קפאו במקומם. הם רואים בבטן ממצא, הם רואים ממצא שהם לא יודעים מהו, הם ממליצים לנתח. צריכים לנתח בשבועות הקרובים. ישר התייעצנו עם אנשי הרפואה, אנשים מסורים ומיוחדים שבאמת מתמסרים למען הציבור יומם ולילה ללא שינה.

"עברנו מרופא לרופא והרופאים אומרים: "אנחנו רואים ממצא של גידול. אנחנו לא יודעים האם זה גידול ממאיר או גידול שפיר, אבל אנחנו חייבים להיכנס לניתוח. אנחנו רואים את זה במעי, אנחנו הולכים לניתוח של כריתת מעי והוצאת הגידול, ואם זה ממאיר אנחנו צריכים לעבור לטיפול".

"נכנסנו לחודש מסויט של חרדה עצומה, ייסורים ולילות ללא שינה. ממש טרדות במחשבות, מחשבות לא טובות. ממש קושי עצום, חודש שאי אפשר לתאר אותו. הרגשה של תלויים ועומדים, הרגשה של ראש השנה ויום כיפור בפתח.

"אבל מכאן הכל עבר לדעת תורה ולכוחם של הצדיקים. בני המשפחה שלי נכנסו בחרדת קודש למעונו של מורנו ורבנו פוסק הדור הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א. הציגו בפניו את הדברים והשאלה הייתה: הרופאים אומרים שיש אפשרות להכניס לניתוח בערב תשעה באב, האם להכניס?

"מרן שליט"א פסק לנו בנחרצות: "לנתח אפילו בתשעה באב". ואכן אנחנו מודיעים למנתח שאנחנו רוצים להיות מנותחים בערב תשעה באב. "מגיע יום הניתוח, ואני שוכב על שולחן המנתחים, וכאן מתרחש מקרה ששמעתי עליו וממש ממש ריגש אותי. מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין ממש עמד בתפילה זכה, קרא פרקי תהילים ברמעות שליש יחד עם כל אברכי הכולל בחולון, ובירך במי שבירך נרגש מעומק הלב לרפואתי השלמה.

"אני נכנס לחדר ניתוח, הרופאים אומרים את כל הדברים הקשים, את כל מה שהם רואים, את כל החששות. המשפחה כוססת ציפורניים בחוץ, מחכים לשמוע רק בשורות טובות. אבל כידוע שבכאלה מקומות לא מחייכים, לא מחייכים. אני נכנס לניתוח כמו שאמרנו לכריתת מעי והוצאת הגידול, ניתוח של שעות.

"אבל 74 דקות של ניתוח ופתאום דלתות חדר הניתוח נפתחות. הרופא יוצא אל אמי ואל רעייתי שכססו ציפורניים, מחוץ כולו מאוזן לאוזן, והוא אומר להם כשהוא נסער: "אין גידול ולא היה גידול"!!!

"האמת המדהימה נחשפה: לפני תשע שנים עברתי ניתוח צדדי, והמנתח השאיר בבטן שלי גזה (תחבושת רפואית של חדרי ניתוחים) בגודל 5 סנטימטר. במשך תשע שנים, הקדוש ברוך הוא עשה שהגוף שלי ייצור מעטפת פלאית של רקמה שהגנה עליי, כשבדרך הטבע אף פעם לא שמעו על כזה דבר. הרקמה עטפה את הגזה, כך כשהוציאו את הגזה ראו אפילו את המספור של חדר ניתוח, כי בכל חדר ניתוח יש מספור על הגזה לדעת כמה נכנס וכמה יוצא.

"וכרגע מעל הגזה נהיה מוגלה, וזה בצילומים היה נראה לרופאים כמו גידול. ורק לאחרונה החל להתפתח שם מוגלה, והרופאים עמדו המומים, ואמרו לי מפורשות: "אם לא היית חוטף את הנפילה והשבר הקשה בפארק המים, לא היינו בודקים אותך, ולא היית יודע מה קורה פה עכשיו, בעוד מספר ימים או אפילו שבועות היה נהפך לזיהום, ועד שהיו מגלים את הזיהום המצב היה בלתי הפיך והיית יכול להגיע לסכנת חיים ממש, כי הזיהום כבר היה יכול להתפשט בכל הגוף".

את הסיפור המרגש והמפעים, מסיים הרב ויסבקר במילים מרגשות: "השבר הכואב, התאונה הקשה, הם אלו שהצילו את החיים שלי. מסיבת ההודיה היא להודות להקדוש ברוך הוא על זה שנפלת. בזכות ההוראה המדויקת של מרן פוסק הדור שליט"א, ובזכות התפילות והברכות הנרגשות של מרן, יצאתי מכל זה בריא ושלם לגמרי. לישועתך קיוותי השם, הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו, ממש שיחו בכל נפלאותיו".

ניתן להאזין למעשה הנפלא בקו שיח יצחק 03-313-0582 04-376-0582 שלוחת 'בדידי הוי עובדא' שלוחה 4, ולאחר מכן 3

יו"ל ע"י מערכת דברי חמד - לתרומות והנצחות: a0527642209@gmail.com

ניתן להאזין לפסקי הלכה המתעדכנים ממרן שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582

לקבלת הקובץ השבועי המלא 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

כארי יתנשא

נידונים בהלכה וגנוזות מתורת רבינו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'אוצר הפרשה' – גיליון מס' 34

'אבני חמד'

משא ומתן בענינים שונים מבנו חביבו של מרן שליט"א הגאון רבי אברהם יעקב זילברשטיין שליט"א, כפי שנדפס בספריו – ובהם תירוצים והערות ממרן רבינו שליט"א

בדין מעשה קטן

מדאורייתא, ואין משתמשים בתקנות חכמים לדאורייתא.

השיב על כך הקובץ הערות [שם] וז"ל, שני דינים ישנם בקטן, א. קטן שלא הגיע לכלל דעת הרי הוא כשוטה, ב. קטן פיקח שאנו רואים שיש לו דעת כגדול, מ"מ אין מעשה קטן כלום. והוא גזירת הכתוב מדכתיב "איש ולא קטן [שהתורה גזרה] שאין כח במעשה קטן לפעול חלות קנין או קידושין, כדאיתא בירושלמי (פ"ד דמעשר שני ה"ג) הכל מודים שאין מתנת קטן מתנה, שנאמר כי יתן "איש", מתנת איש מתנה ואין מתנת קטן מתנה. וכן לענין קידושין פירש"י (פרק המדיר דף עג) קטן אין קידושין כלום דלאו בר קיחה הוא, כי יקח איש כתיב, וכן לענין חליצה למאן דמקיש אשה לאיש, אין קטנה חולצת אפילו יש בה דעת כגדולה, אבל לרבי יוסי דלא מקיש אישה לאיש, אין גזירת הכתוב לפסול חליצת קטנות, אלא צריך שתהא בר דעת, וכיון שמצינו בתקנת חכמים שהפעוטות מקחן מקה, היינו שחכמים תיקנו שיועיל קנין קטן ואין צריך ל"איש", אבל מ"מ צריך שיהא בו דעת, שלא יהיה בכלל שוטה, וזהו השיעור של פעוטות..., לכן גם בדיני תורה מחשיבים אנו את דעתם של פעוטות לדעת.

ממשיך הקובץ הערות וכותב, לדעת הרמב"ם דקטנה שזינתה ברצון נאסרת לבעלה, הדבר פשוט שדבריו נאמרו בקטנה שהגיעה לכלל דעת, דקודם לכן הרי היא כשוטה, י"ל דשיעור דעת הוא בגיל פעוטות [דהיינו בגיל שהיא מבינה עניני אישות], ומה שנאמר בגמ' 'פיתוי קטנה אונס הוא' הוא לפני גיל זה, עכ"ד.

ולפי"ז בקטן כזה שהוא בר דעת מדאורייתא מעשיו מעשים, ואף שנתמעט מאיש שאין מעשיו מעשים זהו רק כשעושה שיחולו קידושין בקטנותו אבל יכול לעשות שיחולו קידושין בגדלותו (אבני אש ח"ב עמ' תשכה).

בסוף פרק ד' אחין (לד ע"א) תוד"ה מתוך שלשה עשר לאחר שלשה עשר וכו'. הקטן התוס' וז"ל, וקשה שאין יכול הקטן לקדש ולעשות שליח עד שיגדיל דאין מעשה קטן כלום.

וכתב הקובץ הערות (סי' בט אות א) וז"ל, ונראה פשוט שקושייתם היא אליבא דכולי עלמא, אפילו לרבי מאיר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, גם תיקשי דאין מעשה קטן כלום. ואינו דומה לעכו"ם שקידש לאחר שיתגייר דמהני לרבי מאיר, דהתם אין הגריעותא בהמעשה אלא בחלות הקידושין, אבל קטן דאינו בן דעת אין במעשהו כלום. אבל בחידושי הרמב"ן והרשב"א מבואר דהקושיא משום דשב"ל וע"כ תרצו דאתיא אלביא דרבי מאיר, עיי"ש.

ולכא' הוא תימה דמה יועילו דברי רבי מאיר כאן, שהמעשה נעשית בלא דעת שלימה, וז"ל התוס' הרא"ש שם: מיהו נ"ל בדריבור של קטנות אין לו למנוע לחול הקידושין אחר שיגדיל, מידי דהוי לאחר שאתגייר דאין מעשה גוי כלום, אפילו הכי מועיל דיבורו שיחולו הקידושין לאחר שאתגייר, אלא מטעם דשב"ל יש לבטל הקידושין, כמו לאחר שיתגייר וכו' עכ"ל. וקשה טובא דלא דמי כלל כנ"ל.

ואאמור שליט"א כתב ליישב וז"ל, ונראה לענ"ד ליישב עפ"י דברי הקובץ הערות (סי' ו אות ו). הנה מצינו שגם מדין תורה יש תוקף [לפעמים] למעשיו של קטן, והוא במסכת יבמות דף קה ע"ב, אמר ר' אמי מדבריו של ברבי נלמוד קטנה חולצת בפעוטות. ופירש"י שבפעוטות הוא כבר שית כבר שבע, דתנן במסכת גיטין (דף נט) הפעוטות מקחן מקח וממכרן מוכר במטלטלין, הלכך לענין חליצה הואיל ולא כתיב מיעוט, כשירה [לחלוץ] משהיא בפרק זה, שיודעת מעט להבחין, עכ"ל. והדבר צ"ב איזה משמעות יש לדעת של ילדה בת שש

אוסף שמועות

הביא ספר תורה פרטי ולקח את כסף העליות לעצמו

שאלה: מעשה שאירע בבית הכנסת חסידי שרוב מתפלליו נסעו לשמחת תורה לשהות אצל רבם, והגבאי השאיר את ארון הקודש נעול במחשבה שמסתמא לא יתקיימו שם תפילות בחג. אולם, בבוא החג נוכחו לדעת שכשני מניינים נותרו בעיר והם רוצים להתפלל בבית הכנסת, אולם ארון הקודש נעול, ובלי ספר תורה אינם יכולים לעשות הקפות ולא לקרוא בתורה. עמד אחד המתפללים ואמר שיש לו ספר תורה פרטי והוא מוכן להביאו לבית הכנסת, בתנאי שכל ההכנסות ממכירת העליות וכו', יהיו מיועדות לכולל שבראשותו, והסכימו המתפללים. לאחר יו"ט נודע הדבר לגבאי בית הכנסת והוא התנגד נחרצות, ואמר שע"פ תקנון בית הכנסת, כל ההכנסות ממכירת העליות קודש לבית הכנסת, ואין למתפללים רשות לעבור על תקנה זו, הדין עם מי.

ופסק רבינו שאפילו אם היה ההסכם עם גבאי זמני, ההסכם בעינו עומד, דמכיון שנתנו לו את הסמכות של גבאי, התנאי שהתנו עימו הוא תנאי גמור, ואי אפשר להפר אותו. (וישמע משה ח"ד סי' נא).

...

למי שייכים כספי העליות, לביהכנ"ס שהתפללו בו או לביהכנ"ס שקראו בו בתורה

שאלה: מעשה שהיה בבית הכנסת שקודם קריאת התורה מכרו את העליות כמנהג, וכשבאו לאחר המכירה לפתוח את הארון, גילו שהארון נעול והגבאי איננו, ואין מי שיודע את הקוד כדי לפתוח את הארון. מחוסר ברירה עברו לביהכנ"ס הסמוך וביקשו מהם רשות לקרוא אצלם בתורה, וכך עשו. לאחר מכן נתעורר ספק למי שייכים כספי מכירת העליות וכספי הנדרים והנדרות שנתנדבו העולים בשעה שעשו להם מי שברך, האם לבית הכנסת הראשון שהתפללו בו, או לבית הכנסת השני שקראו בתורה.

ופסק רבינו, שהכל שייך לבית הכנסת השני, דמכיון שהקריאה בתורה הייתה במקומם ובספר תורה שלהם, זכו בכל מה שבא מכח הקריאה בתורה, דהיינו מכירת העליות והנדרים והנדרות (וישמע משה ח"ד סי' נב).

...

הורדה בקדושה במפה שע"ג הבימה

שאלה: בכמה בתי כנסיות יש מפה קטנה על הבימה שמניחים עליה את הספר תורה, ונשאלנו האם מותר ליטול מפה זו להניחה על הסטנדר שהוא מניח עליו את הספרים שלו, או שמכיון שהיא מיוחדת להשתמש בה עם הספר תורה אסור להשתמש בה שימוש אחר.

והנה יסוד הדין מבואר בדברי המג"א (סי' קנ"ד סק"ב) בשם מהרי"ל: ומפה שפורסין על השולחן אסור לפרוס על העמוד שלפני החזן, ע"כ. ולכא' מהאי טעמא אסור להשתמש בה כל תשמיש שקדושתו פחותה מקדושת ספר תורה, משום שמוריד אותה מקדושה חמורה לקדושה קלה. אמנם מהאי טעמא יש לאסור על הגבאי להניח על המפה את הסידור שממנו קורא את המי שברך לעולה, ואת רשימת העולים וכדו', ואף להניח ידו על המפה יש לאסור, וכ"ש שאסור להניח על המפה ספרים ומגבעות וכדו' שלא בשעת הקריאה. והעולם נהגו להקל בכל אלו וסמכו על מה שכתב הרמ"א (שם ס"ח) בשם התרומת הדשן (סי' רע"ג): ונהגו ליהנות בכמה הנאות מדברי קדושה, כגון מטפחת של ספרים ושולחן שבביהמ"ס ומעילים של ספר תורה, וכתבו הטעם משום דכיון שנהגו כן וא"א ליזהר, לב ב"ד מתנה עליהם מעיקרא, כדי שלא יבואו ב"א לידי תקלה, ואע"ג דלא התנו כאילו התנו דמי, ע"כ. ולפ"ז יש לדון האם מהאי טעמא מותר גם להסיר את המפה מן הבימה ולהניחה על העמוד שמתפללים אצלו או על הסטנדר שלומד לידו.

ופסק רבינו, דלב ב"ד מתנה מועיל רק לשימוש שעושים במפה במקומה, אולם להסירה ממקומה ולהניחה במקום אחר, בזה אין לב ב"ד מתנה, ולענין זה קדושתה במקומה עומדת ואסור להסירה, וכפשטות דברי המג"א. (וישמע משה, ח"ד סי' נה).

נבקש מכל הקוראים: מכל מי שיש לו באוצרותיו תשובות בכת"ק ממרן רבינו שליט"א, אם יוכל לשגרם למערכת, ונפרסמם כאן בגליון לזיכוי תועלת הרבים. אין להעתיק ללא רשות בשופר"א.

לתרומות והנצחות לסיוע הוצאת הקובץ יש לפנות למערכת דברי חמד.

הערות הארות והוספות יתקבלו בברכה במייל מערכת 'דברי חמד': a0527642209@gmail.com

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בשליחת מייל לכתובת הנ"ל.

נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

בענייני דיומא

צריכים לדעת - המצווה הכי גדולה היום זה לקדש שם שמים. התנהגות הולמת, התנהגות יפה.

משאות הדרכה מגדולי התורה בראשם מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א לימי ביה"ז והכנה לחודש אלול ועוד

שהמשפחה שלנו יודעת איך שזה. כמו שכולם יודעים, הרב אלישיב, והסבים מכל הצדדים.

"הקב"ה יעזור, וזה הקטן גדול יהיה, והקב"ה יעזור לנו לכל עם ישראל, שנזכה להיות עם שכל, לדעת איך להתנהג ולעשות רצון הבורא, והקדוש ברוך הוא ייתן לנו כל טוב סלה, ונאמר אמין".

הכרעת מרן פוסק הדור בשאלה הנוגעת בפרט בימי בין הזמנים

בני משפחה נסעו לצפון ונוכרו באמצע הדרך שלא נתנו אוכל לאפרוחים שלהם, האם יחזרו?

נשאלנו: מעשה באדם שיצא לנופש לצפון והשאיר אפרוחים בבית. הוא הכין להם אוכל ליומיים, אלא שבסופו של דבר התעכב בצפון עוד כמה ימים. האם אסור לו לאכול בטרם נתן מזון לאפרוחיו, וכמו שכתוב 'ונתתי עשב לבהמתך', ואחר כך 'ואכלת ושבעת'! האיסור לאכול לפני שנתן מאכל לבהמתו לא נאמר באופן שצריך להוציא הוצאות, או לטרוח הרבה, ובנידון שאלתנו שהוא בעיר אחרת וכדי לשוב לעירו יוציא הוצאה וטרח הרבה. ושמעתי ממו"ח מרן הגר"ש אלישיב שהגדיר את הדברים כך: כל עוד שהבעל חי במרחק כזה שהאדם לא מרגיש מטרד והכבדה להגיע אליו, חייב ליתן לו מאכלו קודם אכילתו. **אבל כשהוא במרחק רב שקשה לו להגיע אליו, או בגלל ההוצאה הכספית או בגלל הטרחה, פטור.**

ומסתבר שגם במוצאי יוה"כ"פ אסור לו לאכול טרם יתן מזון לבהמתו, ואע"פ שמצטער, אין זה מספיק צער מלהיפטר לתת לבהמתו תחילה מאכלה [עיין בספרנו 'שבת שבתון' סעיף ק"י עמוד שכ"א]. **לאור זאת בשאלתנו, אם הוא רחוק מעירו וקשה לו להגיע אליהם, מותר לו לאכול למרות שלא נתן להם מזונותיהם.** ובכל זאת, אם יכול לטלפן לשכנו שידאג לתת להם מזון, מצוה בידו, ובפרט לפי מש"כ הביאור הלכה (קס"ז ו' ד"ה ומ"מ) דשיטת מהר"מ דהאיסור לאכול לפני בהמתו הוא מהתורה. ונראה, שבמקרה כזה שהמרחק עד האפרוחים הוא רב, וקשה לו להגיע אליהם, יפקירם בפני שלשה, ואז לא יעבור על איסור באכילתו.

שו"ת מפוסק הדור שהשיב להנהלת כולל חצות ברמת אלחנן

בגליון קול ברמה שי"ל השבוע הובא שו"ת עם מרן פוסק הדור שליט"א, בענייני כולל חצות, וז"ל:

ש. בתולדות רבי עקיבא איגר, בספר 'חוט המשולש', כתוב: 'וכך היה סדר עבודתו, עבודת היום, אשר קיים 25 שנה רצופות. בבוקר השכם, בשעה רביעית, קם ממיתו, ולמד משניות על הסדר, ואחר תפילת ערבית שיעור גמרא, וכו'. ובבאר היטב סימן א' ס"ק ו' כתב בשם האר"י, ושיעור משניות קודם לכל דבר. השאלה: האם אברך שיש לו קביעות ללימוד משניות, יעדיף ללומדן באשמורת הבוקר לפני התפילה?

תשובת הרב: **רבינו, רבן של ישראל, רבי עקיבא איגר, זכה באותה שעה לחבר את תוספות רע"א על המשניות, שמע-מינה שהיא עת רצון.**

אברך שבתו עברה ניתוח 'קטרקט' בעיניה, בא לשאול את הרב האם לעשות סעודת הודיה, והרב השיב 'לא', והוסיף שעדיף שיתרום את העלות של קרבן-תודה, שהוא כ-700 שקלים, לכולל חצות. אברך אחר, שבתו היתה בסכנת חיים ועברה ניתוח בשלום, ושאל אף הוא האם לעשות סעודת הודיה, והרב השיב 'כן', לכשתתרפא לגמרי תעשו סעודת הודיה. השאלה: האם יש כלל מסוים מתי לעשות סעודת הודיה, ומתי לתרום לצדקה דמי קרבן-תודה?

תשובת הרב: **המקרה של ניתוח הקטרקט הוא 'מעשים שבכל יום', ואין כאן הרגשה של נס, ואילו המקרה השני הוא בבחינת נס, ולכן צריכים לספר נפלאותיו. ועיין 'העמק דבר' תחילת ויקרא (ז' י"ג) 'ארבעים חלות כדי לפרסם הנס'.**

שאלה: בזכות התרומות לכולל חצות, שמענו וראינו הרבה ישועות, כמו זיווגים, נסים רפואיים, הצלחה בבתי משפט, רכישת דירות במחירי

מרן פוסק הדור הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

ילדים כאלה הם ישמרו עלינו מכל משמר, זה היסוד שלנו

בשבוע שעבר נערכה באולמי 'סטרקוב' שמחת הבר מצוה לנינו של מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א, החתן הבה"ח דוד סגל נ"י, בן לנכדו של רבינו הרה"ג רבי יוסף הלוי סגל שליט"א, מחשובי האברכים בכולל פוניבז', ונכד לבנו חביבו של רבינו, הגאון רבי אברהם יעקב זילברשטיין שליט"א.

בשמחה הגדולה, השתתף הסבא מרן רבינו שליט"א, אשר האזין במשך דקות ארוכות בקורת רוח מרובה לדרשת הבר מצוה של החתן, בה עסק בשאלה האם הקונה תפילין צריך לברך ברכת שהחיינו, כשלסיום מצטט הנ"ן את פסקו של זקנו מרן שליט"א כי לא נהגו לברך על התפילין, ולכן יקח פרי חדש ויברך עליו שהחיינו, ויכוין לפטור גם את התפילין החדשות. מיד לאחר מכן נשא רבינו דברי חיזוק מיוחדים הנוגעים לכלל הציבור. להלן תמלול מלא מדבריו הנרגשים, באדיבות דברי חמד:

"עם ישראל לא יודע בדיוק מה יהיה עוד יום, לא יודעים. ראשי השלטון שלנו בעצמם לא יודעים מה יהיה מחר. אנחנו כן יודעים. מה אנחנו יודעים? שילדים כאלה שצומחים פה, הם ישמרו עלינו מכל משמר. זה היסוד שלנו, כזה ילד חמוד שעומד ואומר דברי תורה חביבים. אשריכם ואשרי חלקכם".

מה שאני רוצה לספר הוא מעשה שהיה, סיפור מלא הוד:

כידוע, מבני ברק יוצאים ונוסעים בערבי חג הרבה אנשים, שנוסעים לירושלים ליום טוב כל אחד לאדמו"ר ולרב שלו. אז עמדו בתחנה ציבור גדול מאד, ובאו ועברו אוטובוסים, אוטובוס אחד ועוד אוטובוס ועוד אוטובוס ועוד אוטובוס, אבל כבר בתחילת המסלול כולם התמלאו ולא עצרו בתחנה האחרונה, ועמדו שם המון אנשים בתחנה האחרונה בזעם רב. כעסו גם שחלק מהאוטובוסים יצאו מאוחר, וגם לא עצרו.

הם אמרו שאם יעבור פה עכשיו אוטובוס, הם יפוצצו לו את השמשות. אבל מה היה? הגיע נהג חכם ונבון אחד, שעשה דבר חכמה שאין כמוהו. היה כתוב על האוטובוס שהוא בכלל אמור לנסוע מבני ברק לטבריה, הנהג עצר וירד מהאוטובוס, ואמר להם: "אני רואה פה בלאגן גדול, מה קרה פה?... אז אמרו לו שכל האוטובוסים שבאים, אף אחד לא מעלה, ויש פה כעס גדול. אז הנהג אמר להם: "אני אטלפן בטלפון ואשאל את הממונה עליי, תראו, יש פה חסד מאוד גדול לכל בני ברק, אין פה מספיק אוטובוסים", וביקש רשות להחליף את המסלול לקו בני ברק - ירושלים.

"ואכן כך עשה, הוא לקח והחליף מיד את היעד, ובמקום טבריה היה כתוב שנוסע מבני ברק לירושלים, זה לא יאומן כי יסופר, הוא היה בני ברק, רק עם המון שכל. הציבור בירך אותו, ואמר לו: 'אתה הצלת אותנו. חכם אתה, תבורך מהשמים'. אף אחד לא קילל אותו, אבל כולם בירכו אותו בברכה נוראה, ותיארו לו כמה זמן חיכו לו.

"מה אני ראיתי מכאן? ראיתי מכאן דבר נורא ממש. אם רוצים להיות יהודי, צריכים גם להיות יהודי עם שכל! האדם הזה, עם שכל, הוא ידע שאם יבוא לכאן מראש כקו לירושלים, את העצמות ישברו לו מרוב זעם וכעס. אז מה הוא עשה? החליף את השמות והמספר של הקו.

לא יאומן כי יסופר, איפה טבריה ואיפה זה, היה בני ברק, אבל היה לו שכל. **עם השכל הזה הוא הציל את כולם ממחלוקת ולשון הרע וכל מידה רעה, ובמקום קללות נשמעו רק ברכות, ברכות עד בלי די, וכל אחד רצה לנשק אותו.**

"זה נקרא עובד השם אמיתי. עובד השם אמיתי זה נקרא אדם שרואה כעס, כעס על הציבור, כעס על אנשים, ועם השכל שלו הוא הופך את זה לברכה ממש. אדם כזה - שכרו הרבה מאוד".

"צריכים לדעת, המצווה הכי גדולה היום זה לקדש שם שמים. התנהגות הולמת, התנהגות יפה. ההתנהגות הזאת, אצילות, עדינות נפש, כמו

מצִיאה, ועוד ועוד. השאלה: האם ראוי לפרסם את הישועות בבחינת שיח בכל נפלאותיו, ולהודיע שגדולה צדקה שקורעת גזר דינו של אדם, או להימנע מפרסום, מחמת שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין? תשובת הרב: **צריך לפרסם, ואולי בלא השם של בעל הנס, וכבר היה מעשה של פרסום, והיתה שם עין רעה רח"ל.**

אברך שהיה לו יארצייט על אביו, תרם לכולל 384 ₪ ורכש 24 שעות לימוד, כדי לקיים מה שכתוב בצוואת רעק"א: 'בני ובנותי לא יתענו ביום היא"צ, אבל ילמדו כל הלילה וכל היום ההוא בלי הפסק, ואין מן הצורך שהם ילמדו בעצמם, אלא יכולים להעמיד אחרים תחתיהם שילמדו, ולתת להם שכרם. השאלה: האם האברך שתרם את הכסף מקיים בקירוב את דברי רע"א, או שצריך לשכור ולשלם ממש לת"ח?

תשובת הרב: **וודאי שמקיים.**

בשנת תשס"ד כתב הרב שליט"א שלאחר שאירעו דברים קשים בשכונתנו, יבואו עשרה ת"ח וילמדו עד אור הבוקר וכו'. ונזכרנו בדברי ה'כף החיים' שיעשרה בטלנים' הם העשרה שמבטלים גזרי דין קשים. כיום לומדים 10 ת"ח בכולל חצות, אבל לפעמים חסר אברך או שניים, ולא נמצאים כל העשרה, ויש עתה אפשרות להוסיף לכולל אחד או שני אברכים מצוינים שבכוחם להוסיף לאווירת הלימוד, וגם ישלימו בכך את מנין ה'עשרה בטלנים'. אבל, במצב כזה יתכן שהמלגות לא יספיקו במלואן לשאר האברכים, ובין כך המלגות לאברכים לא ניתנות תמיד בשלמותן מחוסר תקציב. השאלה: האם להימנע מלקבלם, או שמא לסמוך על 'צנצנת המן' שתספיק לעוד שני תלמידי חכמים?

תשובת הרב: **הדברים שייכים גם לימינו אנו.**

מרן הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א ראש ישיבות ארחות תורה

אמנם כל ישראל מוקפים מצוות. אבל חיל השם זה הפסגה

במחנה בני תורה "ברכת מרדכי" שיסד רבינו מרן ראש הישיבה הגרבי"מ אזרחי צצוק"ל:

כמה יפה לראות כמעט כולם ביקשו ברכות לגדל תורה, לדעת את התורה, להבין תורה, להתעלות בתורה, יראת שמיים. כתוב בגמרא ברכות דבר שהיוצא מבית הכנסת כשהוא גמר אל יפסיע פסיעה גסה. שלא ירוץ ביציאה. שיראה כאילו כבר רוצה להיפטר, ברוך השם כבר נפטרת. **אבל הכנסת לבית הכנסת, יכנס במרוצה, ירוץ לבית הכנסת. שנאמר נרדפה לדעת השם, צריך לרדוף.** מסביר שם תלמיד רבינו יונה, כשנרדפה, נזכה לידיעה. שכל הדברים צריכים הקדמות. **כל דבר צריך הקדמה. הרדיפה היא הקדמה. זה עושה חשק ותאוה לדעת את התורה. זה היסוד, היסוד הוא הקדמה לידיעה, זה הרצון והשאיפה.** לרוץ לקראת התפילה, לרוץ לקראת התורה. זה עושה ידיעה, זה עושה ידיעה, רצון לתורת השם.

אנחנו אומרים בברכת קריאת שמע, וקרבתנו לשמך הגדול סלה באמת להודות לך. למה השם מקרב אותנו: להודות לך. על ידי שנתפלל ומודה לו. הגמרא בשבת דף י' מספרת כך: רבא ראה שרב המנונא מאריך בתפילה. תמה עליו, מניחים חיי יש עולם ועוסקים בחיי שעה? מה זה חיי עולם? מה זה חיי שעה? אומר רש"י, **חיי עולם זה תורה, ותפילה זה צורך חיי שעה,** רפואה, שלום, מזונות, זה חיי שעה. ומה רב המנונא סבר, זמן תפילה לחוד, זמן תורה לחוד.

מה פה נקודת הויכוח לא מובן? הרי שניהם צודקים. ברור שצריך גם להתפלל וגם ללמוד. זמן תפילה לחוד, זמן תורה לחוד. אז למה רבא לא היו מרוצה? מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה? מה רצה ממנו? ברור שצריך גם להתפלל וגם ללמוד. **יתכן שהטענה הייתה לא למה מתפלל, למה מאריך בתפילה?** מצד חיובי תפילה מספיק להתפלל בקיצור, בלי לפרט הרבה בקשות, רק להתקרב אל השם. כשהוא מאריך בבקשת רפואה, שלום ומזונות, זה כבר חיי שעה. יכול להיות.

בגמרא בשבת כתוב בהמשך, רב ירמיה הווא יתיב קמיה רבי זירא, ועסקיה בשמעתתא, למדו, נגה לגלוי, הגיע פתאום זמן תפילה, אז רבי ירמיה מיהר, הולכים להתפלל, אז קרא עליו רבי זירא, מסיר אוזנו משמוע תורה, גם תפילתו תועבה. התפילה שלו תועבה, הוא הפסיק באמצע לימוד, מה הוא הפסיק. למה תפילתו תועבה, הרי זמן תפילה לחוד, גם שם צריך ביאור.

רש"י אומר למה הוא מיהר, יש כאלה שמגיע זמן תפילה, ממהרים לסגור את הגמרא. **צריך שיהיה קשה להפיד. צריך לאט לאט ככה. לאט לאט. מי שרץ, זה אומר שלא מספיק חשוב אצלו התורה.** למה חיי עולם זה נקרא תורה? גם מי שעולה מקבל עליה מברך אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו. למה תפילה נחשב חיי שעה ביחס לימוד התורה? אומר ע"ז המהרש"א כי התורה היא לעולם, מביאה לעולם הבא. ועל התורה כתוב כי היא חיך ואורך ימך. חיך בעולם הזה, ואורך ימך בעולם הבא. על תפילה, זה צורך חיי שעה, רפואה, שלום, מזונות. לכאן גם תפילה מביאה לעוה"ב, יש מצווה להתפלל, זה לא סתם מתפללים, לא סתם

מבקשים. התפילה היא גם מצוה. אז למה זה לא נקרא שמביאה לחיים העולם הבא? אז בנפש החיים, הסבר שלם ארוך, לא נאריך בזה, **אבל הנפש החיים אומר שהמקור של התורה זה מקור עליון, מה שנעלה מכל העולמות.** והקדוש ברוך הוא עשה שיריד אלינו קצת. אנחנו המחזיקים והתומכים בעץ חיים. **על ידי שאנחנו עוסקים בתורה כראוי, בלי רפיון, זה נותן את החיות לכל העולמות.** אם עוסקים בתורה ברפיון, אז העולמות נחלשים. ואם חס וחלילה יפסיקו בכלל ללמוד אומר נפש החיים, העולם יחרב. יהפך בחזרה לתוהו ובוהו.

העולם חי מתורה. שאין כן בתפילה, אומר הנפש חיים, זה לא עיקר חיות של עולמות, זה תוספת, זה תיקון וקדושה, וזה רק זמנית, רק בזמן התפילה. זה תוספת. עבר הזמן, תפילה לא מועיל. אבל תורה תמיד מועיל. גם בזמן שאנחנו לומדים, גם אחר כך. לכן, תפילה נקראת חיי שעה, כי זה מוסיף, וראוי רק בשעה הקבוע להתפלל. מי שמתפלל עכשיו עדיין עובד השם. אבל זה לא כמו תורה, תורה הרבה יותר חשוב. אבל זה עבודת השם. כמו שכתוב לעבדו בכל לבבכם, דרשו חז"ל, איזה עבודה שבלב? זו תפילה.

מי שלומד תורה, גם נקרא משרת השם. מי זה משרת השם? ודאי, כולם יודעים שהכהנים והלוויים. אבל הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה יובל מבאר, למה הכהנים והלוויים נקראים משרתי השם? כי הם הובדלו מדרכי עולם, כדי לעבוד את השם ולשרתו, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים. לכן הם לא מתגייסים למלחמה, הם לא נוחלים, הם לא זוחים לעצמם בכוח גופם. הם חיל השם. השם נותן להם את הפרנסה. אני חלקך ונחלתך.

מוסיף הרמב"ם, לא שבת לוי לבד, אלא כל איש ואיש מבאי עולם, אשר נדבה רוחו אותו, והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני השם לשרתו, הוא פרק מעול צווארו עול החשבונות הרבים, שבקשו בני אדם. הרי זה נתקדש קודש קודשים. ויהי ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי לעולמים. ויזכה לו בעולם הזה דבר שיהיה לו כל צרכיו.

יוצא לפי הרמב"ם, שאלו שנבדלו מן העולם, זה או כהנים ולוויים, או כל מי שנבדל ומקדיש עצמו ללימוד התורה, הם נקראים חיל השם. כמו שנהוג בעולם שיש קבוצות, חיל הים, חיל האוויר, אנחנו חיל השם. זה צריך לזכור. אנחנו הפסגה, חיל השם. כך אומר הרמב"ם. נזכיר לעצמנו תמיד.

אמנם כל ישראל מוקפים מצוות. אבל חיל השם זה הפסגה. זה נקרא, נקראים רק אלו שנבדלו מן העולם, התמידו רק בלימוד התורה.

יש מפריעים, תמיד היו מפריעים. מבית ומחוץ. המפריע הראשון היה מלאך של עשו. הוא נלחם עם יעקב אבינו כל הלילה, עד עלות השחר. וירא כי לא יכל לו, שהגיע עלות השחר, וראה שלא מצליח לנצח, ויגע בכף ירך יעקב. אז המלאך פגע בכף ירך יעקב. מה זה כף ירך יעקב? אומר הזוהר, ירך הכוונה, תמכין דאורייתא. על זה יעקב אבינו לא נלחם, שאלו שתומכים בתורה, זה יהיה חלש. קשיים כלכלים תמיד יהיה, על זה יעקב אבינו לא נלחם. הוא נלחם שלא יפריעו ללימוד התורה, אבל התמכין דאורייתא שיהיה פחות תמיכה, על הוא פחות נלחם. **התורה תמשיך תנצח. גם שיהיה קשיים כספים,** לא יטוש השם עמו, נחלתו לא יעזוב, נחלתו וחלקו של השם, זה אומר הרמב"ם, אלו שמתמסרים לימוד התורה, ופרקו מעול צווארם כל החשבונות. אלו חיל השם.

התומכים של התורה, זה יהיה קשה. זה המלאך פגע בירך יעקב, פגע בתמכין דאורייתא. מה אנחנו יודעים לדורות? חיל השם, אלו שמתמסרים ללימוד התורה, אשריכם שאתם זוכים פה להתמסר, במקום לצאת למנוחה בלבד. יש פה גם מנוחה, אבל המנוחה היא תוך כדי התמסרות לתורה ולתפילה, לדעת כמה התורה היא גדולה, כמה התפילה היא חשובה. התפילה היא אמרנו, **העולם חי מתורה ותפילה. זה החיוב של כל העולמות.** תפילה זה בעיקר בזמן התפילה, ותורה זה גם אחר זמן. זה עיקר, זה צריך לזכור. ה' יעזור שנזכה כולנו להיות מודבקים ואחוזים בתורה, ויקוים בנו ואתם הדבקים בהשם אלוקיכם חיים כולכם היום. זה החיים האמיתיים. השם יעזור שתזכו תמיד ללמוד עם חשק, אהבת תורה, יראת שמיים, מידות טובות, בין אדם לחבירו, בין אדם למקום תגדלו לתפארת ישראל.

נסיעת כהנים בביה"ז וכדו' למקומות שנוהגים שלא לישא כפים בחול

שאלה. יש לעיין האם מותר לכהנים לנסוע למקומות שיודעים מתחילה שלא יוכלו לברך ברכת כהנים בתפילה כי שם נוהגים שאין נשיאות כפים באמצע השבוע, כמו במקומות בצפון או בחוף לארץ. האם אין זה נחשב למבטל מצות עשה בידים, כי אולי המצוה מתחילה רק בשחרית כשאומרים להם לברך ברכת כהנים, ולא לפני כן, וממילא בכה"ג לא נחשב שמבטלים מצוה. או מכיון שיודעים שלמעשה לא יברכו בפועל, הרי הם מפסידים מצוה.

תשובת רה"י: **החיוב מתחיל רק כשאומרים לו לעלות, ורק בעידנא דרתחא, יש עליו תביעה למה לא רצה,** [כמבואר בביאור הלכה קכ"ח ד, ד"ה אינם] ולכן אי אפשר לאסור עליו לנסוע למקום שאין עולים לדוכן.

הגאון הגדול רבי חיים קלופט שליט"א רב קהילת נפש החיים

מאמר קצר ונוקב שמסר הגר"ח קלופט שליט"א רב קהילת נפש החיים בחובת קריאת שמע בזמן:

פיקוח נפש - איך יכול להיות יהודי שלא קורא קריאת שמע בזמן

שלום רב לאוהבי תורתך. הגמרא בברכות אומרת מה שכתוב בפסוק "מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להימנות", אומרת הגמרא זה שביטול קריאת שמע שחרית או ערבית. מה פירוש מעוות לא יוכל לתקון? פשוט בגמרא שאין לזה תשלומין. אבל אנחנו רואים יותר מזה, שזה נקרא עיוות, מעוות לא יוכל לתקון, אדם נהיה מעוות. וממילא הדבר פשוט מאוד, אם אחד יודע שיהיה לו קשה לקום לקריאת שמע חס ושלום, לא יעלה על הדעת שיקרה כזה דבר. איך זה יכול להיות? איך יכול להיות יהודי שלא קורא קריאת שמע בזמן, וזה יותר מפעם בשנה? אז הוא נהיה מועד, שור המועד.

וכאן צריך לדעת, יש פסוק (משלי פרק ו' פסוק ה') "הַנֶּצֶל כְּפָבִי מִיָּד". יש דברים שצריכים חיזוק, ואולי מאמרי חז"ל, אולי מוסר ללמוד, ללמוד הלכות, אבל יש דברים שזה בגדר פיקוח נפש, שם לא מחכים עד שימצאו עצות איך להתחזק בעניין של קריאת שמע וכו' וכו'. הרי אם למשל תהיה שריפה בבית ואחד ישן ולא מצליחים להעיר אותו, אז יגידו דברי חיזוק על שמירת הנפש ויסבירו לו ויביאו פסיכולוגים ומאמרי חז"ל! פשוט יקחו דלי מים קרים וישפכו עליו, אז הוא יקום צריכים להציל אותו מהשריפה. יותר מזה, אחד שיודע שיכול להיות שהוא יאחר זמן קריאת שמע חס ושלום חס ושלום, מעוות לא יוכל לתקון. עצה פשוטה מאוד, כאן זה לא המקום עכשיו להתחיל עם דברי מוסר, זה אחר כך. אחרי ששלושים יום הוא יקום בזמן, אז אז נחשוב על חיזוק.

אבל קודם הוא צריך לבקש מחבר נאמן שלו, בלי רחמים, תכין ספל מים קרים ותשפוך לי על הפנים, ואם זה לא מספיק ספל אז תשפוך לי דלי... ואם גם זה לא מספיק אז תיקח מקל ותן לי מכות עד שאני אקום. מה זה נקרא יהודי לא קם לקריאת שמע? חס ושלום. אחרי ששלושים יום ככה הוא יקום בזמן, אז נגיד לו תלמד דברי חיזוק על הנושא של קריאת שמע, מה זה קריאת שמע וכו'. זה נהיה כזאת רעה חולה, מגפה כזאת, בגלל שישר מחפשים חיזוק, ומתייחסים לזה כמו סדר הישיבה, בעיה, או שזה איזה מעלה, איזה מדרגה. זה שאלה של פיקוח נפש של כל המציאות של יהודי. איך זה יכול להיות?

עצה פשוטה מאוד מאוד, כאן לא הזמן עכשיו לחיזוק, פשוט ספל מים, ואם ספל מים לא מספיק אז דלי של מים. פשוט לשפוך עליו, הוא יקום, יקפוץ מהמיטה, עד שהוא קופץ מהמיטה, נוטל ידיים וקורא קריאת שמע, ולא ברגע האחרון. שיספיק להתפלל טוב קריאת שמע בברכותיה בזמן כמו שצריך לכתחילה, לא שיקרא קריאת שמע ואחר כך ימשיך הלאה לישון עד סוף זמן תפילה. זה אסור, זה רק בדיעבד בדיעבד. פעולה פשוטה, שיספיק לקרוא בזמן, להתפלל בזמן יחד עם ברכותיה כמו יהודי. הוא צריך לדעת שזה עניין של פיקוח נפש, כמו שנתנו את המשל שריפה בבית. השם יתברך ישמרנו ויצילנו.

הגה"צ רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי שליט"א משגיח ישיבת ארחות תורה

במשאו בסיום מסכת בבא בתרא וזמן קיץ בישיבתו ארחות תורה, י"א בשבט תשפ"ו, במעמד ראשי הישיבה שליט"א:

אסור לשכוח גם בבין הזמנים שאלול זה אוטוטו

ברשות רבותינו ראשי הישיבה שליט"א, המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינסקי זצ"ל שאל שאלה מאוד מעניינת. כעת - תשעה באב למדנו את הגמרא בגיטין (נז, ב). שמספרת שנבזרדאן הרג על דמו של זכריה כמות אדירה ושם דבר לא קרה. פתאום נבזרדאן אמר לו, אתה רוצה שאני אכלה את כל כלל ישראל? אז הוא נבהל והדם נרגע. וכי הוא לא ידע את זה קודם? מישוהו היה צריך להגיד לו את זה?...

אומר רבי יחזקאל לוינסקי, כתוב ב'שערי תשובה', שתשובה שלמה זה רק כשבן אדם מכיר את גודל החטא. כל זמן שהוא לא מכיר את גודל החטא, התשובה היא לא שלמה. אם אחד גנב מיליון דולר, ומבקש סליחה כאילו שהוא גנב סכום פועט, זה נקרא תשובה? כלל ישראל, לא הבינו כל הזמן כמה זה היה חמור ההריגה של זכריה.

כן, מבינים, שזה לא ישר והגון הכל הכל, אבל לא הבינו עד היכן הדברים מגיעים. כשנבזרדאן אמר, רצונך שאני אכלה את כולם, הם קלטו שהחומר של החטא היה כזה גדול, שעל זה לבד ראוי לכלות את כל כלל ישראל. וכשעם ישראל קלט את זה, אז הייתה התשובה שלמה ולא היו צריכים להרוג יותר.

רבי יחזקאל לוינסקי מוסיף ואומר, והוא הדין על חטא של ביטול תורה בבין הזמנים. אנחנו לא מבינים את גודל החטא. בסדר, מה? אנחנו מבינים, בין הזמנים, בסדר. הוא אמר, צריך לדעת כשמגיעים הביתה, צריך לדעת את חומר החטא של ביטול תורה גם בבין הזמנים.

והזכרנו שמרן ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, ישבו אצלו פעם ודיברו מה לעשות נגד הגזירות של הצבא. ומה צריך לעשות בכנסת. אמר רבי גרשון, חבל על הזמן, שום דבר לא יעזור. הם נבהלו כולם. ואז הוא אמר 'ברגע והבני תורה יפחדו מהביטול תורה, אז מבטלי התורה, יפחדו מהבני תורה'.

זה דבר מאוד פשוט. צריכים לדעת. אני עוד רוצה, אולי להוסיף מילה, אין לי רשות על מה שמורנו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א אמר קודם על יוסף משייתא בשם מרן הרב מפוניבז' זיע"א שהכניסה לבית המקדש אפי' ע"מ לקחת את המנורה כבר השפיעה עליו להתהפך, אלא שעדיין הוא שאל מדוע זה נהיה רק אחרי שיצא ולקחו ממנו את המנורה והוא הסביר בטו"ד.

אכן לכאורה יתכן לומר פשוט, תמיד כשיוצאים החוצה, אז רק מרגישים בזה. כל אדם שנמצא בישיבה נדמה לו שהרחוב זה עולם של זהב, עד שהוא מקבל את הסטירות לחי מהרחוב, אז הוא מתחיל לקלוט כמה היה טוב לו בישיבה. יש בזה הרבה דברים. יוסף משייתא הוציא מנורת זהב, והראש שלו היה במנורת זהב והוא בכלל לא קלט, איי איי איי איי. ברגע שהוא קיבל את הסטירות לחי, שיקרו אותו ורימו אותו. וכעת לוקחים לו את המנורה... אז הוא קולט כמה היה טוב בישיבה. כל אחד חולם, מי יודע מה זה ברחוב. אלה שהיו ברחוב, חטפו את הסטירות לחי, הם יגידו אוי כמה היה טוב בישיבה. חבל להגיע למצבים האלה.

צריך לשמור על הישיבות. לשמור על הישיבה זה לשמור על כבודה של הישיבה. דבר ראשון צריך לדעת, היום יש ברחוב שנאה עיוורת לבני תורה. אמר לי מורנו ראש הישיבה הגאון רבי יחיאל קלרמן שליט"א, שצריכים גם לדעת, חוץ מכל הדברים שהסביר מורנו ראש ישיבה הגאון רבי ברוך דב שליט"א, היום להסתובב ברחוב שלא לצורך סתם, זה חילול השם, בפרט כשנמצאים במקומות שמסתובבים שם רחוקים מתורה ומצוות, מה שצריך צריך, מה שלא צריך לא, וגם כל דבר שצריך יש מאד מאד להיזהר. בעיקר אלה שגרים לא בין בני תורה, או גרים גם אצל דתיים עם הכיפות הסרוגות, שהם לא מבינים מה זה תורה, מאד צריך להיזהר, זה שאלה של חילול השם, פשוט מאוד. דבר שלא צריך לדבר, כמו שמורנו הראש ישיבה דיבר, גם במקומות שאסור ללכת, לשמור על העיניים, ללמוד, להתפלל כמו שכן תורה מתפלל. סתם צריך לדעת שאורחעס' ניכר כשהוא יוצא החוצה. דברנו שכשיוצאים החוצה מרגישים כמה היה טוב בישיבה. אורחעס'ניק להפך, כשיוצא החוצה רואים מה הוא קיבל בישיבה. בחוץ זה ניכר, איך הוא מתפלל, איך הוא לומד, איך הוא מתנהג כל בין הזמנים, זה אורחעס'ניק אמיתי.

כעת אחי היקרים, תדעו. יש מנהג בישיבה לסיים את הזמן עם סיום. נכון. הפעם היה לנו סיום מיוחד, מורנו הרב דיקמן שליט"א אומר שהסיום הזה הוא סיום מיוחד במינו. כך הוא אומר. מסתמא הוא יודע מה שהוא אומר. על כל פנים, אבל איך שלא יהיה, אני רוצה לספר לכם שני סיפורים קטנים. הגר"א נבנצאל הרב של העיר העתיקה הוא מתמיד עצום. הוא לא יודע מימינו ומשמאלו מה שנמצא בבית. כלום. הוא מופקע מהכל, אשתו, באמת אשת חיל, בת של הגה"צ ר' חיים זאב פינקל המשגיח של מיר זכר צדיק לברכה. יום אחד, באמצע הלילה, ישן נכד בבית, הנכד מתעורר ורואה שסבא פותח את כל המגירות של המטבח.

פעם ראשונה בחיים שהוא יודע מה זה מטבח. הוא נכנס, כל המגירות, פותח, סוגר. הילד אומר, מה סבא מחפש? אני יכול לעזור לך. כן בטח. מה סבא מחפש? אני רוצה חפיסת שוקולדה. והוא ממשיך וממשיך, עד שביחד מצאו את החפיסת שוקולדה, הוא לקח חתיכה קטנה, בירך שהכל, אכל אותה, וחזר ללמוד. שאל אותו סבא, מה? אני אגיד לך למה. גמרתי הרגע 'שיי', רציתי לכבד את סיום השי"ס עם משהו, רציתי שוקולדה, דבר טעים, לכבוד סיום השי"ס, זהו. זה היה אצלו.

רבי רפאל אויערבאך סיפר שפעם הוא הלך עם מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, רבי שלמה זלמן נכנס לחנות, ביקש חלווה. חלווה קטנה. הוא שאל אותו מה קרה, אז הוא אמר לו, פעם ראשונה שהצלחתי לכוון כל התפילה מילה במילה, מתחילה עד סופה. אני מכבד את זה עם חלווה.

אנחנו, אחרי ששמענו ממורנו ראש הישיבה, איזה זמן שלם היה, חורף קיץ, גמרא בבא בתרא, והגענו לייש נוחלין' לנחול את המסכת. אז אני חושב שאנחנו הולכים עם ראש מורם. במה הישיבה מכבדת את הבבא בתרא? עם סיום. באמת הרגשה מרוממת. כיבדנו את בבא בתרא, אהבנו אותה, למדנו אותה, השקענו בה.

ואז רק נגיע לחלק המעניין שכולם רוצים לשמוע. אלול בפתח. מרן ראש הישיבה זיע"א אמר שאסור לשכוח גם בבין הזמנים שאלול זה אוטוטו. הזכרנו, ששאלו את הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצ"ל, שבין הזמנים לא מתאים. שלושה שבועות של רצינות, ממעטים בשמחה, אלול רציני. איך נתקע באמצע בין הזמנים? אמר רבי אריה פינקל, פשוט מאוד, זה הכי מתאים. אני רוצה להראות לקדוש ברוך הוא, אל תחשוב שאני לומד כי

אני מפחד מהסביבה, מסתכלים עליי, רואים עליי, אני בשידוכים, כלום בין הזמנים, בבית, אף אחד לא יודע, לא רואה. אני אוהב אותך על אמת. מתפלל כמו בן אדם, אף אחד, לא יעיר לי הערות. ובכל זאת אני קם בזמן, מתפלל, לומד, מתנהג יפה, מקדש שם שמיים, עם זה אנחנו באים לאלול. דבר פשוט, זה הזכות הגדולה שתעמוד לנו.

רק, איך באמת יהיה באלול בעזרת השם יתברך, אנחנו מקווים, כמו כל שנה, לקדם את אלול ביום כיפור קטן. ביום רביעי, בשעה חמש אחה"צ, נזכה ליום כיפור קטן. עם זה, אני מקווה רק שלא נוסף חטאים בבין הזמנים שיהיה לנו יותר מה לדבר ביום כיפור קטן, כל מה שכתוב ברבי ניסים גאון מספיק... גם מה שעשינו עד היום לא צריך להוסיף יותר... אדרבה, שזה יהיה הלימוד זכות שלנו לבין הזמנים. נזכה באמת לחזור מחוזקים, מתנהגים כמו שהקדוש ברוך הוא רוצה, מקדשים שם שמיים. שכולנו נזכה לאלול מוצלח ושנה טובה.

הגאון הגדול רבי ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א

הגאון הגדול רבי ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א גאב"ד אשדוד ור"י נתיב הדעת בעצרת זכרון בשיבת מיר ברכפלד לזכרו ולע"נ הטוהרה של ראש הישיבה מרן הגר"א פינקל צוק"ל:

התאוה הטבעית של הנפש זה התורה

אני רוצה להגיד עוד כמה מילים, הראש ישיבה ביקש. יאצייט של רבי אריה, שמי שהכיר, (קצת הכרתי, אולי קצת יותר מקצת). מי שהכיר ראה לפניו שילוב של משהו נדיר ביותר. "מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה", רש"י אומר, "במשה אף על פי שאינו עבדי, ובעבדי אף על פי שאינו משה". יש תמיד, בכל הדורות, יש תלמידי חכמים, ויש כאלה שהמיוחדות שלהם זה היראת שמיים, עבודת השם. ויש כאלה שהמיוחדות שלהם זה התלמיד חכם. כמובן שאין תלמיד חכם שלא ירא שמיים, ואין ירא שמיים שלא תלמיד חכם. זה לא הולך כל אחד בנפרד, זה צריך להיות שניהם ביחד. אבל תמיד יש, כל אחד מה שבוטל אצלו. אצל אחד יותר בולט התורה שבו, אצל אחד יותר בולט היראת שמיים שלו. יש יהודי שהוא כל כולו דבוק בקדוש ברוך הוא. ודבוק בקדוש ברוך הוא פירושו דבוק בתורה, דבוק ביראת שמיים, דבוק במידות טובות. יהודי תלמיד חכם בכזה סדר גודל, ותמיד מאיר פנים לבריות.

הגמרא אומרת "ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן וכו' רב אשי אומר משום דקרו לאינשי חמרי, רבי אריה היה קורא לחמרא אינשי. סבר פנים יפות יכול להיות משחק, אבל בשמחה אמיתית, והוא באמת שמח עם כל אחד. אני לא זכיתי להגיע לדרגה, אני לא יודע מה שימח אותו כל אחד, אבל זה היה המציאות. הוא שמח עם כל אחד, וביחד עם זה, היה יהודי שהיה כולו תורה, היה יכול לשבת, היה יכול לשבת שעות על שעות על שעות לחשבן פשט בסוגיה, שעות רבות. כל מי שהכיר ידע. זה היה כל כולו תורה, וכולו יראת שמיים, וכולו מידות טובות. והשילוב של שלושת הדברים האלה קוראים רבי אריה. וזה, יהודי שכל המציאות שלו היה "לעשות רצונך אלוקי חפצתי". והוא היה מלא שמחה בזה שהוא יהודי, בזה שהוא קשור לבורא עולם. דיבר על זה כל הזמן, והיה חי את זה.

ומה שקשור לישיבה, נגיד ווארט של הרב מפוניבז', שזה "ויהי בהיות יהושע ביריחו, ויאמר, וירא איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו, ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו, שר צבא השם אני עתה באתי". אומרת הגמרא בתחילת מגילה, שאמר לו המלאך "אתמול ביטלתם תמיד של בין הערביים, והיום ביטלתם תלמוד תורה". והוא אמר לו "על מה באת?", "על תורה". אומר תוספות, בשם הריב"ן, איפה זה כתוב בפסוק כל המשא ומתן? אז תוספות מתרץ, "הלנו אתה אם לצרינו", יהושע שאל אותו האם באת לתבוע על התורה, "תורה ציווה לנו", או באת לצרינו, על הקורבנות שמגינים עלינו מצרינו. והוא אמר לו המלאך "עתה באתי", "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". אז יהושע כשדיבר על תורה הביא את הפסוק של "לנו", "תורה ציווה לנו משה". והמלאך שענה לו דיבר על "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת".

למה התחלף הפסוק? והרב מפוניבז' אמר, יש שתי בחינות בתורה. יש בחינה אחת שיושב ולומד, כי "תורה ציווה לנו משה", זה מצווה. אחד שלומד בגלל שזה מצווה ובזה זה נגמר, אז אי אפשר לבוא אליו בתביעה למה בזמן מלחמה הוא לא לומד. יש הרבה פטורים. מלחמה, נלחמים כל היום, מחר גם כן צריכים עוד פעם להלחם כל היום, אז צריך לנוח קצת, יש הפוגה. אין עליו תביעה. אמר לו המלאך, "תורה ציווה לנו משה", לא, זה אני לא תובע. אבל "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", התורה צריכה להיות שירת החיים שלכם. ואם התורה היא שירת החיים, שמה גם במלחמה לומדים.

מה עושים בהפוגה בין קרב לקרב? מוציאים את הגיטרה. אז אם התורה הייתה שירת החיים שלכם, אז גם כן במלחמה גם הייתם לומדים, ועל זו הייתה התביעה. ומיד "וילך יהושע בתוך העמק", מלמד שלן בעומקה של

הלכה, כי שמה יש את השירה. השירה קיימת בעומקה של הלכה. רבי אריה היה יהודי שהתורה הייתה שירה אצלו, אבל ממש שירה. כל מי שראה אותו, כל מי שהכיר אותו, היה מספיק להכיר אותו קצת בשביל לדעת את זה. זה היה פשוט לימוד של שירה. זה היה שירה.

עכשיו, מה שהיה רבי אריה, היה רבי אריה. אבל יש את יקרא דחיי, מה שקשור אלינו. מה שקשור אלינו זה שלימוד בגלל שזה מצווה ולימוד מתוך שירה זה לא יותר דרגה פחות דרגה, זה משהו אחר לגמרי. אחד שלומד כי צריך, אז הוא יהודי טוב שמקיים מצוות, אשרי חלקו. אחד שזה השירה שלו, אז הוא עצמו חפצא של תורה. הוא חי את זה. לשון רש"י "שנעשה זמר", הוא חי את זה. הוא חי את זה, מזה הוא חי, מזה הוא נהנה, וכל הגעשמאק שלו. אז הוא עצמו הוא נהיה חפצא של תורה, הוא לא מחובר, הוא אחד. זהו, הוא חי את זה.

ואיך עושים את זה? הרי ברור שזה הדבר הכי טעים שיש. והא ראה, הפסוק כתוב "פיקודי ה' ישרים משמחי לב", לא כתוב ארטיק משמח לב... לא כתוב דאציה משמח לב... כתוב "פיקודי ה' ישרים משמחי לב". "תורת ה' תמימה משיבת נפש", לא כתוב שלאכול טוב ולישון חזק זה משיבת נפש. לא יודע, לא כתוב בפסוק. אם על זה כתוב ועל זה לא, שמע מינה שזה כן וזה לא. פשוט. אז איך? אבל איפה המשיבת נפש? איפה המשמחי לב? נו, יושבים לומדים ו... נו ו...

התשובה היא פשוטה. התורה יכולה להשיב את הנפש אם הנפש לומדת. התורה יכולה לשמח את הלב אם הלב לומד. הנפש זו הרצונות, התשוקות, ככה רש"י אומר בחולין דף ק"ו, הנפש זה הרצונות, התשוקות. אם אתה לומד בתשוקה ורצון והלב שלך לומד, אז הלב שמח ומשיבת נפש. אבל אם הנפש נמצאת במיטה והלב נמצא בחדר אוכל ואתה מביא לפה את השק עצמות שלך ואותם אתה מושיב ליד הסטנדר, לא יכול להיות משמחי לב, הלב לא נמצא פה. איך התורה תשמח אותו אם הלב לא נמצא פה?

אז סדר אחד, לא יותר מסדר אחד. סדר אחד תלמד עם כל החשק, לא רק לקיים מצווה, אלא עם כל החשק. ואתה בסוף הסדר תרגיש רוממות, ואני חושב שכל בחור מכיר את זה. לא חושב, בטוח. סדר אחד שלומדים עם כל החשק, אז מרגישים רוממות, זה המשמחי לב. מה בן אדם מחפש בחיים חוץ מסיפוק? אז זהו, אז הסדר הבא גם. וככה עוד סדר ועוד סדר ועוד סדר ומתרגלים, מתחברים. ואז חיים את זה, וכשחיים את זה אז לא רוצים להפסיק. וזה מאוד קל. זה הדבר הכי קל כי זה התאוה הטבעית של בן אדם. התאוה הטבעית של הנפש זה התורה.

וגם הנפש, "לא ימלא", משל למלך שנשא בת כפר, משל לעירוני שנשא בת מלכים, אפילו מביא לה כל מעדני עולם אינם דומים לו. במדרש בקהלת רבה, מסילת ישרים מביא את זה בפרק א'. עירוני, כפרי, התחתן עם בת מלכים. הוא רוצה שתהיה מרוצה, כל יום מביא לה קייטרינג אחר. לא נתן לה מצב רוח. לא חסר לה אוכל, היא חסרה לה חיי המלכות. אדם קם בבוקר עם מצב רוח רע. עכשיו למי יש מצב רוח רע? לא לגוף. שור לא קם אף פעם במצב רוח רע, קם במצב רוח פראי, הוא נוגח, לא במצב רוח רע. זה קשור לנפש, זה תכונה של הנפש. הנפש שמחה, עצובה, קם בבוקר מצוברה. אבל אף אחד לא רוצה להרגיש רע, כולם רוצים להרגיש טוב.

אז מה עושים? אז הוא מנסה לשמח את עצמו. אוכל, טיולים, נייעס, שירים, כל מיני דברים. וזה לא עוזר לו. בטח שזה לא עוזר לו. מפני שהיא מן העליונים, אומר המדרש, מה אתה מביא לנפש צלחת צ'ולנט, מה זה קשור אליה? היא לא נהנית מזה. מה משמח אותה? תביא לה דף גמרא, זה מה שמשמח אותה.

אומר לי בחור, למדתי היום שמונה שעות, לא יודע, אני בעצבות. חכם... אתה בעצבות מהשמונה שעות שלמדתי? אתה בעצבות מהשש עשרה שעות שלא למדתי. משם מגיעה העצבות. אבל כשאחד מחובר לתורה, אז הוא מלא מלא שמחה. ולכן זה משמחי לב, ולכן זה משיבת נפש. כי הדבר שמשמח את הנפש זה תורה. בדוק ומונסה, אני חושב שכל אחד מכיר את זה. שלומד טוב סדר, אז הוא מרגיש הכי טוב. מרגיש בטן מלאה, הוא מרגיש טוב. זהו, אז צריך עוד סדר ועוד סדר ומתחברים. וכשמתחברים נהיה משמח לב. אז רבי אריה היה מחובר כל החיים, יהי זכרו ברוך. אבל מה שקשור אלינו, זה מה שצריך לעשות, ללמוד עם געשמאק ולהתחבר. וכשמתחברים לתורה, אז חוץ מהכל, קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד. כשמתחברים לתורה, מחוברים לקדוש ברוך הוא. פרשת השבוע כתוב: "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום".

לשונות בהצלת עולם התורה, חייג לקרן עולם התורה: 6881*
- להאזנה לדעת תורה מגד"י בראש רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום בעניני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306
- צילום: דברי חמד.

- כמו"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו צוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: 69258235@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

עטרת צבי

מתורתו של רבנו מרן ראש ישיבת גרודנא הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א

"נמצאים בתוך גזירת המלכות לבטל תורה"

נמסר במעמד פתיחת ועידת בני הישיבות תשפ"ו

יש ברייתא שמובאת כמה פעמים בש"ס: תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה, היו שם רבי יהודה ורבי יוסי ורבי נחמיה ורבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי. פתחו כולם בכבוד אכסניא ודרשו. פתח רבי יהודה ראש המדברים בכל מקום בכבוד תורה, ודרש: "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה". והלא דברים קל וחומר: ומה ארון ה' שלא היה מרוחק אלא שנים עשר מיל אמרה תורה "והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד" — תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה, על אחת כמה וכמה (ברכות סג:) ובשבת לג: מבואר שגם רבי שמעון היה באותה ישיבה.

דבר ראשון צריך לברר מה היתה מהות הכינוס הזה בכרם ביבנה, שאין לפרש שהיה זה מעמד פתיחת הישיבה ביבנה לאחר החורבן, שכן את הישיבה פתח רבן יוחנן בן זכאי כמה דורות לפני תנאים אלה, וכמו"כ לא נראה שהיה זה בעת פתיחת הזמן בישיבה, שבשביל כך לא היו מתכנסים התנאים מכל ארץ ישראל.

ונראה יותר שהיה זה בתקופה שלאחר גזירת המלכות שאסרו ללמוד תורה ונסגרו כל הישיבות, שכן בכינוס זה השתתפו כמה מתלמידי רבי עקיבא, וגזירת המלכות היתה באותה התקופה [וכמו שמצאנו שרבי אלעזר בן שמוע שהוא תלמידו של רבי עקיבא הוא מהרוגי מלכות], וכעת בטלה הגזירה ונתנה להם המלכות רשות לשוב ולפתוח את הישיבה ביבנה, ולשם כך באו והתכנסו כל חכמי ישראל. רבי שמעון כבר יצא מהמערה, וגם רבי יוסי שנגזרה עליו גלות בציפורי (כמבואר בשבת שם) יכול היה כבר לצאת משם ולבוא ליבנה.

ובישיבתם ביבנה דרשו החכמים בכבוד התורה ובכבוד האכסניא, וביאור הדבר נראה שהם באו להסביר מפני מה נגזרה הגזירה, ובמה עליהם להתחזק כדי שהיא לא תתחדש, ודרשו בכבוד התורה, שהבית הראשון חרב מחמת שלא היתה התורה חשובה בעיניהם, כמו שפירש רבינו יונה את דברי חז"ל שזה היה החטא שלא ברכו בתורה תחילה. ועוד דרשו בכבוד האכסניא, שבאו ללמד על החיזוק הנצרך בבין אדם לחבירו, שהבית השני חרב מפני שנאת חנם, וכבוד האכסניא זהו היסוד של הכרת הטוב, שהוא הדרך ארץ שקדמה לתורה.

הם דרשו את הצורך להתחזק בכבוד התורה ובמידות טובות שזה יביא לידי כך שלא יהיה שוב חורבן ולא יסגרו הישיבות. רבותי! אנחנו בימים אלו נמצאים כעת בתוך גזירת המלכות הגוזרת לבטל תורה ולסגור את הישיבות, וכעת למדנו מהם הדברים שצריך להתחזק בהם בשביל למנוע את הגזירה, כבוד התורה ומידות טובות! כבוד התורה הכוונה היא כמו שדרש רבי יהודה שתלמיד חכם הוא "מבקש ה'", צריך שלימוד התורה לא יהיה "מלומדה", וגם שלא ללמוד בשביל להיות תלמיד חכם ולמדן! צריך ללמוד לכבודו של הבורא יתברך! לבקש את ה'! ולקנות יראת שמיים.

וכן צריך להתחזק בעניין של כבוד האכסניא, שהיסוד הוא להיות מכיר טובה, שהיא היסוד של כל המידות הטובות, לדעת שלא הכל שלו, ולהכיר טובה לאחר.

עלינו להתחזק בשני עניינים אלו, ויתן ה' שמתוך הכינוס הזה יצא כבוד שמיים וחיזוק גדול גם בתורה וגם במידות טובות.

רצוף אהבה

שיחת חיזוק מרבינו מרן הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א

נמסר בפתיחת ועידת בני הישיבות ביה"ז מנחם אב תשפ"ו – גיליון מספר 9

חיזוק לבני הישיבות במעלת התורה בימי בין הזמנים

בני הישיבות היקרים, אשריכם, אשריכם שאתם מקדשים שם שמים כל השנה, וזהו הקידוש השם הגדול ביותר שיכול להיות, קידוש השם הכי גדול, אני אמרתי שיש זמן, אבל יש זמן שקוראים לו "בין הזמנים", אני אמרתי, ואתם עושים את זה, להראות שבלי תורה אין לנו חיים.

"תורת חיים", אתם מראים דוגמה שהאמת היא שבלי תורה אין לנו חיים, נותנים לנו את האפשרות להינפש, אבל אין נופש בלי להיות שקוע ועסוק לקבל כוח כדי להמשיך את קידוש שמו של הקדוש ברוך הוא.

אני שליח של כל ראשי הישיבות שנמצאים פה, שאני עפר תחת רגליהם, אבל אני שליח שלהם, להודות לבורא עולם שזיכה אותנו בכאלו בחורים, צריך לדעת שקידוש שמו של הקדוש ברוך הוא זה לא רק לקדש שמו לפני גויים ולפני שאינם שומרי תורה ומצוות, קידוש שמו של הקדוש ברוך הוא, הוא בפני עשרה מישראל, אצל פנחס כתוב בקנאו את קנאתי בתוכם, מה זה "בתוכם" אומר הכלי יקר בתוכם, לימד על כל קידוש השם שצריך להיות בתוך בני ישראל דווקא וכמו שכתוב ונקדשתי בתוך בני ישראל.

התאספנו פה בדבר אחד להגיד לבורא עולם שבלי התורה אין שום זכות קיום לעולם, ואנחנו עושים את זה היום ברבים, יש עניין לקדש שמו ברבים.

אני לא רוצה להאריך בדרשות, אבל צריך לדעת שיום שמתאספים לדבר אחד, שיהיה כוח להמשיך הלאה זהו יום טוב, כתוב בספורנו ששביעי של פסח הוא יום טוב מה שאין כן בשמיני עצרת, משום שהוא יום שנעצרו ישראל עם משה יחדו לשוור לקל יתברך, יום שמתאספים ביחד כדי להתחזק, כדי לרומם את כבוד השם, את כבוד התורה הקדושה זה עצמו יום טוב, ולולי זה שביעי של פסח לא יום טוב כלל, אז כעת אנחנו בכמה ימים טובים ושבת.

הקדוש ברוך הוא יעזור שקידוש השם הזה יביא לנו בעזרת השם סיעתא דשמיא, כי אנחנו צריכים סיעתא דשמיא בכל הכיוונים, וביותר צריכים סיעתא דשמיא שנוכל להמשיך ללמוד את התורה, הקדוש ברוך הוא אומר, אני רוצה לראות כמה אתם אכפת לכם התורה, ובזה אנחנו מראים היום לקדוש ברוך הוא, שגם בימים שנקראים "ימי נופש" זה הנופש שלנו ואין לנו נופש בלי זה, וכמו שבתות וימים טובים שלא נתנו אלא כדי שיעסקו בתורה, ובזה אנחנו מראים שבלי התורה אין לנו חיים ואין לנו זכות קיום, וכמו שכתוב במשנה על שלושה דברים העולם עומד ואחד מהם התורה.

אמנם צריך לפתוח בכבוד אכסניה אך על כל פנים כעת מודים לבעל האכסניה שמארח אותנו פה, ציפורי, שבאמת הוא משתדל ועושה הכל כדי להראות שהכבוד האמיתי זה כבוד התורה וכבוד גדולי התורה.

אני שליח של גדולי ישראל להודות לכם, ואני שליח שלכם, להודות לכל הגדולים שבאו לכאן, אני שליח, ואני מקווה ששליח עושה שליחותו, שהקדוש ברוך הוא יעזור שנוכל להמשיך הלאה ללמוד את התורה, ואף אחד לא יצליח למנוע אותנו מכך.

אגיד לכם ווארט קצר, אחרי שהייתה השואה, התאספו ביחד גדולי ישראל איך אפשר להמשיך את התורה בכלל ישראל, אמר להם הפוניבז'ר רב, התורה תמשיך, הקדוש ברוך הוא הבטיח לא ימושו מפיו וזרע זרעך, אבל השאלה מי יזכה להמשיך, אתם זוכים להמשיך את התורה, וגדולי ראשי הישיבות באים לכבד אתכם ולהוקיר את כבוד התורה שאתם עושים. אשריכם וטוב לכם.

על התורה ועל העבודה

מוטב שתיעקר תורה?

ביותר כנגדם, הרי שעל ידי שגוזרים 'תיעקר תורה' הם משפיעים אצלינו חיזוק רב ב'קיום' התורה, א"כ מוטב שתיעקר תורה ואל תשתכח תורה, כיון דכשגוזרים 'תיעקר תורה' הרי נעשה זה בניין וחיזוק עצום לקיום התורה.

אם היו הם שואלים אותנו היינו צריכים לומר להם כי כלל אין מבינים את המהלך שלנו, אין שייכים הם בדברי חז"ל הקדו' ועומק כוונתם, אדרבה ככל שגוזרים עלינו יותר אנו מתחזקים יותר, גזירת 'תיעקר תורה' שלהם היא מחזקת אותנו במלחמה להיות 'מקיימי תורה', ככל שיוסיפו לגזור תוסף התורה ותתקיים, בבחינת הם אומרים פן ירבה ואנו זוכים לכן ירבה. הגזרות האלו משפיעות השפעה עצומה, אבל בהיפך הגמור ממה שמתכוונים המסכנים שגוזרים אותם.

לעומת זאת מצב של שכחת התורה, שבא ומתהווה מתוך שאננות ואדישות, פרי יצירת היסח הדעת הוא הסכנה האמיתית, כי הוא קושי גדול להיאבק בשכחה הזו, על כן מוטב שתיעקר תורה ואל תשתכח תורה, כי כשגוזרים תיעקר תורה אדרבה התוצאה היא חיזוק עצום במלחמה לקיומה של תורה.

כאשר מתאספים פה מבקשי תורה החפצים להיות דבקים בגדולי הדור, זה מציאות של 'אין היסח הדעת' כאן התאספו העומדים על המשמר, אתם הלוחמים כנגד גזירת תיעקר תורה, אתם העושים ממש ברגעים אלו 'קיום גדול לתורה'.

איני יכול ואיני רשאי להתעלם ולהימנע, מלהקנות לכלל ציבור שומרי המצוות ובפרט מעמידי העולם עוסקי התורה בני הישיבות, דברים שהם סוד ויסוד קיומנו לאורך גלויות וגזרות רבות. ככל שהיו קמים עלינו ואומרים פן ירבה זכינו לכן ירבה.

בדור האחרון רבים תמהים מה זה ועל מה זה, שכבוד שמים מתחלל וגוזרים גזירות איומות ותלמידי חכמים נראים כמתבזים על ידי עמי הארץ שיחזרו בתשובה.

אי' בגמ' (תמורה י"ד ע"ב) "רבי יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאגדתא בשבתא ודרשי הכי 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' אמרי מוטב תיעקר תורה ואל תשתכח תורה מישראל". צריך ביאור היאך יתכן שמוטב שתיעקר תורה ולא תשתכח תורה, 'מוטב שתיעקר תורה'? [אכן בפשט הגמ' מיירי בכתיבת דברים שבע"פ, אך איך אפשר להבין דבר זה מוטב שתיעקר תורה ולא תשתכח תורה].

הביאור בזה דביסודם של דברים חלוקים הם העקירה והשכחה, דהעקירה הוא דבר שיש מה לפעול וללחום כנגדו, אך השכחה היא בנויה על היסח הדעת, והיסח הדעת הוא המחריב את הכל ופוסל בכל דבר שטעון שמירה, וביאר הבית הלוי (פ' יתרו) דגם בד"ת שנאמר לשון 'שמירה' יש פסול של היסח הדעת.

א"כ צריך לומר, דכאשר באים וגוזרים גזירות שיש בהם עקירת התורה, אז אנו מתחזקים ללחום כנגד, וככל שבאים ל'תיעקר תורה' אנו נעשים חזקים

תפילה להעביר הגזירה

והתפרנסו זה מזה, אמרו לו אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחולייתו, אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד. מיד היו יועצין באחיתופל [איזה הדרך ילכו והיאך יציבו מצב ומשחית וטכסיסי מארב ומלחמה] ונמלכין בסנהדרין [נוטלין מהם רשות כדי שיתפללו עליהם] ושואלין באורים ותומים [אם יצליחו].

צ"ב הלא כיוון ששואלין באורים ותומים אם יצליחו ולא היו יוצאים בלא תשובה כי יצליחו, מעתה מה הוצרכו להיות 'נמלכין בסנהדרין' כדי שיתפללו עליהם? הלא מובטחים הם בתשובת האורים ותומים

באשר אנו במצב של מלחמה, ומקובלנו מאבינו יעקב (עי' פרש"י בראשית ל"ב ט') דיש ג' חלקים בזה דורון תפילה ומלחמה, חלק הדורון מוטל על שלוחי הציבור ע"פ ההוראות שמקבלים מרבותינו, חלק המלחמה מוטל עלינו בני התורה להיות עוסקים ביתר שאת בלימוד כנגד גזירת 'תיעקר תורה', ויש חלק של תפילה, וכפי שנבאר ללא תפילה אין שייך להשיג כלל.

דאי' בגמ' (ברכות ג' ע"ב) שהיו נכנסין חכמי ישראל אצל דהמע"ה אחר שעלה השחר, ואמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם לכו

אין לעבוד את האדמה" פרש"י "טרם יצמח עדין לא צמח, ובשלישי שכתוב ותוצא הארץ לא יצאו, אלא על פתח קרקע עמדו עד יום שישי", כיון שהקב"ה לא המטיר גשמים, והטעם שלא המטיר פרש"י "לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים".

הקב"ה בורא את העולם, הוא אמר ויהי, מצווה הוא את הבריאה, אך הטביע הוא בעולמו כי ללא 'תפילה' כל שיח השדה טרם יהיה בארץ, ללא תפילה כל עשב השדה טרם יצמח. אין לך דבר שאפשר להשיג בלא תפילה, ואין לך דבר שאי אפשר להשיגו על ידי תפילה.

תפילת עוסקי תורה

מקשיב ושומע התפילה בזכות שעוסקין בתורה. [אין בזה כלל סתירה למה שאומרים 'העונה לעמו בעת שוועם אליו' וכן לכל אשר יקראוהו באמת. דאם אין עוסקין בתורה אייז יקראוהו באמת, ואין נקרא 'שוועם אליו' וכפי שהארכנו במק"א (לפ' כי תשא) ש'יסדר תפילה' עניינו פרשת 'פסל לך'!]

ובנפש החיים מבאר הגר"ח מוואלז'ין (ש"ד ס"פ כ"ו) כי העולם עומד על תורה, שבלא עסקה יהיה העולם חוזר לתוהו "בכל המצוות ואפי' מצוות התפילה, גם אם יהיו ח"ו כל ישראל מניחים ועוזבים מלהתפלל לו ית' לא היו חוזרים העולמות עבור זה לתוהו ובהו, ולכן התפילה נקראת בדחז"ל חיי שעה, והתורה נקראת חיי עולם, וכו' לכן האדם חייב לעסוק ולבנות בה בכל עת תמיד כדי להעמיד ולקיים כל העולמות כל רגע, ולא עוד אלא שגם כל עיקר ענין התפילה אינה תלויה רק בעסק התורה הקדושה ובלתה אינה נשמעת ח"ו כמש"ה (משלי כ"ה) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה". מצינו מקור דבריו בדברי התנחומא הנז'.

הא בלא הא לא סגיא

מועיל בזה, אלא ירבה בישיבה ויבקש ממי שהחכמה שלו. להאמור סדר הדברים דתחילה ירבה בישיבה, ואח"כ יתפלל, שכן בזכות בתורה שאתם עוסקין בה הייתי מקשיב ושומע תפילותיכם.

מה מתאים בזה מלשונו של מרן החזו"א (קו"א ח"א ב') "הלימוד והתפילה קשורים זה בזה, עמל הלימוד עוזר לאור התפילה והתפילה עוזרת את הלימוד. תפילה בבחינת קבע מרחיקה את הלימוד, ולימוד בעצלתיים מונע את התפילה".

ב"ה יש כאן כח עצום של תורה, הרי זה בהכרח בא יחד עם כח עצום של תפילה דהרי הא בלא הא לא סגי, וא"כ שיש לנו כח עצום של תפילה הרי שבזכות התורה הקב"ה שומע ומקשיב תפילתנו. ע"כ נתחזק בזה לעסוק בה ולהתפלל על קיומה שלא תשתכח תורה.

כי יצליחו, מדוע א"כ זקוקים עתה לתפילת הסנהדרין עליהם, מי שיודע להעריך את הזמן של 'הסנהדרין' להפסיק מעסק הדין ולבטלם מתורתם שיהיו מתפללים עליהם, על דבר שבלא"ה מובטחים היו בהצלחתם, למה זאת.

מבואר בזה כי גם כאשר יש 'הבטחה' המתקיימת של אורים ותומים, מ"מ תלוי הדבר בתפילה ובלא תפילה אין די ב'הבטחה' אפי' הנאמנה ביותר.

יסוד זה שאף המובטח לא יהיה בא אלא בתפילה הנהיג הקב"ה בעולמו כבר בששת ימי בראשית, קודם שנברא אדם הראשון נאמר (בראשית ב' ה') "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם

בגמ' הנז' מבואר שהיו נמלכין בסנהדרין שיתפללו עליהם, סנהדרין חכמי הדור יושבי על מדין, כל עת ורגע שלהם מנוצל לעסק התורה ועשיית משפט, את זמנם היקר אנו נוטלין כדי שיהיו מתפללים.

טעם הדבר יתבאר ע"פ הא דא"י בדחז"ל (תנחומא פר' אמור פכ"ב ט"ז) "ולא עוד אלא שני בני אדם יושבין ועוסקין בתורה הקדוש ברוך הוא מקשיב שנאמר (מלאכי ג' ט') אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע. **אמר הקב"ה בזכות התורה שאתם עוסקין בה הייתי מקשיב ושומע תפילותיכם**, אבל לעתיד עד שלא תקראו לפני אני עונה אתכם שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה".

מבואר כי עד שנזכה ל'עתיד' בחינת טרם יקראו ואני אענה, אנו בזמן שצריכים שהקב"ה יקשיב וישמע תפילתנו, ולזה זוכים רק בזכות שאתם עוסקין בתורה, אם ח"ו אין עוסקין בתורה איך רוצים שהקב"ה ישמע ויקשיב התפילות. לכן היו פונים דווקא לסנהדרין שיתפללו עליהם כיון שהקב"ה

שגור בפיהם של תשב"ר שמבקשים ברכה לגדול בתורה, דרכי בזה לשאול אותם מה צריך לעשות בשביל כך, יש האומרים שצריך להתעמק, יש האומרים להשקיע, אני מזכיר להם את דברי הגמ' (נדה ע' ע"ב) ששאלו את רבי יהושע בן חנינא "מה יעשה אדם ויחכם אמר להן ירבה בישיבה וימעט בסחורה, אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל להן, אלא יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו שנאמר (משלי ב') וי' כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, תני רבי חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו. "ומק' הגמ' 'מאי קמ"ל מפרש"י למה ליה למימר להו ירבה בישיבה הואיל וברחמים הדבר תלוי, ומת' הגמ' קמ"ל "דהא בלא הא לא סגיא".

תפילה לבד אין מועיל בזה, עסק התורה לבד אין

שיירת דוד

מתורתו ומכתביו של הגאון הגדול רבי דוד הקשר זצוק"ל
מראשי ישיבת "קול תורה"

מתוך הפרשה

הבטחת הנבואה לעולם

נביא מקרבך מאחיק כמוני יקים לך ה' אלהיך אליו תשמעון (י"ח ט"ז).

הנבואה תימשך תמיד

ומבאר רש"י שם וזה לשונו, כמו שאני מקרבך מאחיק יקים לך תחתיו וכן מנביא לנביא, עד כאן לשונו.

ודבריו צריכים ביאור, מהו יקים לך תחתיו, ומהו מנביא לנביא, הרי אין הנבואה עוברת מנביא לנביא, וכל נביא הוא נביא בפני עצמו.

ומבאר הגרי"ז על התורה, שכונת רש"י לבאר, שיש כאן הבטחה לעם ישראל שתמיד יהיו להם נביאים, ולכן כאשר ימות נביא יקום נביא תחתיו, וכן הלאה מנביא לנביא, היינו שעד שלא תשקע שמשו של זה תזרח שמשו של זה.

ומביא הגרי"ז, שבסדר עולם מבואר שכל ארבעים ושמונה נביאים שעמדו להם לישראל, עמדו דור אחר דור, וכן בכל דור ממש, עד זמן בית שני היו נביאים, והיינו כמו שביאר, שכך היתה ההבטחה שלא יפסק הנבואה בישראל עד שנענשו בימי בית שני שנסתמה הנבואה כדכתיב (עמוס ח' י"ב) ישוטטו לבקש דבר ה' ולא ימצאו.

והנה בפרשה בהמשך מבואר דינו של נביא השקר, ומבואר בפסוק (י"ח כ"ב) כיצד קובעים שהוא נביא שקר, אם יאמר דבר בשם ה' והדבר לא יהיה, הרי מוכח שהוא נביא שקר. וביאר הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ה ה"ד) שאין הנביא נבחן, רק אם הבטיח על הטובה ולא התקיימה, כיון שאין הקדוש ברוך הוא מבטל הבטחתו אף מפני החטא, אבל בניבא על הפורענות ולא התקיימה אינו נבחן בזה, כיון שהקדוש ברוך הוא מבטל פורענות כשחוזרים בתשובה. ועיין שם ברמב"ם שביאר בזה הפסוקים בירמיהו.

והנה לפי זה יקשה טובא, כיון שהיתה הבטחה בנבואה שתמיד תהיה נבואה בישראל, והיא ודאי הבטחה לטובה, אם כן איך לא התקיימה ההבטחה מימי בית שני, והרי אף שחטאו ואינם ראויים, אין הבטחה לטובה מתבטלת.

מה תפקיד הנביא

וכדי להבין דבר זה, צריך להקדים מהו תפקידו של הנביא בישראל, והנה לכאורה היה אפשר לחשוב שעיקר תפקידו הוא

לגלות עתידות, אולם ההתבוננות בפסוקים בפרשה מוכיחה שעיקר תפקידו הוא כמו שנאמר (י"ח י"ח) ודיבר אליהם את כל אשר אצונן, דהיינו לדבר אל העם אשר ה' יצוה. והרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ט ה"ב) הקשה, כיון שאין הנביא רשאי לחדש מצוות, אם כן מה צורך בנבואתו, וביאר שם, שהנביא בא "לצוות על דברי תורה, ולהזהיר העם שלא יעברו עליה", וכל מה שהנביא מגלה עתידות, הוא רק לצורך אזהרת העם וצווים על דברי התורה. [ועיין מה שנתבאר בזה בפרשת דברים].

והנה בפסוקים בתורה הקודמים לענין הנביא, מזהירה התורה את עם ישראל שלא ישמעו אל המעוננים ואל הקוסמים, כמו ששמעו להם הגויים שהיו בארץ ישראל, ואתה לא כן נתן לך ה' אלהיך, נביא מקרבך וכו' יקים לך (י"ח י"ב - ט"ז). ונראה דביאור הענין הוא, שהאדם רוצה שאת ספיקותיו יוכל לפשוט על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, שאז הוא בטוח בעצמו, ואף הגויים האמינו בבוא עולם, אלא שטעו בעבודה זרה, ולכן חפשו דרכים למצוא הנהגה שתנחה אותם בדרכם, ומצאו זאת בכישוף, אולם כלל ישראל יש לו את הנביאים שמנחים אותו בדרך התורה על פי ה', ופושטים ספקותיו, ועל ידי זה הוא בטוח בדרכו, ואינו צריך למעוננים וקוסמים, וזהו המשך הפסוקים, שאינם צריכים קוסמים כי יש להם נביא.

הנבואה שייכת היום

והנה לפי זה היה אפשר לפרש, שהנה בגמרא במגילה (י"ד ע"א) מבואר, שאף על פי שהיו נביאים לישראל כפלים מיוצאי מצרים, לא נכתבה אלא נבואה הנצרכת לדורות, וביאר שם רש"י נבואה שבאה ללמד תשובה או הוראה, כלומר שאפשר ללמוד ממנה דרכי התשובה או דרכי ההוראה. ואם כן אפשר לתרץ קושיתנו, שאף על פי שאין לנו היום נביאים בפועל, שאת זה הפסדנו בעונותינו, מכל מקום מתקיימת הבטחת השם יתברך שלא יפסק הנבואה, וזה מתקיים על ידי הלימוד בספרי הנביאים, שמהם אפשר ללמוד תשובה והוראה, מאחר שנתבאר שעיקר ההבטחה שיהיה נביא בישראל, הוא בכדי שילמד לעם תשובה והוראה, וכמו שנתבאר, והיום הלימוד בספרי הנביאים

גאווה

- א'. הגאווה מידה מחוללת פשעים רבים, הגאווה מונעת קבלת עול מלכות שמים, הגאווה מקלקלת את כל המעשים, הגאווה אינה נותנת מקום למחשבה אחרת מבלעדי חיפוש הכבוד.
- ב'. הרצון להראות את הצדקות הוא נורא, ובכל מקום שאפשר להראות מדרגות עליה, יש את הרצון להראותה.
- ג'. הגאווה ושאר המידות מתערבבות בכל, הגאווה מסוגלת לדחוף את האדם לדברים הטפשיים ביותר, כמו לעסוק בצרכי רבים בדברים שאינם נחוצים, העיקר כדי לקבל משרה ושררה כל שהיא, ואח"כ בצורה של ענוה להראות כאילו אין חפצים במשרה זו, בזמן שהלב מלא הנאה מקבלת המשרה, ורוצה להגדילה, ותאות הלב היא שתהיה אפשרות לפרוש שלטונו בכל.
- ד'. להכיר בחסרונות וממילא יבין שהכבוד מיותר, וכמה מפסידים שכר ע"י הכבוד.
- ה'. לשער מיעוט הכבוד, שכמה שיתפשט שמו אינו אלא בעירו, וגם לא אצל כולם, וגם לזמן מועט וכו'.
- ו'. לדעת שאם משתדלים בכבוד למעשה מפסידים אותו, מפני שרוב בני אדם מבזים רודפי כבוד.
- ז'. ע"י רדיפת כבוד במעשה המצוות, מקלקלים כל מצוה, שאינה להי"ת.
- ח'. השתדל לא להבליט מעלותיך, וזכור כי מעלותיך נתונות לך, ואינם פרי עבודתך, וממילא הם רק כלים שנתן לך הי כדי לעובדו.
- ט'. להתגבר על הגאווה, הגאווה ורדיפת הכבוד חוסמים את כל הדרך לעליה רוחנית, אוטמים את כל החושים והרגשות.
- י'. ע"י שבירת הגאווה וקניית הענוה, קונים מפתח לכל העבודה, ונהיים מרוצים להשי"ת, היפך תועבת ה' כל גבה לב.
- יא'. השתדל לכבד כל אדם וללמוד מכל אדם.

של הנבואות שנצרכו לדורות מלמד אותנו לחזור בתשובה, אם כן בזה מתקיים ההבטחה שיהיה נבואה בישראל.

אולם נראה עוד, שאפשר לתרץ את הענין באופן אחר, דהנה הפסוק שהבאנו לעיל על נביא, מסיים אליו תשמעון (י"ח ט"ו), ומבארת הגמרא במסכת יבמות (צ' ע"ב), שלומדים מכאן שאף כשהנביא אומר לעבור על דברי תורה צריך לשמוע אליו, כשאומר כן כהוראת שעה, וכגון אליהו בהר הכרמל, שאמר בהוראת שעה להקריב מחוץ לבית המקדש, ועל זה נאמר אליו תשמעון. ומבארת הגמרא שכל מה שאומר למיגדר מילתא שומעים לדבריו כהוראת שעה.

ולהלן בהמשך הגמרא, מבואר אותו דין גם לגבי בית דין, שמותר להם לעקור מן התורה לשעה משום מיגדר מילתא, ושם אין הגמרא מביאה שום פסוק, ושום מקור לכך. וצריך ביאור מנא לן האי דינא. ונראה בפשוט, וכן משמעות הראשונים שם, שנלמד דין הבית דין מדין הנביא, שאחרי שנלמד בנביא מהאי קרא דאליו תשמעון, שוב למדים מזה גם לרבנן. וצריך ביאור מנא לן למילף מנביא לחכמים, דאפשר שרק בנבואה התחדש כן, אבל מנלן שיש כח גם לבית דין, ואיך יליפין מנביא. (והנה אפשר היה לפרש, שאף נביא שאומר לעקור דבר מן התורה אין זה מדין נביא, אלא ששומעים לו מדין בית דין, ומה שצריך את נבואתו הוא רק כדי לקבוע שזה מיגדר מילתא, אבל הכוח הוא מדין בית דין, אולם ברמב"ם לא נראה כן, אלא שהוא מדין של נביא, וכן משמעות הפסוק של אליו תשמעון).

חכמי התורה הם כנביאים

והנראה בזה, שהנה הרמב"ן בחידושיו למסכת בבא בתרא (י"ב ע"ב) על הגמרא שמיום שחרב בית המקדש אף על פי שניטלה נבואה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה, ביאר הרמב"ן, וזה לשונו, אף על פי שניטלה נבואת הנביאים, שהוא המראה והחזיון, נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה, לא נטלה, אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם, עד כאן. ומבואר שהכרעתם של חכמי התורה הוא גם כן בגדר נבואה, שהקדוש ברוך הוא משרה שכיתו עליהם, ומביא רוח הקודש בקרבם לפסוק כראוי, ואם כן ניחא, שאף דברי החכמים נלמדים מקרא דאליו תשמעון, שנשמע לדבריהם למיגדר מילתא, אף לעקור דבר מן התורה בהוראת שעה. ונראה, שבזה תתורץ גם השאלה הראשונה איך התבטלה הבטחת נביא אקים לכם וכו', דהנה כבר נתבאר דעיקר ההבטחה הוא לענין שתהיה להם הוראה והדרכה מאת ה', ואם כן כיון שהכרעת החכמים היא גם כן בגדר נבואה מאת ה', אם כן אין מקום לשאלה כלל, שהרי מתקיימת ההבטחה גם עתה, ואף שאין זו הנבואה בשלימותה, שודאי מדרגת החזון והמראה הוא מדרגה גדולה יותר, ואותה איבדנו בחטאינו, מכל מקום עיקר ההבטחה מתקיימת גם עתה.

להנצחות וקבלת הגליון מידי שבוע

058-322-5008 | 3225008@GMAIL.COM

רשימת הספרים מכתבי רבינו שיו"ל ער היום בעה"י

שירת דוד - בבא מציעא
שירת דוד - בבא בתרא
שירת דוד - כתובות
שירת דוד - יבמות קידושין

שירת דוד - מאמרים תורה ומועדים
שירת דוד - שיעורי הלכה שבת פסחים
שירת דוד - הגדה של פסח
שירת דוד - מראה מקומות

רבד הזהב

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת שופטים תשפ"ו

התורה שהיא ארחות חיים, כי יהיה לבו תמיד על חכמת הטבע ותעלה ברוחו להשוות שתי החכמות יחד ולהביא ראיה מזו לזו, ומתוך זה יעות המשפט כי שני הפכים הם, צרות זו לזו, ולא ישכנו במקום אחד עכ"ד.

מסופר שהחפץ חיים שאל מה יהיה אחרי הקיץ, וענו לו חורף, ושאל מנין להם כן, והשיב שהמקור הוא מזה שהתורה אומרת קיץ וחורף לא ישבותו, והיינו שגם דברים שרואים בטבע יודעים אותם רק מהתורה ולא מהמציאות, ובדברי הרא"ש הנ"ל מבואר יותר מזה, דחכמת הטבע היא גם סתירה לחכמת התורה.

נביא מקרבך וגו' אליו תשמעון (י"ח. ט"ו)

כשהביאו להגרי"ז הספר על המהרי"ל דיסקין והובא שם בשם הגר"ח שבזכות העמקות הלימוד של המהרי"ל דיסקין ראוי שיתקיים בו הפסוק אליו תשמעון, אמר הגרי"ז להשמיט את זה, דואליו תשמעון נאמר רק על נביא.

והעירו בזה דהגרעק"א בגליון שו"ע (או"ח סי' קכ"ה) כתב בשם נזירות שמשון דבכתבי האר"י איתא דיש לומר כל הקדושה עם הש"ץ מלה במלה ואליו תשמעון.

והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו (י"ח. י"ט)

איתא בסנהדרין (דף פט:) תני תנא קמיה דרב חסדא הכובש את נבואתו לוקה, וכתבו התוס' (שם בע"א) לית ביה לאו, ועוד דאין בו מעשה, אלא מכין אותו עד שתצא נפשו כמו עשה סוכה ואינו עושה ע"כ, וכן דעת הרמב"ם (פ"ט מסנהדרין הל"ג) דאינו לוקה, אולם כתב כן מטעם אחר, כיון דהוה לאו הבא מכלל עשה ואין לוקין על מצות עשה, אמנם מדברי רש"י נראה דס"ל דלוקה ממש, דפירש לקושת הגמ' שם ודילמא הדרי ביה, והיינו דהוה התראת ספק, ומשמע דסבירא ליה דיש בזה מלקות, ועיין בערוך לנר שפירש דגם לרש"י אין זה מדין מלקות, והתראת ספק הוא לאו דוקא.

הרש"ש בשבועות (דף לו:) הקשה דאמאי לוקה והיאך ידעין אם קיבל נבואה ואיך ילקה, וע"י נביא אחר נמי אי אפשר להלקות, והא דאיתא בגמ' שם דמתרין בו ע"י נביאים אחרים, הני מילי התראה, אבל להלקותו לא סגי ע"י נביאים אחרים, דבעינן ידיעה אנושית.

ולכא"ו י"ל ע"פ מה שכתב הרמב"ם (פ"ט מסנהדרין הל"ו) דהאיסור עצמו בעד אחד יוחזק, לענין עד אי' שהעיד על חתיכה שהיא חלב, ובא אחד ואכלו דלוקה, ולא מקרי דלוקה ע"פ עד אחד, כיון דהעד העיד על החתיכה ועל פי דבריו הוחזק שהחתיכה חלב, ונמצא שהעיד רק על האיסור, וממילא האוכל לוקה, ולפי"ז י"ל דאיירי שהוא עצמו העיד ואמר שיש לו נבואה, והו"ל עד אחד שחייב להעיד, דהוא עצמו העיד, ועכשיו שלא העיד מחזקין להאיסור ע"פ דבריו, ואם אינו מתנבא ממילא לוקה, [וכנראה דלזה נתכוין הרש"ש בהמשך דבריו].

אמנם נראה דאין לדמותו לעד אחד המעיד על חתיכה שהיא חלב, דהתם אין צריך לדון אם חתיכה זו באמת היא חלב או לא, דסגי בזה שיש לנו הכרעה שהיא חלב לענין שאסור לאוכלו, והמלקות הם תוצאה מן האיסור, משא"כ בעד אחד המעיד שיש לו נבואה, לא סגי בהכרעה שחייב לומר נבואתו, דהרי אם שיקר ולפי האמת אין לו נבואה, לא שייך שיאמר נבואה שאין בידו לאומרה, והו"ל כאנוס, וא"כ הבי"ד צריכים לדון אם בפועל יש לו נבואה, ועל דבר זה צריך ב' עדים, כיון דנידון זה הוא נפק"מ רק לגבי העונש גרידא, והדרא קושית הרש"ש לדוכתא.

ועוד יש להעיר בזה דהכא ודאי בעינן ב' עדים, כיון שכל הנידון כאן להאמינו שיש לו נבואה הוא רק לגבי שהבי"ד יכפוהו שיאמר דברי נביאותו, דהא לגבי עצמו אין בזה נפק"מ שהרי הוא יודע את האמת ואין נפק"מ כלל בעדותו, וכיון שכל הנפק"מ הוא רק לענין כפיית הבי"ד, י"ל דלזה צריך ב' עדים,

והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו (י"ז. י"ז)

הרמב"ם (פ"ג ממלכים הל"ה) כתב המלך אסור לשנות דרך שכרות וכו', אלא יהיה עוסק בתורה ובצרכי ישראל ביום ובלילה שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וכו' לפיכך דבקו הכתוב בתורה יתר משאר העם שנאמר כל ימי חייו עכ"ל, ובאבן האזל הקשה דהרי כל אחד מישראל חייב בתלמוד תורה עד יום מותו, וכמבואר ברמב"ם בהלכות תלמוד תורה, וכתב לחדש דלהדיט מותר להתענג אף שזה יגרום לביטול תורה, ורק לבטל תורה בלא סיבה אסור, שאז הוא עובר על פן יסורו מלבבך, משא"כ מלך צריך ללמוד תמיד.

ובעיקר דברי הרמב"ם דזהו ציווי מיוחד למלך, העירו מהירושלמי בסנהדרין (פ"ב ה"ו) דאיתא שם והלא דברים ק"ו ומה אם מלך ישראל שהיה עסוק בצרכי ישראל נאמר בו וקרא בו כל ימי חייו, ההדיט על אחת כמה וכמה, ומבואר דאין מצוה מיוחדת למלך, אלא אדרבה קמ"ל דאפילו מלך חייב.

לעמוד לשרת (י"ח. ה')

איתא ביומא (דף סט:) אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנאמר וכו', ופירש רש"י (שם) דכתיב לעמוד לשרת, העומדים שם לפני ה', וצ"ב הטעם שלמלכי בית דוד הותרה הישיבה.

ונראה בזה דבבית המקדש יש קדושה יתירה יותר מכל מקום קדוש, ומצד עצם הקדושה י"ל דבאמת כל מלך מותר בישיבה, אבל בבית המקדש כיון שיש קדושה יתירה אין בו היתר ישיבה למלך, רק למלכי בית דוד, והביאור בזה, דהנה ידועים דברי הגרי"ז דמלכות בית דוד זהו חלק מעיקר בנין ירושלים, ואם אין מלכות בית דוד חסר מעיקר בנין ירושלים, וכן מדוקדק בתפילת שמונ"ע דבסיום ברכת ולירושלים עירך אומרים "וכסא דוד מהרה לתוכה תכין", ולא נסדרה מקומה של בקשה זו בברכת את צמח דוד עבדך, והטעם כי מלכות בית דוד הוא חלק ועיקר מבנין ירושלים, ולכך בבקשה על בנין ירושלים מבקשים על מלכות בית דוד, כי בלא זה חסר בבנין ירושלים.

ומעתה דמלכות בית דוד הוא חלק מעיקר בנין ירושלים, והקדושה הנוספת והיתירה שהיתה בבית המקדש שלא היתה בכל מקום, הוא מחמת היותה בירושלים עיר הקודש, א"כ דין הוא שתהא הישיבה בו מותרת רק למלכי בית דוד, שעל ידם נשלם בנין ירושלים.

הוא ובניו כל הימים (שם)

במשך חכמה דייק דהנה הפסוק כאן איירי לענין מתנות כהונה, וכתב הוא ובניו כל הימים, והיינו שמי שבניו יכולים לעבוד מקבל מתנות כהונה, ומהאי טעמא בעל מום מקבל מתנות כהונה, לאפוקי חלל שאין בניו יכולים לעבוד, אינו מקבל מתנות כהונה.

תמים תהיה עם ה' אלקיך (י"ח. י"ג)

בתשובת הרא"ש (כלל נ"ה אות ט-ב) כתב שחכמת הפילוסופיא וחכמת התורה והמשפטים אינן על דרך אחת, כי חכמת התורה היא קבלה למשה מסיני, והחכם ידרוש בה במדות שנתנה לידרש בהם ומדמה מילתא למילתא, אע"פ שאין הדברים נמשכים אחר חכמת הטבע אנו הולכין ע"פ הקבלה, אבל חכמת הפילוסופיא היא טבעית וחכמים גדולים היו והעמידו כל דבר על טבעו, ומרוב חכמתם העמיקו שחתו והוצרכו לכפור בתורת משה לפי שאין כל התורה כטבעית אלא קבלה, ועל זה נאמר תמים תהיה וגו', כלומר אפילו יצא לך הדבר חוץ מן הטבע אל תהרהר על הקבלה אלא בתמימות התהלך לפניו וכו', ועל זה אמר החכם כל באיה לא ישובון, רוצה לומר כל הבא ונכנס מתחילה בחכמה זו לא יוכל לצאת ממנה להכנס בלבד חכמת התורה, כי לא יוכל לשוב מחכמה טבעית שהורגל בה כי לבו תמיד נמשך אחריה, ומחמת זה לא ישיג לעמוד על חכמת

ולא סגי שיוחזק ע"י אחד כמו לענין חלב, דרך לגבי חלב אמרינן דהאיסור יוחזק בעד אחד, כיון דהנפק"מ בזה הוא לגבי עצמו אם מותר לאכול חתיכה זה.

אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתו לדבר (י"ח. כ')

פירש רש"י [והוא מגמ' בסנהדרין (דף פט.)] דיש בזה ג' איסורים, א'. המתנבא מה שלא שמע, ב'. המתנבא מה שנאמר לחבירו, ג'. המתנבא בשם עבודה זרה, והנה יש להסתפק מהו נביא שקר, האם כל אדם שאומר שנצטוו כך וכך בנבואה מהקב"ה חשיב נביא שקר, או דלמא דרך אם הולך בדרך נביאות, או רק בנביא עצמו שדיבר שקר שנצטוו כך ולא נצטווה, אבל אדם מעלמא שאומר שיש בידו דברי נביאות אינו עובר, ובפשוטו נראה דרך בהחזק לנביא עובר, או נביא עצמו ששיקר, אבל הדיוט שאמר סתמא ודאי דאינו עובר, שהרי אין העולם מחזיקין אותו לנביא, ואין בדבריו כלום.

וכן כתב במנ"ח (מצוה תקי"ז אות ד') דלא שייך דין נביא שקר רק בהולך בדרך נביא שראוי להאמין בו על נבואת אמת, אבל אם בא איזה הדיוט ומתנבא הרי זה לשחוק וללעג ומי יאמין לו עכ"ד, וכ"כ בהעמק דבר להנצי"ב דרך אחר שנתחזק לנביא ע"י אות ומופת אז הוי נביא שקר.

אמנם מצינו דעה מחודשת בענין זה, והוא בהגהות מיימוני (פ"ה מהע"ז הל"ט) שכתב בשם הרא"מ וז"ל הלכך יזהר אדם שלא יאמר אפילו דרך חוכא ושחוק הקב"ה אמר לי כך, ולפי שראיתי בני אדם אומרים כך ואין מרגישים שעוון הדבר כתבתי עכ"ל. והוא חידוש גדול, דלכא"ל לא חשיב דבר זה אלא כמין חוכא ושחוק, שהרי מי יאמין להדיוט זה שכך אמר לו הקב"ה, ומ"ט יחשב עובר זאת לנביא שקר, ומבואר מדבריו דסבירא ליה דגדר נביא שקר אינו תלוי במה שהעולם יאמינו לדבריו, אלא גדר איסור נביא שקר הוא דין בהגברא, שלא יאמר כן, ולא מפני שיטעו בו העולם, וצ"ע, [וע"ש במנ"ח (ובהערה) דלאו יש בזה אבל לא חיוב מיתה].

וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר אשר לא דברו ה' (י"ח. כ"א)

פירש רש"י עתידין אתם לומר, כשיבא חנניה בן עזור ומתנבא, הנה כלי בית ה' מושבים מבבלה עתה מהרה, וירמיהו עומד וצווח על העמודים ועל הים, ועל יתר הכלים שלא גלו עם יכניה, בבבלה יובאו עם גלות צדקיהו, ע"כ. והנה צריך להבין מדוע כתוב וכי תאמר "בלבבך", ונראה דזהו מה שפירש רש"י עתידין לומר בימי חנניה וכו', דהיינו שהטעם שאמרו כן הוא מחמת שרצו להאמין בזה, וזהו כי תאמר "בלבבך", היינו שלבך ישיאך לחשוב כן.

דברי חיזוק לפתיחת זמן אלול מרבינו ראש הישיבה שליט"א

הבית מדרש זה רק ליד הסטנדר

בחנוכת הבית של ישיבת פוניבז' דיבר שם הסבא רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל והוא אמר, כתוב בגמרא בפסחים שר' יוחנן בן זכאי היה יושב ודורש בצילו של היכל, דהיינו שהיה מוחץ להיכל והיה שם צל מההיכל, ושואלת הגמ' הרי אסור ליהנות מההיכל, ואומרת הגמ' "שאני היכל דלתוכו עשוי". ואמר על כך, היכל כל המציאות שלו זה "לתוכו", ואילו מה שיש מבחוץ זה כבר לא "היכל". אדם צריך לדעת, הבית מדרש זה רק "בתוכו". אדם עומד בחוץ עם כוס קפה ושומע את קול התורה, הוא אמנם נהנה אבל זה לא "היכל". ההיכל זה רק בתוכו ולא מבחוץ. אדם שיוצא החוצה זה כמו שנמצא ברחוב רבי עקיבא. ההיכל לתוכו עשוי. כל המהות של בית המדרש זה ליד הסטנדר, להיות בתוכו!

לחשב איך ללמוד בצורה מסודרת ולהספיק

כשמתחילים את הזמן צריכים להיות מחושבים מהתחלה ללמוד עם ההספק שקבעו. בואו חשבון. כמה שלומדים יותר בצורה מסודרת הדברים יותר בהירים, יותר ברורים וגם מספיקים יותר. אבל אם לומדים בצורה לא מסודרת, מעיינים פה מעיינים שם, הדברים לא ברורים וגם ההספק הוא פחות. לפעמים זה דורש מאמץ אבל חייבים לעשות את זה. וצריך לחשוב בהתחלה ולא לחכות לסוף הזמן ולראות לאן הגענו. הקב"ה יעזור שיהיה זמן טוב בעז"ה. וכמוזן אם כל השנה צריך ללמוד מוסר אז באלול זהו חיוב גמור. אדם לא יכול להגיע לראש השנה ויום כיפור בלי מוסר. וגם לאלול עצמו אי אפשר בלי מוסר. "אלול" זה זמן בפני עצמו, ימי רחמים, ימים של סייעתא דשמיא. צריך בימים האלו להתחזק. אנחנו צריכים עכשיו במצב של סכנות וגזירות, והמקום האחרון שעוד נשאר לנו זה הבית מדרש - תורה מגנא ומצלאל. הקב"ה יעזור שנוכל ללמוד בלי הפרעות, שנצלל כמה שאפשר את המקום תורה שיש פה, את האפשרויות שיש פה. ב"ה יש פה אברכים בני עליה וצריך רק לשבת ולנצל את הזמן ולחשוב חשבוננו של עולם. נזכה לסייעתא דשמיא בעז"ה ולכתיבה וחתימה טובה.

(מתוך משא פתיחת זמן אלול בכולל יום שלם בבית המדרש קהילת ארחות תורה בב"ב אלול תשפ"ד)

שיחה מהגאון רבי זאב פֿהן שליט"א

פרשת שופטים

עבודת האלול ההכרה בטוב האמיתי

ידועים דברי ר' ישראל סלנטר ז"ל שמתאר את שבת מברכים אלול, שכשהיו מכריזים על ר"ח אלול אחז את הצבור פלצות, דהיינו פחד גדול, ואמנם הדור שלו לא כל כך רחוק מאיתנו, ואני זכיתי לראות אדם שפגש אותו, אבל אנחנו קוראים את זה ואנחנו לא בדרגה הזאת, ועלינו לחשבן מה מוטל עלינו.

מתוך לימוד הרע האדם מכיר את הטוב

התורה מלמדת אותנו "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה וגו'", ובפרשת כי תבוא כשהתורה מפרטת את הברכה ואת הקללה, התורה מפרטת רק את הארור, ומשמיעה את הברכה מכח מכלל לאו אתה שומע הן, והמכוון בזה הוא כמו שמבאר השל"ה כדי ללמדנו שעיקר החיזוק שאנחנו צריכים הוא "למדו הרע תחילה", וכמו שהחובות הלבבות כותב שהחסיד הדרך את התלמידים שלו "למדו הרע תחילה", שאמנם אנחנו צריכים לבחור בטוב, אבל כדי לבחור בטוב אנחנו צריכים קודם ללמוד מה זה רע, כי אמנם אין כמעט אדם בעולם שבחר ברע, אבל אין כמעט אדם שיוודע לבחור בטוב בצורה האמיתית, כי היצה"ר אינו אומר לאדם תבחר ברע, אלא הוא משבש את הדעות של בני אדם ללמד על הרע שהוא טוב ועל הטוב שהוא רע, וכך הוא בוחר ברע, ולכן גם ילד הקטן מבקש משהו טוב, כי זה מושרש בצלם אלוקים לרצות את הטוב, ולבחר בטוב, אלא שהרצון והתאוה של האדם מובילים אותו להיפך, אז היצה"ר משבש את הדעה של האדם, להגדיר את הטוב לפי התאוה של האדם.

ועל היסוד הזה ייסד המסילת ישרים את הספר שלו, שהפרק הראשון של המסילת ישרים זה פרק הכולל את כל הספר, ושם הוא מעתיק את הפרק בתהילים "מזמור לאסף וגו' כמעט נטיו רגלי כאין שופכו אשורי כי קנאתי בהוללים" אומר אסף קנאתי בהוללים וזה גרם לי שכמעט נפלתי בצורה שלא יכולתי לקום יותר, ומה שהציל אותו הוא כמו שאומר אסף בהמשך הפרק "עד אבוא אל מקדשי קל" הגעתי לבית המקדש, והכהנים שהם קרובים להקב"ה הסבירו לי את הטעות שלי וגילו לי את האמת, שמודדים טוב ורע לא לפי ההווה אלא לפי העתיד, שאם רוצים להכיר מציאות אם היא טוב או רע לא בודקים את המציאות הקיימת לפנינו מכח עצמה, אלא מה התולדה שלה.

בספר העיקרים מבאר שהמושג של טוב מנחה את האדם כל החיים, אלא שבתחילת החיים ההגדרה של האדם מה זה טוב,

הוא מה שערב ונעים לו, וכשאדם מתבגר אז הוא רואה שזו טעות, שאין הכרח שהטוב צריך להיות נעים, אז הוא משנה את ההגדרה של הטוב, שהטוב זה מה שמועיל, והיינו דבר שיש לו איזה השלכה לקנייני עולם הזה, וכשהאדם מתבגר עוד יותר הוא רואה שגם זו לא ההגדרה המכוונת לאמת, שהטוב אינו מה שערב, ולא מה שמועיל לקנייני עולם הזה, אלא הטוב זה רצון ה'.

העוה"ז מסתיר מהו הטוב ומהו הרע

וזהו הניסיון של עולם הזה, העוה"ז מסתיר מאיתנו את ההגדרה הנכונה מהו הטוב, וזה מהווה את כל הניסיונות של חיי עוה"ז, שנראה לאדם שהטוב הוא מה שערב או מה שמועיל לענייני עוה"ז, ובסוף החיים אם האדם זוכה הוא מבין שההגדרה של טוב היא קרבת אלקים, וכמו שאומר אסף במזמור שלו בתהילים, שאחרי שקנא בהוללים וחשב שאצלם נמצא הטוב, למדו אותו הכהנים בבית המקדש מהו הטוב "ואני קרבת אלקים לי טוב", ומבאר המסילת ישרים שאין כונת הפסוק שקרבת אלקים הוא טוב לי, אלא שההגדרה אצלי מהו טוב, הוא קרבת אלקים.

סגולת השופר להכיר את מציאות ה'

ולזה צריכים את חודש אלול, וכמו שמבואר ברא"ש בשם פרקי דר"א שבראש חודש אלול תקנו לתקוע בשופר, ואח"כ הוסיפו עוד מנהג לתקוע בכל חודש אלול, והיסוד של התקנה מבואר בפרקי דר"א שהוא משום שבזמן שמשו רבנו עלה על הר סיני לקבל את לוחות השניות בר"ח אלול, תקעו בשופר, כדי להציל מהמכשול שהיה בלוחות הראשונות, ובלי התבוננות אפשר לחשוב שזה עצה כדי לציין את הזמן המדויק מתי התחילו הארבעים יום, ואמנם זה נכון, אבל עיקר המכוון בזה הוא כמו שמבאר הרמח"ל ז"ל שהכח של השופר הוא עצה עמוקה של הקב"ה לעזור לנו להכיר את הטוב ואת הרע, וזהו מש"כ "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר", שהקב"ה נתעלה בקול שופר, וכמובן שאצל הקב"ה אין שום שינוי, אלא שהסגולה של השופר שאנחנו כיר יותר את המציאות של הקב"ה, ונחיה את זה כמציאות אמיתית, ומציאות המחייבת אותנו, וזהו מה שתקנו חז"ל לתקוע בשופר בר"ח אלול, כדי שנתחזק בהכרה מהו הטוב ומהו הרע, ועי"ז זוכים למדת הרחמים, ע"י שהאדם מקבל את הבהירות מהו הטוב ומהו הרע, וממילא הוא בוחר בטוב וסולד מן הרע, ובדורות האחרונים בימי הראשונים הכריעו שאנחנו

זקוקים לחיזוק הזה כל חודש אלול, וזה מה שעלינו לעשות כשאנחנו שומעים את קול השופר, לחזק את ההחלטה הזאת שאני רוצה לחזק אצל עצמי את הבחירה בטוב וההרחקה מהרע, ומזה מגיע השלכות לכל הנהגות החיים.

כתוב בפסוק "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים", והפשט הפשוט בפסוק הוא שמצד אחד הוא החיים והטוב, ומצד השני הוא המות והרע, אבל הספורנו מפרש אחרת, שהחיים מצד אחד והטוב מהצד השני, וכן המות מצד אחד והרע מצד השני, והיינו שמצד אחד הוא החיים, וכנגד זה הוא המכונה טוב בעולם, שכך היא המציאות בעוה"ז שמה שמכונה בעולם טוב בלי התורה הוא סתירה לטוב האמיתי, [וגם הראשונים שמפרשים אחרת את הפסוק אינם חולקים על היסוד הזה, ורק נחלקו בפירוש הפסוק].

עלינו לדרוש מעצמינו לבדוק את ההרגלים שלנו, שאנחנו בטוחים שאנחנו בודאי בוחרים בטוב וסולדים ומתרחקים מהרע, אבל עלינו לברר לעצמינו מהו הטוב, ולא כמו הנטיה הטבעית של האדם שמה שתואם את הרצון שלו זהו הטוב, ויש בזה בלי סוף דרגות.

לימוד המוסר הוא בירור מהו הטוב האמיתי

זה נוגע לכל חלקי החיים, אמנם יש דברים שהם ההשתדלות הישירה לעניין הזה, רבותינו גדולי הדורות למדו אותנו שצריכים ללמוד מוסר, לימוד המוסר זה בירור של הטוב והרע, ומי שלא לומד מוסר מרמה את עצמו בדרך כלל, בין טוב לרע, וצריך לדעת שלימוד המוסר הוא חלק מלימוד התורה, וכמו שאמר הרב מפוניבז' ז"ל ששמע מהחפץ חיים שללמוד מוסר זה נקרא קיום של תלמוד תורה, [ואין זה נוגע לכמה זמן צריך ללמוד מוסר], ואמנם במקומות שספרי המוסר מבארים דברי הפוסקים ומאמרי חז"ל, בזה הוא פשוט שהוא חלק מהתורה ואין צריכים לזה את דברי הח"ח, אבל הח"ח חידש שגם דבר שאין בו שום ביאור של פסוק או מאמר חז"ל, אלא הדרכה איך להשיג יראת שמים, ואיך להשיג מידת הענוה, שזה גם כן תלמוד תורה.

עיקר התועלת של אלול זה ברירות של הטוב והגדרת הרע, שבזה האדם נכשל בהגדרה זו, וכתולדה מכך הוא נכשל במעשים שלו, אבל תחילת המכשול של האדם זה לא במעשים, כי האדם לא בוחר במעשה כשברור לו שזה רע, ולכן לפני שהוא נכשל הוא

משכנע את עצמו שזה טוב, בהרבה הרבה הגדרות, וכגון כשאדם כועס הוא חושב לעצמו שהוא כועס כיון שזה רצונו של הקב"ה לכעוס על הרע של השני, והאמת שהוא מרמה את עצמו, והוא כועס בגלל מה שעשו נגד רצונו, וזהו מה שאמרו חז"ל שכל הכועס כאילו עובד ע"ז, כי לפני שהוא כועס הוא נכשל בעבודה זרה, שהרצון שלו זה האליל שלו, שכולם צריכים להשתעבד לרצון שלו, זה עבודה זרה.

התפקיד הראשון שלנו בחודש אלול זה בירור של הטוב ובירור של הרע, כדי שנוכל לבחור במעשים הנכונים, ולא להשתעבד לבירורים המזויפים, שאנחנו חיים עם בירורים מזויפים של טוב ורע, ומגדירים לעצמנו בכל חלקי החיים שזה הטוב, כי זה מתאים לאדם ונוח לו, כי אם זה הוא הטוב, אז הרי הוא צדיק ועושה טוב.

המעלות העליונות הוא ציוויים על מהות האדם

אנחנו רגילים ללמוד באלול שערי תשובה, אבל חשוב ללמוד את היסוד הזה במסילת ישרים, ואמנם גם בשערי תשובה נמצא היסוד הזה, שכידוע השערי תשובה כותב את סדר ציוויי התורה בהדרגה לפי צורת הציווי של התורה, ואומר רבנו יונה שיש דבר שנקרא מעלות העליונות, ובעבוד המעלות האלו נברא האדם ומה תקות הנברא אם לא ישים עמל נפשו ועיקר עסקו בדברים שנברא עבורם, וצריך להבין שהרי יש תרי"ג מצות, ומהו החלוקה של מצות ומעלות, ואיך אפשר לחתוך את ציוויי התורה לשני חלקים ולומר שיש מעלות שעבורם נברא האדם, והרי נבראנו בשביל כל התורה כולה, והביאור בזה הוא שמצות התורה הוא מה שנצטוינו מה לעשות, אבל יש חלק נוסף של מעלות שזה מה שנצטוינו מה להיות, ואין זה רק מעשים המחוייבים, אלא זה מגדיר את האדם במציאותו, וכגון מדות טובות שהוא להדמות לבוראינו, שזה לא רק מה לעשות אלא מה להיות, ובכלל המעלות העליונות מונה רבנו יונה גם תלמוד תורה, ומחדש לנו רבנו יונה שתלמוד תורה זה לא רק מה לעשות אלא מה להיות, שזו הגדרת המציאות שלנו.

דברים אלו נוגעים לנו מראש חודש אלול, ואמנם יש בזה הרבה השלכות במעשים שלנו, ובהנהגות הקבועות שלנו, אבל זהו כלל הדבר, שחודש אלול הוא הזמן שניתן לנו לחזק את הדבר הזה של בירור הטוב והרע, וזהו הנסיון של עוה"ז שהיצה"ר אינו צפתה את האדם לעשות עבירה, אלא מפתה אותו שזה טוב ולכן יעשה את זה, הקב"ה יעזור שנגיע לחודש אלול, ונזכה להרבה סיעתא דשמיא בהכרת הטוב והכרת הרע כדי לבחור בטוב.

נכתב ונערך ע"י אחד השומעים

עמק השבוע

גליון קבו

שנה ג

פרשת שופטים תשפ"ו והימים שסביבותיה

עיונים וביאורים במהות ימי השבוע
מאת הרב ג'ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א
מחבר סדרת הספרים גינת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינת ראובן

גליון כפול מיוחד

להשבת שלפני קשר קידושין ונישואין בעז"ה ית'
דבתי שתחי' עם החתן יהודה צבי ראטאנבערג נ"י מליקואד

שבת שלפני החתונה היא שבת מיוחדת להחתן

חוץ מן החתן ביום חתונתו, אבל החתן שמזמירין אותו ובר מצוה שוין ויטילו גורל. עכ"ל. ועיי"ש במג"א בס"ק י"ח דאיתא וז"ל הנהגת חיובים מספר הלבוש עם מעט נופח משלי וכו' החתן בשבת שקודם החתונה וכו' ודוקא למי שמזמירין אותו אבל אלמן שאין מזמרים אותו לא (ונ"ל דאם סבור שתהיה החתונה באותו שבוע והיה חיוב ואחר כך נדחה החתונה אם רוצה שיזמרו אותו הוא חיוב שנית בשבת שלפני החתונה). עכ"ל. ועיי"ן במ"ב בסימן קע"א ס"ק כ"א דאיתא וז"ל יש מקומות שהנהיגו כהיום לזרוק צמוקין לפני החתן בשבת שלפני חתונתו בשעה שקורין אותו למפטיר ולא יפה הם עושין שרכין הם ונמאסין עיי"ז כנ"ל. עכ"ל.

[עיי"ן בהגהות דגול מרובה על או"ח סימן תצ"ג דאיתא וז"ל רמ"א וחתן בשבת שלפני חתונתו שקורין שפי"ן האל"ץ עמ"ש לקמן סי' תקנ"א במ"א ס"ק ו' מ"מ בספירה ובפרט אחר ל"ג בעומר נלענ"ד להתיר בע"ש של שבת שקורין שפינהאל"ץ. עכ"ל.]

החתן שמח עש"ה יעלו חסידים בכבוד ירננו על משבכותם, ולזה נוהגים חזנים לנגן השכיבונו בליל אותה שבת עד חתימת ברכת ופרוס ועמ"ש בהלכות קריאת ס"ת דאבות שבת הוא חיוב לקרותו לס"ת וקודם לכל החיובים חוץ מבר מצוה שיש לו עירנות בקהלה ומזמרים לו אחד יחיד כל הד' חרוזות ולא כמקצת חזנים שאינם מנגני' כי אם א' או ב' חרוזות כי שיר זה הוא שבח גדול ועדות על עקרי דת ומנהג פ"פ הוא שהקרובים הולכים לבית החתן ולבית הכלה בליל שבת אחר הסעודה וטועמין שם מידי כמו בשבת שלפני מילה. עכ"ל.

ועיי"ן בלבוש באו"ח סימן רפ"ב בהגה"ה דאיתא וז"ל אמרתי להציג לפניך מנהג פוזנא בקריאת לספר תורה החיובים לעלות ומי נדחה, ומי שיש לו דין קדימה לעלות וכו', החתן בשבת שקודם החתונה, ודוקא למי שמזמירין אותו חייב לעלות, אבל אלמון שאינו מזמירין אותו אינו חייב וכו', ונער שהוא בר מצוה וכו' אם הבר מצוה הוא בן עיר, דוחה לכל החיובים כיון שהוא יום חינוכו

הנה יש הרבה מקורות בראשונים ובאחרונים שיש ייחוד מיוחד להשבת שלפני החתונה. עיי"ן במשמרת הבית להרשב"א בבית שביעי שער שני דאיתא וז"ל ואני אומר כי מנהגן של ישראל בכל מקום ומקום תורה היא וכל מה שעושין במנהגיהן יסודתן בקודש ובכל מקומותינו הנהיגו להכין סעודה ושמחה שבת לפני שבת של נשואין. עכ"ל.

ועיי"ן במהרי"ל בהלכות תשעה באב דאיתא וז"ל מהר"י סג"ל עשה שפינהול"ץ לבנו הר"ר שמשון בעודנו נער בשבת ו' אב והיה האב לבש קטא של שבת לבד לכבוד בנו והחתן ה' לבוש כל בגדי שבת וכל הקהל הלכו אצלו ושמחו עמו אחר הסעודה ביין ובפירות כמנהג בכל ליל שבת דקודם שבת הנשואין. עכ"ל.

ועיי"ן בספר נוהג כצאן יוסף (נשואין אות ב') דאיתא וז"ל שבת שקודם החתונה מרבים בשמחה לכבוד החתן כי שבעת ימי המשתה מתחילין בשבת עד שבת שאחר החופה וקורין לשבת שקודם החופה שב"ץ על"ץ כלומר הבן דהיינו

מייחדים שבת שלפני החתונה

משום שכל ברכאן דלעילא ותתא ביזמא שביעאה תליין

מבעל יטב פנים להסביר ענין ברכת החודש בשבת שלפני ראש חודש, על פי דברי הטור ששבת שלפני הפסח קורין לו שבת הגדול מפני הנס הנעשה בו, ופירש בבאר מים חיים בפרשת נצבים על פי דברי הזהר, כל ברכאן דלעילא ותתא ביזמא שביעאה תליין, נמצא הנס שנעשה בצאתם ממצרים שורשו בשבת שלפניו, וכן במשפט

כל ברכאן דלעילא ותתא ביזמא שביעאה תליין, ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביזמא שביעאה, משום דהווא יזמא מתברכאן מיניה כל שיתא יומין עלאין, וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא כל חד ביזמוי, מההיא ברכה דמתברכאן ביזמא שביעאה. [ועיי"ן בספר ילקוט יוסף בסימן רפ"ו אות א' דאיתא וז"ל בספר ליקוטי מהר"ח הביא

הנה עצם הדבר שמייחדים השבת שלפני החתונה, מסתמא הוא מיישר שיין להא דאיתא בזוה"ק ח"ב דף פח ע"א זכור את יום השבת לקדשו, רבי יצחק אמר, כתיב ויברך אלה"ם את יום השביעי, וכתיב במן ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו, כיון דלא משתכח ביה מזוני מה ברכתא אשתכח ביה, אלא הכי תאנא,

אבל הדברים צ"ב לכאורה, הרי עיקר המאורע הוא ענין התאחדות החתן והכלה יחד, ומהו זה שמייחדים שבת להחתן לבדו בלי שיש איזה חיבור בין החתן והכלה. עיין לקמן.

ועיין בספר אמרי פנחס שער ז' ענינים שונים דאיתא וז"ל שבשבת שלפני החתונה כלול כל החתונה כמו פסוקים שלפני סליחות שכולל כל הסליחות ולפי מה שהוא השבת כן יהיה אח"כ אם טוב וכו'. עכ"ל.

שבראש השנה, עיקרו בשבת שלפניו, וזה שקורין בשבת שלפני ראש השנה "אתם נצבים היום", וכיון דעיקר התחדשות החודש תלוי בשבת שלפניו, על כן מברכין בו החודש, ומבקשים שיחדשוהו הקב"ה לטובה. עכ"ל.]

שבת ותורה עם בני בבחינת חתן וכלה

ולכך שמחים עמהם

להשפיע השפעות טובות לחתן וכלה בחתונה שלהם

מקודשת לי כדת משה וישראל לפי שמצינו בהרבה מקומות שאירס הקב"ה לישראל בתורה וכל אותן אירוסין ונישואין וכתובה אנו עושים והיא נקראת התורה אירוסין דכתיב תורה צוה לנו משה מורשה וארז"ל א"ת מורשה אלא מאורשה הרי התורה הושה בהרבה מקומות לכלה לכך מתחיל החתן בה' הרי את מקודשת כנגד ה' חומשי תורה וכנגד ה' דברים שנתנת טבעת מביא לנישואין לגטין לחליצה ליבום למיאהן ולפי שהתורה מתחלת בב' לפיכך הכתובה מתחלה בב' וכמו שהיו במתן תורה ז' קולות דכתיב הבו לה' וגו' קול ה' על המים וגו' כנגדן תקנו ז' ברכות וכמו שיש בעשרת הדברות י"ד אזכרות כך יש בשבע ברכות וכמו שהיו ז' ימים מיציאת מצרים עד מתן תורה כך נתן הקב"ה ז' שערי בינה וכמו כן הכתובה ז' שקלים דכתיב כסף ישקול כמזהר הבתולות ואמרו רבותינו ז"ל זהו ז' שקלים, וכמו שהתענו בו ישראל כמו כן החתן מתענה ובמתן תורה היו נשואין דכתיב אהבת כלולותיך עשרה פעמים נקרא ישראל כלה לפני המקום שבע פעמים בשיר השירים ושלשה פעמים בס"א כנגד עשרת הדברות וכנגדן מקבצין עשרה לברכת חתנים שנאמר ויקח בועז עשרה אנשים וכמו שנאמר ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי כך החתן חותם ונותן הכתובה מיזדו וכמו שהיו ישראל במצרים שנים עשר חדש משעה שנאמר ושאלה אשה משכנתה כמו כן נותנין לאשה שנים עשר חדש לפרנס את עצמה בתכשיטיה ומה שאנו שופכין כוס של ברכה על פני הבית סימן טוב שישפיע להם הקב"ה ברכה שנאמר והריקותי לכם ברכה עד בלי די עד שיבלו שפתותיו מלומר די חת"ן בגימטריא ח"ן נשי"ם לפיכך יש לו חן לפי שדומה למלך חת"ן ע"ל הכל"ה בגימטריא התורה לומר כל המשמח חתן וכלה כאלו עסק בתורה כדאמרין בכתובות מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה לחופה וכו' חת"ן ע"ל כל"ה בגימטריא תרי"ג וגימטריא מש"ה רבינו כשמשו רבינו קבל התורה היתה הכלה והחתן זה הקב"ה וזהו שישד הפייטן בקבלת כלה כתובת חתן ומה שאנו נוהגים להושיב החתן והכלה על הספסל במוצאי שבת רמז מיבמות בפרק בית שמאי (דף ק') דאמרין התם הוה עובדא בנרש ואותביה רבה אבי כורסייה פ"י ספסל ומה שזורקין נרות דולקות רמז למתן תורה שנאמר ויהי קולות וברקים נקוט האי כללא בידך

מחופתו והג' יחוד וכו' והן נגד ג' שבתות שבת בראשית ושבת מתן תורה ושבת לע"ל. עכ"ל.

נמצא דהחתן שהוא חלק מכלל ישראל קשור להכלה דשבת, וי"ל דעושים שמחה מיוחדת בשעת האי חתונה בין החתן ושבת כדי לעורר כלפיו הענין דשמחת חתן וכלה, ועי"ז כשיבוא החתונה בין החתן והכלה תתאה ג"כ תהא שמחה מיוחדת.

והנה יש עוד דבר שהיא בבחינת כלה ויש בחינת חתונה בינה לכלל ישראל, דהיינו התורה, דעי' במשנה בסוף תענית דקבלת התורה נקראת "יום חתונתו", ועיין במסכת פסחים דף מט ע"ב דאיתא תנא רבי חיאי כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה, ועיין בספר מגלה עמוקות עה"ת פרשת תרומה דאיתא וז"ל תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה ר"ל שמתחלה שצוה לנו משה עלה אל אלקים לקבל תורה לא היתה רק אירוסין ולא נישואין לכן הוצרך משה לעלות למרום כי מי חוזר אחר מי בעל אבידה יחזור אחר אבידתו ולפי שהתורה בת זוג שלנו לכן הוצרך לעלות לרמזה אחריה וז"ש המלאכים מה לילוד אשה בינינו שעלה למרום והשיב הקב"ה לקבל תורה בא שהיא בת זוג שלו לכן הוצרך לחזור אחר אבידתו לעלות למרום אבל אח"כ במשכן נעשו נישואין ז"ש הקב"ה עתה בזו הפרשה ויקחו לי תרומה כתב בעל הטורים תורה מ' זה היו לקידושין שאמר הרי את מקודשת לי ידיים מוכיחים אבל עתה הם נישואין לכו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם הוצרכתי אני לשכון למטה בתוכם ז"ש ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ר"ל כמו שעד היום היית אתה למעלה והוצרכתי ליתן לך מתנות כדרך האב הנותן לחתן מתנות בשעה שהחתן בא לכלתו אותן מתנות ממש כתבנית הזה לאחר נישואין צריך החתן ליתן מתנות לחמיו כשבא האב לדרוש בשלום בתו כלה שהיא שלימה בבית חמיה ז"ש ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן כמו שאני הראתי לך בהר תבנית המשכן וכליו מקודם לזה שהיית ארוסה כן אתה עתה לאחר נישואין. עכ"ל.

[ועיין בספר תשבץ קטן סימן תס"ד דאיתא וז"ל הרי"ם ז"ל אומר כי מה שאומר החתן הרי את

הנה חזינן בדברי המפרשים הנ"ל שיש שני דברים עיקריים שעושים בשבת לפני החתונה, חדא, שהחתן עולה לתורה, ושנית, שעושים איזה סוג שמחה כגון זימרה ואכילה מיוחדת. והדברים צ"ב, למה עושים הני דברים בשבת שלפני החתונה. והנה עיין במס' ב"ק דף ל"ב שמבואר להדיא דשבת נקראת "כלה". (וכן אומרים בנוסח התפילה בפיוט "לכה דוד"). ומבואר דשבת היא בבחינת כלה. ועי' במדודש בבראשית רבה פרשה י"א פסקה ח' דאיתא תני ר"ש בן יוחאי אמרה שבת לפני הקב"ה רבש"ע לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג א"ל הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך וכיון שעמדו ישראל לפני הר סיני אמר להם הקב"ה זכרו הדבר שאמרתי לשבת כנסת ישראל היא בן זוגך היינו דבור זכור את יום השבת לקדשו. ועי' גם ברמב"ן עה"ת בפרשת בראשית פ"ב פ"ג ובפרשת פנחס פ"ב פ"ב דמבואר דכלל ישראל ושבת הם זוג.

ויש להוסיף דמלבד דכלל ישראל ושבת הם חתן וכלה חזו, גם יש חתונה בפועל בין כלל ישראל ושבת, דעי' בספר השל"ה הק' מסכת שבת פרק נר מצוה כ"ט וז"ל הנה שבת נקראת כלה ונקראת מלכה, נקראת כלה בעת שמתקדשת, ואחר כך נקראת מלכה, ביחוד העצמי עם המלך העליון כנודע להבאים בסוד ה', אשר זהו טעם אחד מהטעמים מה ראו חכמים לתקן בשבת שלש תפלות משונות זו מזו, אתה קדשת, ישמח משה, אתה אחד, וביום טוב לא תקנו אלא אחת, אתה בחרתנו לערבית לשחרית ולמנחה, ויש לומר מפני ששבת נקראת כלה והקב"ה נקרא חתן, תקנו אתה קדשת על שם הקדושין שנותן החתן לכלה, ואח"כ ישמח משה על שם שמחת החתן בכלה, ואחר כך מוסיף על שם התוספות שמוסיף החתן על כתובת הכלה, או אי נמי על שם שמקריבין קרבנות כעין סעודת מצוה, ואחר כך אתה אחד על שם שמתייחד החתן עם הכלה, והנה בערב שבת צריך להכין סעודות לכבוד הלילה ולכבוד היום, כאילו היינו אומרים סעודות אירוסין וסעודות נישואין. עכ"ל. ועי' בחידושי אגדות להגר"א בב"ק שם דאיתא וז"ל בואו ונצא לקראת כלה, הענין של כלה ידוע כמ"ש לכל נתתי בן זוג וכו', רק שבת לבדו אין לה בן זוג רק ישראל לכן הולכין לקראת כלה וזה סוד של ג' תפילות קדושין חופה כליל שהיא הכלילה שאז זמן שמחתו של חתן וכמ"ש כחתן יוצא

דמט"ט דרך נחש עלי צו"ר (משלי ל':ט), רמו"ן דמט"ט, וכאשר זוכה לה בהאי עלמא שאז נקראת תורתו. עכ"ל.

עפ"ז י"ל דהחתן עולה לתורה כדי לעורר בחינת נשואה בינו להתורה, ועי"ז תהא איזה השפעה טובה כשיבוא הבחינה דנשואה בינו לכלתו.

נמצא שיש לשבת ותורה דבר השווה ביניהם, שהם מורים על חתונה ועל זוג בהדי חתן, ועפ"ז יש להסביר השני דברים המיוחדים שעושים בשבת לפני החתונה וכו"ל.

בביאורי אגדות אפיקי ים במס' עבודה דף זרה דף יט ע"א דאיתא וז"ל ובתחילת היא ארוסה דילי דארוסה לו מסיני כמ"ש (ברכות נו ע"א) תורה ציוה וכו' מורשה וכו' מאורסה וכאשר לומד אותה אז היא נשואה לי' יעו"ש באריכות מאוד, ולכן אמרו שלעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ וכו' כי היא התורה שקיבל חלקו מסיני והיא ארוסה לו. עכ"ל. ועיין בספר אור תורה ליקוטים דאיתא וז"ל שכל אדם זכה בחלקו בתורה בסיני, והיא ארוסה דיליה, ולא הוי ליה נשואה לגביה עד דתבר ההוא סלע דחויא, שהוא אחורי הסלע

כל המנהגים של חתן ושל כלה אנו למדין ממותן תורה שה' היה מראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל. עכ"ל.

ועיין בביאורי הגר"א על תקו"ז תיקון כ"א דאיתא וז"ל כמ"ש כל הלומד תורה בפני ע"ה כאלו בועל ארוסתו בפניו ואמר ארוסתו דכבר ארוסה היא מסיני כמ"ש תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה כו' אלא שאינה נשואה עד שילמוד אותה וכמ"ש כי אם בתורת ה' כו' בתחלה תורת ה' ואח"כ היא תורתו וכמ"ש הדר אמר רבא אין תורה דיליה היא דכתיב ובתורתו. עכ"ל. ועיין

זריקת פירות על החתן אחרי שעלה לתורה

דוקא, שהוא סימן ברכה לחתן ולכלה שיפרו וירבו כחטים, לפי הסבר זה מובנת גם התוספת למנהג המובאת רק במהרי"ל שהיו כל העם קוראים "פרו ורבו", הסבר אחר מופיע ברוקח בפסקה הקודמת (שנ"ב) "ומה שמנהג להשליך חטים על חתן ועל הכלה על שם חלב חטים ישביעך", כדרכם של ראשונים סתם ולא פירש מה השייכות לפסוק זה דוקא, אך דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ובנוהג כצאן יוסף נישואין ז' הביא כי "חלב חטים ישביעך" בגמטריא "חתן וכלה" וודאי לזה התכוון הרוקח לומר שעל כן זו היא ברכה הראויה לחתן ולכלה, גם במחזור ויטרי ת"ע הובאו שני הטעמים אם כי בקיצור נמרץ "וזורקין עליהם חטים לסימן ברכה פרו ורבו בהצלחת כל טוב וחלב חטים ישביעך" והם הם הדברים, בראשונים הובאו מנהגים נוספים, הרשב"א ב"מנהגים" (ק"ז) מביא מנהג שהיו זורקים על החתן והכלה שעורים והטעם שיהיו פרים ורבים כשעורים ואולי נהגו כן במקום שלא היו חטים מצויות ומשום ששייך בשעורים רק אחד משני הטעמים שבחטים, עוד מבואר ברוקח טעם למנהג לזרוק מלח על שם ברית. עכ"ל.

והנה לפכ"ז מובן היטב הא דמבואר בגמ' ובראשונים שעושים כל הני מנהגים אחרי שכבר נישאו החתן והכלה, אבל מהו הפירוש במנהגינו לעשות הני מנהגים בשבת שלפני החתונה. וצ"ע בזה.

אחד יחיד וכו' לזרוק עליו אגוזים שקדים וצמוקים וכדומה. עכ"ל. ועיין בספר טעמי המנהגים סימן תקמ"מ דאיתא וז"ל טעם שזורקין על החתן בשבת שקודם החתונה כשעולה לתורה אגוזים ושקדים וצמוקים, משום שאגוז בגימטריא חט' ובגימטריא טוב לרמז שמוחלין לו על כל עונותיו ומכפרין לו כל חטאותיו ושקדים הוא פרי הממחר להתבשל ולהוציא פרי כן יזכה ג"כ להוציא פירותיו ולהוליד תולדות וצמוקים המה ענבים גרועי' עם מעט לחלוחית לרמז לו שלא תוכל אותו אשתו להביאו לידי חטא כמו חוה שסחטה ענב' ונתנה לאדה"ר אבל ענבים ההמה גרועי' המה ואין בהם לחלוחית. עכ"ל. ועיין במ"ב בסימן קע"א ס"ק כ"א דאיתא וז"ל יש מקומות שהנהיגו כהיום לזרוק צמוקין לפני החתן בשבת שלפני חתונתו בשעה שקורין אותו למפטיר ולא יפה הם עושין שרכין הם ונמאסין עי"ז כנ"ל. עכ"ל.

וצע"ע למה נוהגים בכל זה דלא כהמקורות הנ"ל בש"ס.

עיין בספר נתיבי המנהגים דאיתא וז"ל תוס' בברכות שם (דף נ ע"ב) מוסיפים על דברי הגמרא "עכשיו שזרכין לזרוק חטין בבית חתנים צריך ליזהר שלא יזרקום אלא במקום נקי", וכך נהגו בזמן הראשונים לזרוק חטים כמוכאב גם במהרי"ל (נישואין ב') שהיו זורקים כל העם חטים על ראש החתן והכלה וקוראים אליהם "פרו ורבו", ברוקח שנ"ג מוסבר הטעם למנהג זריקת החטים

הנה כפי מה שראיתי נוהגים לזרוק פירות (כולל סוכר) על החתן אחרי שעולה לתורה בשבת שלפני החתונה.

והנה עיין במסכת ברכות דף נ ע"ב דאיתא תנו רבנן ממשכין יין בצנורות לפני חתן ולפני כלה וזורקין לפנייהם קליות ואגוזים בימות החמה אבל לא בימות הגשמים. (פרש"י וז"ל ממשכין יין בצנורות משום סימן טוב, ואין כאן משום בזיון והפסד לפי שמקבלים אותו בראש פי הצנור בכלי. עכ"ל.) ועיין מסכת כתובות דף טו ע"ב דאיתא משנה האשה שנתארמלה או שנתגרשה היא אומרת בתולה נשאתני והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים רבי יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות ראה. (פרש"י וז"ל אף חילוק קליות רגילים היו לחלק קליות להתנינוקות בנישואי הבתולות. עכ"ל.) והנה מבואר בזה עצם הדבר ש"פירות" הם חלק משמחת חתן וכלה, אבל בכל זה משמע דהפירות היו חלק מהשמחה אחרי שכבר נישאו החתן והכלה, ולא בשבת שלפני החתונה.

אולם יש מקורות באחרונים דפירות הם חלק מהשמחה בהשבת שלפני החתונה. לדוגמא, עיין בשלחן העזר סי' ו' סעיף א' דאיתא וז"ל בשבת קודם החתונה שקורין שפינהאלץ לובשין החתן והכלה בגדי שבת שהינינו לחתונתם ואפילו בשבת חזון והחתן הוא חיוב לעלות לתורה אם מזמירין עליו אחד יחיד וכו' ונוהגין בעת שמזמירין

האם השבת המיוחדת הנ"ל צריכה להיות דוקא בשבת שלפני החתונה או היא גם יכולה להיות באיזה שבת לפני זה

והנה עיין בלבוש שם (או"ח בהגה"ה בסוף סימן רפ"ב) דאיתא וז"ל אמרתי להציג לפניך מנהג פוזנא בקריאת לספר תורה החיובים לעלות ומי נדחה, ומי שיש לו דין קדימה לעלות

תלויים דוקא ביוםא שביעאה שלפניהם, אבל להנ"ל יל"ע בזה, דאפשר דכל שמעוררים כלפי האי חתן, הכלה דשבת והכלה דתורה, סגי, אף אם אינה בשבת שלפניו.

הנה לפי הפשטות הנ"ל להא שמייחדים שבת שלפני החתונה, לכאורה זה צריך להיות דוקא בשבת שלפני החתונה ולא באיזה שבת אחרת, דכל ברכאן דלעילא ותתא דהני ששה ימים

וכו', החתן בשבת שקודם החתונה, ודוקא למי שמזמרין אותו חייב לעלות, אבל אלמון שאינו מזמרין אותו אינו חייב, אבל מי שמזמרין אותו ואף אם לא יהיה החתונה באותו שבוע, כגון מי שהולך לעשות חופתו בעיר אחרת חייב לעלות. עכ"ל. וכ"ה גם במג"א שם ובביאור הלכה בסימן קל"ו. הרי מבואר עצם הדבר

שהשבת המיוחדת יכול להיות גם בשבת שאינה השבת שלפני החתונה. ויל"ע אם המבואר בלבוש ודעימי' שהשבת המיוחדת יכול להיות גם בשבת שאינה השבת שלפני החתונה היינו דוקא באופן דמייירי הלבוש כגון מי שהולך לעשות חופתו בעיר אחרת, או האם גם באופנים אחרים אפשר לייחד שבת

אחרת. והנה אפשר דזהו פשוט שכל שמייחד איזה שבת שאינה סמוכה לחתונה אינה כלום, אבל הנידון הוא כשיש איזה צורך לייחד איזה שבת אחרת הקרוב ביותר לחתונה שיכול להיות, וכגון אם הרבה מהאנשים שהיו צריכים להיות המשתתפים בשמחת האי שבת כבר צריכים להשתתף באיזה שמחה אחרת. וצע"ע למעשה.

צד שיש ענין מיוחד דוקא לייחד השבת שלפני החתונה

הנה יש להעיר שיש צד שיש ענין מיוחד דוקא לייחד השבת שלפני החתונה.

דעיין במסכת נדה דף סו ע"א (ובמסכת יומא דף יח ע"ב ובמסכת יבמות דף לז ע"ב) דאיתא אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה שתשב שבעה נקיים. (ופרש"י צריכה לישב שבעה נקיים שמא מחמת תאות חימוד ראתה דם. עכ"ל.) והנה עע"ש במשמרת הבית (בית שביעי שער שני) דאיתא וז"ל ואני אומר כי מנהגן של ישראל בכל מקום ומקום תורה היא וכל מה שעושין במנהגיהן יסודתן בקודש ובכל מקומותינו הנהיגו להכין סעודה ושמחה שבת לפני שבת של נשואין וזו היא תביעה וממנו מונין לה שבעה אלו. עכ"ל. והדברים נראים תמוהים מאוד לכאורה, איך יש שבעה ימים בין שבת להחתונה שבאותה שבוע.

ועי' בתורת השלמים על יו"ד סימן קצ"ב ס"ק ד' שהביא דברי המשמרת הבית וביאר וז"ל דבריו הם על פי המנהג שנהגו לכנוס בערב שבת ולטבול לעת הכנסת שבת וכמבואר בא"ה סימן ס"ג וצריך לומר דמיד בע"ש שלפני השבת של נשואין שמכניסין עצמם להסעודה מקרי יום התביעה דאל"כ לא מצינו שבעה נקיים

וק"ל ועכשיו שנהגו ע"פ הרוב לטבול בליל ששי צ"ל דיום התביעה מקרי שנים ושלשה ימים קודם השבת ע"ד דאמרין בריש כתובות שיהא טורח אדם ג' ימים. עכ"ל.

ועיין בסדרי טהרה שם בסוף ס"ק י"ב שהביא כל זה וביאר וז"ל וכ"ז למנהגן שנהגו לכנוס מערב שבת, שכך היה מנהג מקודם כמבואר, וכן מש"כ הרמ"א לעיל סעיף א' וכן המנהג לטבול הכלה ליל ד' אע"פ שלא תבעול קודם מוצאי שבת לא נתכוין למנהג רע שהביא הש"ך בס"ק י"א שלא לבעול רק אחר ב' או ג' ימים אחר הנשואין ח"ו שמנהג רע זה לא יעלו על הספר אלא כוונתו לפי שהיו נוהגין לכנוס בע"ש וכמ"ש המרדכי פ"ק דכתובות והרע"ב ריש מס' כתובות דמשום תקנת עניים נהגו לכנוס בע"ש והיו נוהגין שלא לבעול בתחלה בשבת כמ"ש האחרונים סי' ר"פ באו"ח בשם האגודה ואע"פ שאין הלכה כן מ"מ היו נוהגין להחמיר וכנראה מתשובת מוהרמ"ל סימן נ"ג הביאו הש"ך סימן קצ"ז ס"ק ב' ולכן לא נבעלה עד מוצ"ש ולפ"ז צ"ל דלאו דוקא ג' ימים קודם שבת מיקרי ימי תביעה דאל"כ לא כלו ז"נ בליל ד' וכן למנהגנו שאין אנו מדקדקין ועושין נשואין בכל יום מימי השבוע אף ביום א'

צ"ל דמיד ביום א' שלפני שבת זו מקרי יום התביעה דאין רגילין להכין צרכי הסעודה בכל השבוע שלפני שבת זו שהוא קודם הנשואין אבל יותר אין להקדים שתחל לספור ז"נ קודם ב' שבתות שלפני הנשואין אף ע"ג שתבדוק עצמה בכל יום מ"מ בעיקר היום שהוא נחשב לתביעה לא מהני בדיקה וא"כ אם תטבול לסוף אותן ז"נ אף שלא תרחיק הטבילה מן בעילת מצוה כי אם ב' או ג' ימים מ"מ אותן ימים לא עלו לה ושמא ראתה בו ואף דאנן עבדינן הכנה דרבה ומכניסין זמן הרבה קודם לזה אין להקל יותר כנ"ל להורות לכתחילה. עכ"ל. [עיין בספר נטעי גבריאל הל' נדה ח"א דאיתא וז"ל אם אפשר לכתחילה אין להקדים לספור השבעה נקיים לפני יום אחד בשבוע שלפני השבת שקודם הנשואין, אכן במקום צורך קצת יכולה להקל להקדים ההפסק טהרה. עכ"ל.]

הנה לפי כל זה נמצא דלפי מנהגינו בזמנינו דנושאים בכל יום, ולא דוקא בששי, שוב נעשה יותר טוב להרבות בשמחה בשבת שלפני שבת שלפני החתונה, דאז כבר יש יום התביעה אליבא דהרשב"א באותה שבת ושוב יכולה לספור ז' נקיים אליבא בלי לדחוק בכוונתו דימי ההכנה ג"כ חשיבי תביעה.

מהות האכילה המיוחדת בהשבת המיוחדת של החתן

הנה בדרך כלל אמרין דאין שמחה בלא אכילה ושתיה, וא"כ אם יש שמחה מיוחדת עם החתן בשבת זו מסתמא שיש איזה אכילה ושתיה מיוחדת.

והנה עיין במהרי"ל שם (בהלכות תשעה באב) דאיתא וז"ל כל הקהל הלכו אצלו ושמחו עמו אחר הסעודה בין ובפירות כמנהג בכל ליל שבת דקודם שבת הנשואין. עכ"ל.

ועיין בספר נוהג כצאן יוסף שם (נשואין אות ב') דאיתא וז"ל מנהג פ"פ הוא שהקרובים הולכים לבית החתן ולבית הכלה בליל שבת

אחר הסעודה וטועמין שם מידי כמו בשבת שלפני מילה. עכ"ל.

הרי מבואר בדברי הני קדמונים שיש אכילה מיוחדת, אבל אינה בצורת סעודה גמורה, אלא היא בצורת טעימה, דומיא ד"שלוש זכר".

והדברים מתאימים עם הנהגו בזמנינו לעשות "קידושא רבה" מיוחד לכבוד החתן, דאין זה בצורת סעודה גמורה, אלא שמאיה סיבה המנהג נשתנה מלעשותו בליל שבת ללעשותו ביום שבת.

[עיין בשו"ת חות יאיר סימן ס"ו דאיתא בתוה"ד וז"ל ואף גם זה כמשלש חדשים ויותר הייתי על סעודת שפי"ן הול"ץ כמו שרגילים לעשות בליל שבת שלפני החתונה. עכ"ל. ויל"ע אם אצלו נהגו לעשות סעודה גמורה או אם הכוונה היא כנ"ל ואפ"ה קראוהו "סעודה"].

והנה יל"ע האם האי טעימה חשיב "סעודת מצוה". ויל"ע אם יש בזה איזה נפק"מ, דהרי עכ"פ יש בהאי אכילה מצות עונג שבת. וצע"ע בזה.

חתן נוהגין לקרותו לספר תורה שני פעמים

בלבוש ומג"א בסי' רפ"ב וש"א, חתן ביום חופתו, חתן בשבת קודם החתונה שמזמרים אותו, נער שנעשה בר מצוה באותה שבת, בעל אשה יולדת בשבת שהולכת לביהכ"נ, חתן בשבת שאחר החתונה, יאר צייט בשבת שהוא יום שמת בו אביו או אמו, אבי ילד זכר בשבת שלפני המילה ויש מקומות שנוהגין שגם המוהל והסנדק הם חיובים ויש שאין נוהגין כן רק מכבדין אותן בהגבהת הס"ת וכו', מי שהיה חתונתו מיום ד' ואילך הוא חיוב בשבת שאחריו ודוחה חיוב יא"צ ואבי הבן לפני המילה ודוקא שהוא בחור או שנשא בתולה וא"ל אינו חיוב. עכ"ל. הרי מבואר שיש בזה חילוקים יסודיים בין חתן בשבת שקודם החתונה לחתן בשבת שאחר החתונה, ובשבת שקודם החתונה החיוב הוא הרבה יותר חמור, וא"כ לכאורה חזינן שאינו חטיבה אחת דשתי עליות. וצ"ע.

משנה התורה הזאת וגו', משרשי המצוה, לפי שהמלך ברשות עצמו לא יעציבהו אדם על מעשיו ולא יגער בו, ובשבת פיו יכה ארצו וברוח שפתי ימית מי שירצה בכל עמו, על כן באמת צריך שמירה גדולה וזכרון טוב יעמוד נגדו יביט אליו תמיד למען יכבוש את יצרו ויטה לבו אל יוצרו. עכ"ל. לפ"ז י"ל דעד עכשו החתן היה ברשות הוריו, אבל מעתה הוא יאה בעל הבית, ולכן עולה לתורה שני פעמים לשמרו שיעשה הכל ע"פ התורה. ולפ"ז שתי העליות של החתן שפיר הוו כמו השני ספרי תורה של המלך. אבל יל"ע בכל זה, דעיין בביאור הלכה שם (סי' קל"ו) ובשאר אחרונים הנ"ל כשביארו החיובים לעלות לתורה, וז"ל עתה נסדר החיובים שהסגן מחוייב לצוות לקרותם קודם לאחרים וכפי התקנות והנהגות שהנהיגו רבותינו הגדולים וכפי המבואר

עיין במדרש תלפיות ערך חתן וכלה דאיתא מה המלך כותב שני ספרי תורה אף חתן נוהגין לקרותו לספר תורה שני פעמים חד בשבת קודם החופה וחד בשבת שאחר החופה. ועיין בספר אוצר נישואין שהביא הני דברים וכתב וז"ל מביאין טעם לזה כדי שידע החתן ההבדל בין התורה שלמד קודם החתונה להתורה שילמוד לאחריה שהרי אמרו רז"ל השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה ובלא ברכה וע"כ עולה לתורה בשבתי השבתות. עכ"ל. ויש להעיר דלפ"ז לית בזה דמיון למלך. אלא נראה לכאורה לבאר באופ"א. דעי' בחינוך במצוה תק"ג דאיתא וז"ל מצוה על המלך שיהיה על ישראל לכתוב ספר תורה מיוחד לו מצד המלוכה שתהיה עמו תמיד ויקרא בו, מלבד ספר תורה אחר שמצוה עליו לכתוב ככל אחד מישראל וכו' ועל זה נאמר וכתב לו את

האם "שבת של פרוטגמיא" הוא לפני החתונה או אחרי החתונה

במשנה א' איתא הלוקח פרות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרן, ושואלו בשבת, יאכל על פיו. וז"ל דעי' בדרך אמונה שם בס"ק כ"ז שביאר ע"פ הירושלמי דבמשנה א' מיירי בפירות שסמך עליהן מערב שבת והכא במשנה ב' מיירי אפילו לא סמך עליהן מערב שבת משום איבה. וז"ל ע' מהו החילוק בזה בין שבת לימות החול. עיי"ש בדרך אמונה שביאר וז"ל בשבת הראשונה בלבד, ודוקא בשבת שיש איבה גדולה אם לא יאכל אצלו אבל באמצע ימי השבוע לא. עכ"ל. (אולם ע' בתוס' אנשי שם במה שהביא מהכפתור ופרח, ולפי דבריו לכא' יוצא חילוק אחר בין שבת לימות החול, דבשבת אין אופן לעשר, דאף דיכול לעשות תנאי מערב שבת אבל הכא מיירי בהזמין בשבת ולא עשה תנאי.) והנה לפ"ז מבואר שאדם מקפיד יותר שיבואו לסעודה לכבוד הנישואין בשבת במימות החול. וא"כ יש מקור קצת להיחוד ד"שבת שבע ברכות", שהוא שבת שעושים בה סעודות מיוחדות, אפילו יותר מיוחדות מהסעודות שבע ברכות דימות החול.] והנה יש להעיר בכל זה, דמלבד הסוגיות שם בדמאי, יש מקום אחר דהירושלמי הזכיר "פרוטגמיא", והיינו בשביעית פ"ד ה"ח, יע"ש דאיתא א"ר יונה בשם ר' חמא בר חנינא המת בשבע שני גוג אין לו חלק לעתיד לבא סימנא דאכיל פרוטגמיא אכיל משתייתא. ועד"ז איתא במדרש רבה ויקרא פרשה י"א פסקה ב'. ולכאורה מבואר מזה דהפרטגמיא הוא לפני המשתות העיקרי ולא אחריו. ועי' גם בפירוש הגר"ק ז"ל על הירושלמי שביעית שם דאיתא וז"ל וסימנא דאכיל פרוטגמיא אכיל משתייתא האוכל פרוטגמיא היא סעודת מגדנות שהיו עושין קודם הנישואין והקראים לסעודת המגדנות הם קראים גם

לא התירו אלא בשבת הראשונה של נישואין שהע"ה משיא את בתו או את בנו ובבחור שנשא בתולה שאז מצטער האב ביותר אם מכיריו לא יבואו לסעודה ולכן התירו. עכ"ל. אולם לפ"ז צ"ב מהו הפירוש בהא דאיתא בהמשך המשנה, "ובשבת שניה אף על פי שנדר ממנו הניה לא יאכל עד שיעשר", דאם מיירי אחרי הנישואין מהו "שבת שניה", איזה ייחוד יש לשבת שניה שאחרי הנישואין. וז"ל דעי' בפירוש הרש"ס דאיתא וז"ל בשבת הראשונה כל ז' ימי חופה, ובשבת שניה דעיקר שמחה אזלה לה לא. ואע"ג דאמרין בפ"ק דכתובות דכל תלתין יומין בין קרו ליה מחמת הלילא בין לא קרו ליה וכו' מברך שהשמחה במעונו מ"ז ברכות ליכא אלא בשבעת ימי המשתה וכו'. עכ"ל. הנה מפורש בדבריו דשבת ראשונה היינו השבוע אחרי החתונה, וא"כ גם עליו יקשה מהו הייחוד דשבת שניה, ולזה ביאר שגם בשבת שניה עדיין אומרים שהשמחה במעונו (כדאיתא במס' כתובות דף ח'), ולכן הו"א דעדיין איכא התיירא דמתני', קמ"ל דאין היתר בשבת שניה. (עי' בפירוש הגר"ק על הירושלמי שם דאיתא וז"ל בשבת של פרוטגמיא היא סעודה שעושין לחתן בשבת ראשונה של נישואין והתירו משום איבה ולא התירו אלא בשבת ראשונה שהיא סעודת מצוה ולא בשבת שניה. עכ"ל.) [הנה הרש"ס סובר דאין ההיתר דוקא בשבת, אלא גם בכל השבוע, (וכן עיי"ש בתפא"ס ס"ק י' דאיתא וז"ל בשבת הראשונה של נישואי בחור לבתולה אפילו בימי החול של ז' ימי המשתה והקילו משום איבה, עכ"ל), אבל הרבה מפרשים אחרים סוברים דהיתר הוא רק בשבת. (וא"ת איך אפשר לומר דהיתר הוא היתר מיוחד בשבת, הא א"כ אין ההיתר מיוחד לפרוטגמיא, דהא לעיל

עיין במסכת דמאי פרק ד' משנה ב' דאיתא המדיר את חבריו שיאכל אצלו, והוא אינו מאמינו על המעשרות, אוכל עמו בשבת הראשונה, ואף על פי שאינו מאמינו על המעשרות, ובלבד שיאמר לו מעשרין הן, ובשבת שניה, אף על פי שנדר ממנו הניה, לא יאכל עד שיעשר. הנה פשיטא דיל"ע דמהו הפירוש במתני', הרי הוא אינו מאמינו על המעשרות, ולמה מותר לו לאכול עמו בשבת הראשונה. עיי"ש בירושלמי דאיתא ר' ינאי בי רבי ישמעאל בשם ר' יוחנן בשבת של פרוטגמיא התירו מפני איבה אמר רבי אבון כאן התירו טבלים משום דרכי שלום. הרי מבואר שההיתר הוא משום "דרכי שלום". אבל מבואר דאין ההיתר בכל אופן, אלא דוקא בשבת של פרוטגמיא, וצ"ב מהו שבת של פרוטגמיא. הנה עיין בר"ש על המשנה שם דאיתא שבת הראשונה מפרש בירושלמי ר' ינאי ברבי ישמעאל בשם ר' יוחנן בשבת של פרוטגמיא התירו משום איבה לסעודות בחור שנשא בתולה קורין בלשון יון פרוטגמא. עכ"ל. וכ"ה ברע"ב שם וז"ל שבת הראשונה של סעודת נישואין לבחור שנשא בתולה, התירו לו לאכול עמו, משום איבה. עכ"ל. וכ"ה במלאכת שלמה שם וז"ל שבת ראשונה של סעודת נישואין לבחור שנשא בתולה. והנה מהלשון "שנשא" משמע לי דמיירי בשבת שאחרי הנישואין. וא"כ מבואר מכל הני מפרשים דהיתר הוא בשבת ראשונה אחרי הנישואין. וכן משמע בדרך אמונה בפ"ב מהל' מעשר ס"ק ל' וז"ל הנשבע על חבריו שיאכל עמו בשבת והוא אינו מאמינו על המעשרות שואל ואוכל על פיו בשבת הראשונה בלבד, דעת הרבה ראשונים דכ"ז

ששמחין בחופה שני שבתות ולשני קורין בלע"ז טורנא בודא לראשון קורין ביוני פרוטגמאי וז"ש בירושלמי (דמאי פ"ד) בשבת של פרוטגמאי התירו מפני איבה. עכ"ל.]

הנה לפ"ז נמצא שיש מקור מהירושלמי להיחוד של השבת שלפני החתונה (אויפרוף).

ויש להוסיף, דלפ"ז י"ל דשבת ראשונה ושבת שניה היינו השבת שלפני החתונה והשבת שבע ברכות.

ועיין במדרש תלפיות ערך חתן וכלה דאיתא מה המלך כותב שני ספרי תורה אף חתן נוהגין לקרותו לספר תורה שני פעמים חד בשבת קודם החופה וחד בשבת שאחר החופה. ועיין בבאור הלכה בס' קל"ו כשביאר החיובים לעלות לתורה דאיתא וז"ל עתה נסדר החיובים שהסגן מחוייב לצוות לקרותם קודם לאחרים וכפי התקנות והנהגות שהנהיגו רבותינו הגדולים וכפי המבואר בלבוש ומג"א בס' רפ"ב ושי"א, חתן ביום חופתו, חתן בשבת קודם החתונה שמזמרים אותו, נער שנעשה בר מצוה באותה שבת, בעל אשה יולדת בשבת שהולכת לביהמ"ד, חתן בשבת שאחר החתונה. עכ"ל. הרי מבואר מכל זה שיש שתי שבתות מיוחדות, שבת שלפני החתונה ושבת שלאחר החתונה, וי"ל דהיינו הני שתי שבתות שהוזכרו במשנה. [ומבואר במשנה דשבת שלפני החתונה הוא יותר מיוחד משבת שלאחר החתונה, ולכך רק התירו לו לאכול בשבת ראשונה, וזה מתאים עם הא דבשבת שלפני החתונה החתן הוא חיוב יותר לעלות לתורה מבשבת שלאחר החתונה. אבל אפשר דאין הני דברים תלויים אהדדי.]

דפרוטגמאי הוא אחרי הנישואין, אבל צ"ע לפ"ז איך לפרש דברי הירושלמי בשביעית. וצ"ע.)

[הנה עכ"פ יש פירוש אחר בירושלמי בשביעית, (אלא דגם פירוש זה לא מתאים עם דברי הר"ש), דעיין בספר הערוך ערך אות המ"ם דאיתא וז"ל משתיתא בראשונה היו אומרים במסכת שביעית בגמרא דבני מערבא דאכיל פרוטגמאי אכיל משתיתא פ"י דאכיל סחורות בעולם הזה כגון פרקמטיא אכל משתה שלו שהיה מזומן לו לעתיד לבא כלומר לא נשתייר לו מה לאכול לעתיד לבא, עכ"ל, אבל קשה להבין לכאורה איך פירוש זה מתאים עם דברי הירושלמי. ועיין בספר המעריך אות המ"ם דאיתא וז"ל המת בשבע שני גוג אין לו חלק לעתיד לבא סימנא דאכל פרוטגמאי אכיל משתיתא פירשו הערוך מי שאכל סחורות בעול' הזה כגון פרקמטיא אכל משתה שלו שהיה מזומן לו לעתיד לבא כלומר לא נשתייר לו מה לאכול לעתיד לבא ע"כ, ולא נהיר כלל חדא כי פרוטגמאי אינו פרקמטיא ותו לדבריו היה לו לומר דעביד פרקמטיא או דעסק בפרקמטיא מאי דאכל, ותו דלא ניחא ליה למריהון דלימא להו הכי וכי לפי שנתעסק בסחורה לא יהא לו חלק לעולם הבא והלא רוב חכמי ישראל ראשונים ואחרונים עסקו בסחורה ותנן אבות פ"ב מ"ב יפה ת"ת עם דרך ארץ וכו' אלא ה"פ מי שאכל בסעודת האירוסין יאכל בסעודת הנישואין ומי שלא אכל בראשונה לא יאכל גם באחרונה וכן המת בשבע שני גוג כיון שלא זכה לטובת שבע שנים אלו בידוע שגם לטובה שלאחריהם לא יזכה פרוטגמאי מלה מורכבת מן פרוטה שר"ל ראשונים בל"י ומן גמאי שפירוש חופה או נשואין ומנהג העול'

לסעודת הנישואין משל לזה שיש לו חיים בשני גוג שהוא מזומן נמי לחיי עוה"ב יצא זה שמת אין לו חלק לעוה"ב. עכ"ל. ועיי' בחדושי הרד"ל על המדרש שם דאיתא וז"ל דעבד פרוטגמאי עבד משתותא פרוטגמאי היא סעודות מריעות שהיו עושה בתולה קודם נשואין (וכענין מצי' יבבי שערי באסינתא) ואותן מריעים שהיו קרואים לסעודה זו היו מזומנים ג"כ לסעודת משתה של הנשואין עצמה (וז"ש בירושלמי דשביעית שהביא המ"כ שהמת באותן ז' שנים סימן שאינו מזומן לעוה"ב). עכ"ל. וא"כ לכאורה חזין דפרוטגמאי היא סעודה שלפני נישואין ולא סעודה שלאחר נישואין.

ועיי' בספר אמונות ודעות להרס"ג מאמר ז' (הובא באוצר הגאונים במס' סנהדרין דף צ') דאיתא וז"ל ואמרו עוד קבלנו, כי מי שימות ב' שני גוג לא יעמוד בתחיית המתים, כי היא נוהגת אצלם מנהג הקריאה הקודמת לחתונה, שמי שאוכל בה אוכל בחתונה ומי שאינו אוכל בה אינו אוכל בחתונה, וכן אמרו (ירושלמי ספ"ד דשביעית) אמר ר' יונה המת ב' שני גוג לא יזכה לימות המשיח, וסימנך דעביד פרוטגמאי אכיל משתיתא. עכ"ל. [לפ"ז "פרוט" היינו "קודם", ו"גמאי" היינו "חופה"].

(הנה עיי' בר"ש בדמאי שם דאיתא וז"ל שבת הראשונה מפרש בירושלמי ר' ינאי ברבי ישמעאל בשם ר' יוחנן בשבת של פרוטגמאי התירו משום איבה לסעודות בחור שנשא בתולה קורין בלשון יון פרוטגמא ביקרא רבה פרוטגמא של צדיקים לעתיד לבא. עכ"ל. ואפשר דמשמע שהוא הבין דהפרוטגמאי היא המשתה של הצדיקים לע"ל, ולא ההכנה, וא"כ לא קשה על משמעות דבריו

בענין שיטת הגר"א ב"שבת של פרוטגמאי"

והנה בהרבה מקומות שאר פוסקים דיברו על האי עניינא אי סעודת אירוסין הוי סעודת מצוה, ולא ראיתי כותבים דרך הוי סעודת מצוה לארוס. ואפשר שיש בזה שינוי בין הגר"א לאידך מפרשים.

ויל"ע האם זה שייך למה שנראה דהוא שינוי בין הגר"א לאידך מפרשים אם הענין המיוחד דפרוטגמאי רק נוגע לחתן וחזונו.

כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל, או לבית המשתה של נישואין. עכ"ל. ותמוה לכאורה, למה רק הוזכר שמחת נישואין ולא סעודת אירוסין. ועיי"ש בבאור הגר"א דאיתא וז"ל ס"א של נשואין אע"ג דסעודת אירוסין ג"כ מצוה כמ"ש בפ"ג דפסחים מ"ט א' דוקא לארוס עצמו כמש"ש אצל חמיו. עכ"ל. הרי מבואר בגר"א דסעודת אירוסין הוי סעודת מצוה, אבל רק לארוס עצמו.

הנה עיי"ש במשנה בדמאי בשנות אליהו שפירש דאיירי בחתנו. הרי מבואר שזהו דין מיוחד דדרכי שלום בין החתן וחזונו. והנה לא ראיתי דבר זה בשאר מפרשים. (ועיי"ש בדרך אמונה שהביא זה בשם הגר"א, והניח בצ"ע.)

והנה עיין בשו"ע או"ח סימן תט"ו ס"א דאיתא וז"ל אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה,

איזה אוכל יכול חבר לאכול בשבת של פרוטגמאי אם הוא חבר לטהרות

רק דברים המוכשרים לקבל טומאה, אבל שפיר יכול לאכול ממנו דברים שלא הוכשרו לקבל טומאה (משום דסתם פירות אינם מוכשרים או משום דאף דעם הארץ אינו נאמן על הטהרות אבל הוא נאמן על ההכשר). ועיין בירושלמי דמאי פ"ב ה"ג דאיתא אינו לוקח ממנו לח הא יבש

והנה עיין לעיל בדמאי בפ"ב מ"ג דאיתא המקבל עליו להיות חבר אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש ואינו לוקח ממנו לח ואינו מתארח אצל עם הארץ, ולא מארחו אצלו בכסותו. והנה מהא דאיתא "אינו לוקח ממנו לח", לכאורה מדוייק דאף דנקטינן דכל מה שנמצא אצל עם הארץ הוא טמא, היינו

הנה מאד נתקשיתי בדין זה דהתירו לו לאכול בשבת של פרוטגמאי, והרי בהרבה מקרים האי "נאמן על המעשרות" הוא גם "חבר לטהרות", וא"כ אף דיכול לאכול מצד מעשרות, אבל עדיין אינו יכול לאכול מצד טהרות, ועדיין יהא בזה איבה.

מותר שעמי הארץ נאמנים על הכשירות ותני כן נאמן עם הארץ לומר הפירות הללו לא הוכשרו אבל אינו נאמן לומר הוכשרו אלא שלא קבלו את הטומאה. ועיין בבבלי במס' חגיגה דף כב ע"ב דתניא נאמן עם הארץ לומר פירות לא הוכשרו אבל אינו נאמן לומר פירות הוכשרו אבל לא נטמאו.

לפ"ז י"ל דהאי חבר יכול לאכול אצל השבת של פרוטגמייא, דהוא יאכל פירות שלא הוכשרו לקבל טומאה, ואף דאינו מאמינו על המעשרות, לזה התירו משום דרכי שלום.

אבל לכאורה קשה לומר כן, דעדיין יהא בזה איבה, דכולם יהיו אוכלים הסעודת שבת, והוא רק יאכל איזה פירות שלא הוכשרו לקבל טומאה.

וי"ל דלא קשה כלל, דלא כתוב דשבת של פרוטגמייא היינו הסעודת שבת, אלא י"ל דשבת של פרוטגמייא היינו איזה מסיבה שעשו לכבוד החתונה, ורק אכלו איזה פירות וכיו"ב. ועי' בפירוש הגר"ח ק"ז על הירושלמי שביעית פ"ד ה"ח דאיתא וז"ל פרוטגמייא היא סעודת מגדנות שהיו עושין קודם הנשואין, עכ"ל, ומגדנות היינו פירות כדאיתא ברש"י בפרשת חיי שרה.

והנה עיין במהרי"ל בהלכות תשעה באב דאיתא וז"ל כל הקהל הלכו אצלו ושמוחו עמו אחר הסעודה **בין ובפירות** כמנהג בכל ליל שבת דקודם

שבת הנשואין. עכ"ל. ועיין בספר נוהג כצאן יוסף נשואין אות ב' דאיתא וז"ל מנהג פ"פ הוא שהקרובים הולכים לבית החתן ולבית הכלה בליל שבת אחר הסעודה וטועמין שם מידי כמו בשבת שלפני מילה. עכ"ל. הרי מבואר בדברי הני קדמונים שיש אכילה מיוחדת בשבת שלפני החתונה, אבל אינה בצורת סעודה גמורה, אלא היא בצורת טעימה, דומיא ד"שלום זכר". וא"כ שפיר י"ל כנ"ל דבשבת של פרוטגמייא אכלו פירות וכיו"ב, והאי חבר שפיר יכול לאכול פירות שלא הוכשרו ושפיר הוי השתתפות גמורה בשבת של פרוטגמייא ולא יהא שום איבה.

הנה לכאורה עדיין קשה, דהרי אחד מהדברים שחבר אינו עושה כנ"ל הוא "אינו מתארח אצל עם הארץ", וא"כ איך יכול לאכול אצל עם הארץ בשבת של פרוטגמייא, וכנ"ל אף שהתירו מצד מעשרות אבל לא התירו מצד טהרות, וא"כ אף דהעם הארץ הוא נאמן שהפירות לא הוכשרו, היינו דוקא לקחת פירות שלא הוכשרו מעם הארץ ולאכלם במקום אחר, אבל אינו יכול לאכלם אצל עם הארץ.

והנה גם לגבי נאמן על המעשרות קתני בדמאי פ"ב מ"ב דאינו מתארח אצל עם הארץ, ועיין בחזו"א הל' דמאי ס"י ה' ס"ק ו' דאיתא וז"ל וצ"ל ברגיל להתארח בלא דוחק איירי דהא רשאי לאכול אצל ע"ה דבר יבש ומעשר דמאי. עכ"ל.

[ועיין בספר חוט שני (בחלק על מזוזה וברכות) דאיתא וז"ל ומה שכתב ואינו מתארח אצל עם הארץ נראה דגדר מתארח אצל ע"ה שבטל ממנו תורת נאמן היינו כשרגיל להתארח בלא דוחק, חזו"א דמאי ס' ה' ס"ק, ואפי' כשמעשר בכל פעם מה שהוא אוכל אצל הע"ה כדעת הר"ש ועיין פירוש הגר"א מ"מ כיון שרגיל להתארח אצלו יש לו לחוש שישכח ויאכל ללא הפרשת תו"מ על כן הרגיל אצל עם הארץ בקביעות אינו נאמן על המעשרות אבל כשמתארח אצל ע"ה רק באקראי ומעשר את מה שאוכל שם ודאי חשיב נאמן כדמוכח ברמב"ם ה"ז עיי"ש. עכ"ל.]

וע"ע בחזו"א שם בסימן ט' ס"ק י"ט דאיתא וז"ל אין חבר מתארח אצל ע"ה משום טהרות אם לא ברגל שטיהרו טומאת ע"ה או בימי טומאתו, ומיהו נראה דמותר להתארח אצלו לדבר מצוה דלא חמירא אכילת חולין בטהרה מטומאת כהן בעפר חו"ל ואמרו ע"ז י"ג א' מטמא בחו"ל לדון ולערער וכו' ומטמא ללמוד תורה כו' ובהכי איירי הא דאמר בירושלמי דרבי וריב"ז נתארחו אצל חשוד על המעשרות. עכ"ל. וי"ל דכל הני התירים איכא גם לגבי טהרות, וא"כ מצד "אינו מתארח אצל עם הארץ" בודאי לא קשה איך אוכל בשבת של פרוטגמייא, ורק קשה דאיך אוכל שם למעשה, הרי הכל טמא, לזה י"ל כנ"ל דאוכל דברים יבשים.

האם ההיתר דשבת של פרוטגמייא הוא דוקא אם הדירו חבריו

הנה יש מחלוקת אם ההיתר לאכול בשבת של פרוטגמייא הוא רק לאכול אצל עם הארץ, והוי מקולי דמאי, או אם הוא גם היתר לאכול אצל החשוד על המעשרות. והנה אם הוא היתר לאכול אצל החשוד על המעשרות א"כ יש מהיתר זה נפק"מ גם בזה"ז, אבל אם הוא היתר רק לאכול אצל ע"ה אז לכאורה לית מזה נפק"מ בזה"ז דלית לן דמאי.

אבל כל הפוסקים סוברים דמשכחת לן דיני דמאי בדבר שיש לו "הכשר מוסכם", דלגבי מי שנוהג כהנהגת הרבה גדולים (כגון החזו"א והגר"ז והקה"י והגר"ש"א והגר"ח"ק וצ"ל"ה) להפריש ממנו תרו"מ, דנוהג בו קולות דמאי. וא"כ שפיר יש נפק"מ מדינא דשבת של פרוטגמייא אפילו בזה"ז, דמי שמוזמן לאכול בשבת של פרוטגמייא, ויש שם הכשר מוסכם, כמנהג החרדים, דיכול לאכול שם, דלא כהנהגתו הרגילה להפריש תרו"מ. (ואף להצד דהיכא דידוע מלפני שבת דצריך לעשות תנאי, אבל הא מיהא דנפק"מ אם רק יודע מזה בשבת.)

אבל הנה במשנה איתא **המדיר את חבריו** שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות אוכל עמו בשבת הראשונה ואף על פי שאינו מאמינו על המעשרות ובלבד שיאמר לו מעשרין הן. הרי מבואר דההיתר הוא רק באופן שמדיר את חבריו, אבל בלא"ה אין שום היתר. וכן עי' ברמב"ם בפ"י

מהל' מעשר ה"ג דאיתא וז"ל **הנשבע על חבריו** שיאכל עמו בשבת והוא אינו מאמינו על המעשרות שואל ואוכל על פיו בשבת הראשונה בלבד. עכ"ל. וא"כ בין בע"ה ובין בחשוד לית מכל זה נפק"מ שכיחה, דרק אם הדירו אז התירו, ובזמנינו זה לא שכיח כלל שידירו.

אולם עיין בחזו"א הל' דמאי ס"י ט' ס"ק ב' דאיתא וז"ל והא דהתירו במדירו הנאה היינו אע"ג דהן נדרי זירוזין וכדאמר נדרים כג ע"ב, ואפשר דדברו חכמים בהוה וכל שידוע שיש בו משום איבה התירו, וזהו ספיקו של הר"ש פ"ז מ"א וכמוש"כ סק"א. עכ"ל. ולפ"ז אפשר דההיתר הוא אפילו לא הדירו, ושפיר הוי שכיח.

ועיין ברמב"ן במס' חולין דף עה ע"ב דאיתא בתוה"ד וז"ל דהא תנן (דמאי פ"ד) המזמין חברו לאכול עמו והוא אינו מאמינו על המעשרות בשבת שואלו ואוכל על פיו. עכ"ל. ומשמע שגרס "המזמין חבריו", ולא בעינן דוקא מדירו. ויש מזה סמך דההיתר הוא אפילו לא הדירו, ושפיר הוי שכיח.

הנה לכאורה יש רא"י דקיי"ל כהאי צד דההיתר הוא אפילו לא הדירו, דעדיין בבית יוסף על יו"ד סימן קי"ב דאיתא וז"ל מצאתי כתוב בתשובה אשכנזית (שו"ת מהרי"ל סי' ל"ה) בשם רבינו שמחה דמותר לאכול פת של גוי לנזרה עם שאינם נזהרים משום איבה וראיתו מירושלמי דמאי דהתיר דמאי כהאי גוונא בשבת של

פרוטגמא פירוש של אסיפה כגון לסעודת מצוה ע"כ ומיהו כתוב באותה תשובה דהיינו דוקא בפת שהוא עיקר הסעודה ואם כולם אוכלים והוא אינו אוכל איכא איבה אבל מי שנהג איסור בחמאה של גוים וכיוצא בה אסור לו לאכלם עם מי שאינו נזהר ממנה דכמה איכא בשוקא שאין נפשם תאבה לאכול חמאה. עכ"ל. ועיי"ש בשו"ע סעיף ט"ו ברמ"א דאיתא וז"ל י"א דמי שנוהר מפת של עובד כוכבים ואוכל עם אחרים שאין נזהרין מותר לאכול עמהם משום איבה וקטטה הואיל ואם לא יאכל עמהם פת שהוא עיקר הסעודה התירו לו משום איבה ואין ללמוד מכאן לשאר איסורין. עכ"ל. ועיי"ש בבאור הגר"א דאיתא וז"ל י"א כו' כמ"ש בפ"ד דדמאי המדיר את חבריו כו' ואמרו בירושלמי שם ר' ינאי בי ר' ישמעאל בשם ר' יוחנן בשבת של פרוטגמא משום איבה א"ר אבון כאן התירו טבלים מפני דרכי שלום וערמב"ם שם בפ"י ובחיבורו דלר' אבין אפי' בלא פרוטגמא מותר. עכ"ל. והנה הגר"א התייחס להסביר דלמה הוזכר ההיתר בסתמא, ולא דוקא בשבת של פרוטגמייא, אבל לא הסביר למה ההיתר הוזכר בסתמא, ולא דוקא בהדירו. ולכאורה מוכח דס"ל דההיתר הוא אפילו בלא הדירו.

וממילא גם למדנו עוד נפק"מ מהאי משנה הנוגעת אפילו בזה"ז, דאין הדין דוקא בדמאי, אלא גם בפת עכו"ם.

עמק הפרשה

הרה"ג ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א

האם יש פרשה מיוחדת בשבת שלפני החתונה

עיין בספר הבתים שערי קריאת התורה שער שלישי דאיתא וז"ל יש מי שכתב שבקצת מקומות נהגו לקרות בשבת שיש בו חתן ואברהם זקן, ואין קורין בסדר היום כלל, ומפטירין שוש אשיש, וכן כתב הרב בעל העתים. עכ"ל. [ועיין בספר טעמי המנהגים סימן שכ"ז דאיתא וז"ל מקומות שהחתן קורא בס"ת שלו פ' ואברהם זקן אינו עולה למנין ז', לדוד אמת להגאון הקדוש מו"ה חיד"א זצוק"ל סי' ה', מקומות שנהגו שהחתן קורא תחילה בסדר היום ואח"כ קורא בס"ת שבזרועו פרשת ואברהם זקן. עכ"ל.] ויל"ע האם קוראים האי פרשה מיוחדת לפני החתונה או אחרי החתונה.

ואפשר שיש בזה מחלוקת ראשונים, דעיין בספר אבודרהם (ברכת אירוסין) דאיתא וז"ל נוהגין בכל המקומות **בשבת של ז' ימי החופה** אחר שקורין בס"ת בסדר היום לקרות עם החתן בס"ת בואברהם זקן עד ולקחת אשה לבני משם, וגם לאחר שמפטירין מענין הפרשה מפטירין גם בישעיה שוש אשיש בה' עד שיש עליך אלהיך, וכן כתוב בסדר רבינו סעדיה, ואם אירע זה הענין בשבת שמוציאין ב' ספרי תורות או ג' צריך לקרות תחלת הפרשיות המוטלות על הצבור ואח"כ יקרא פרשת החתן, כי הראשונות הם חובה וזאת רשות. עכ"ל.

אבל עיין ברבנו בחיי בפרשת חיי שרה (כ"ד:ג') דאיתא וז"ל אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני, הזהירו בשבועה שלא יקח אשה לבנו מבנות כנען הזרע המקולל, לפי שהאשה מוכנת לפורענות תטה את האדם לצדה כי כן עשתה אם כל חי, וכמו שידוע מענין שלמה ע"ה בנשים נכריות שנשא עמוניות מואביות צידוניות חתיות, שהעיד עליו הכתוב נשיו הטו את לבבו, ועל כן הוקבע בישראל מנהג לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו להזכיר העם שיזהר בנשואיו, ושלא יקח אשה לשם יופי וכו' ולא לשם ממון וכו', ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר וכו', אבל יצטרך שתהיה כוונתו לשם שמים ושידבק במשפחה הגונה. עכ"ל.

אולם אף לפי רבינו בחיי שקוראים הפרשה לפני החתונה, משמע דהיינו ביום החתונה עצמו, ולא בשבת שלפניו. וא"כ צע"ע אם יש מי שסובר שקוראים הפרשה בשבת שלפני החתונה. ועכ"פ אין זה נוגע למעשה לדידן, דעיין בערוך השלחן או"ח סימן קמ"ד סעיף ה' דאיתא וז"ל גם הפטרת חתן "שוש אשיש" גם כן אינם נוהגים בכל המדינות שלנו, והספרדים היו נוהגין כן, ויש שם שנהגו גם לקרוא בתורה לחתן בפרשה "ואברהם זקן", ובמדינותינו אין ידוע זה כלל. עכ"ל.

דעת תורה

מן ראש הישיבה הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמוע אל הכהן וגו' או אל השופט, ומת האיש ההוא וגו' [י"ז, י"ב]

והנה בשאר מחויבי מיתה לא נזכר בתורה בפירוש דחיובם הוא רק אם עברו במזיד, ורק דדרשין מדכתיב בנותן מזרעו למולך ונתתי את פני באיש ההוא' - 'הוא' ולא אנוס, 'הוא' ולא שוגג, 'הוא' ולא מוטעה (קידושין דף מ"ג ע"א), ומזה ילפינן לכל מחויבי מיתות בית דין, שאין ממיתין אלא לעובר ברצונו בעדים והתראה (רמב"ם פ"ה מיסודי התורה ה"ד). ואשר לכאורה צריך ביאור, מאי שנה הכא גבי 'זקן ממרא' שהזכיר הכתוב בפירוש דחיוב מיתתו אינו אלא בעושה 'בזדון'.

והנראה לומר בזה, דבאמת חלוק 'זקן ממרא' משאר מחויבי מיתות בית דין, דבשאר עבירות אין חילוק בעצם החטא בין אם נעשה בזדון או בשגגה, ורק דטירה תורה את השוגג מעונש, משום שלא עבר על העבירה ברצונו, אולם ב'זקן ממרא' דחיובו הוא על המראתו בבית דין הגדול, יש לומר דרק באופן שמורה לעשות שלא כהוראת בית דין בזדון, אז הוא דחשיבא הוראתו 'המראה' בבית דין, אבל אם הורה לעשות שלא כהוראתם בשגגה, לא הויא הוראתו בגדר 'המראה' כלל, ולפי זה ניחא מה שהזכיר הכתוב כאן בפירוש דמייירי בעושה 'בזדון', ד'הזדון' האמור כאן אינו רק תנאי בחיוב המיתה שלו, אלא דהוא תנאי בעצם החפצא של 'המראה', דכל שלא עשה בזדון, לאו 'המראה' היא, ואינו בגדר 'זקן ממרא' כלל.

ונפקא מינה למאי דקיימא לן בכתובות דף ל"ה ע"א דחייבי מיתות שוגגין פטורין מממון, דלהאמור דין זה יתכן רק בשאר מחויבי מיתות בית דין, אבל ב'זקן ממרא' לא יצויר דין זה, שהרי אם לא עשה 'בזדון', אין כאן 'המראה' כלל, ולא 'זקן ממרא' הוא.

אמנם ב'ספרי' כאן איתא, 'בזדון' על הזדון הוא חייב, ואינו חייב על השוגג. 'ההוא' לא אנוס, ולא שוגג, ולא מוטעה, ע"כ. ואשר לכאורה נראה מזה, דמהך קראי ד'בזדון' ו'ההוא' ממעטינן רק שאינו חייב על השוגג, ולא שאינו בגדר 'זקן ממרא' כלל.

ומבני הישיבה העירוני עוד, שהתוס' בכתובות דף ל"ז ע"ב (ד"ה מיתות) מנו את 'זקן ממרא' בין חייבי המיתות החמורות שלא ניתנה שגגתן לכפרה, ואשר מזה משמע דגם זקן ממרא שוגג חשיב 'זקן ממרא', ורק שלא ניתנה שגגתו לכפרה, וצ"ע.

רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית

וכרת וגו' [כ', כ']

והנה לשיטת הרמב"ם דסבירא ליה בעלמא דספיקא דאורייתא לקולא [פ"ט מטומאת מת ה"ב], יש לפרש הך קרא ד'עץ אשר תדע' כפשוטו, דבעינן שתדע שכבר הזקין העץ, ואינו עוד עץ מאכל, אבל אם ספק הוא לך אם עץ מאכל הוא אם לאו, אסור לקצוץ, והא גופא קא משמע לן קרא, דאף דבעלמא ספיקא לקולא, מכל מקום הכא הוי דינא דספיקא לחומרא, אולם לשיטת הרשב"א ודעימיה דסברי בעלמא ד'ספיקא דאורייתא לחומרא', הרי לכאורה הוי ליה הך קרא ד'עץ אשר תדע' קרא יתירא, דהא פשיטא דעץ שהוא ספק מאכל אסור, ככל ספיקא דאורייתא שהוא לחומרא.

ואשר לכאורה צריך לומר, דנתחדש כאן, דהיכא דמספקא ליה אם עץ מאכל הוא אם לאו, הרי זה אסור לקצוץ בתורת ודאי, וכמו בספק טומאה ברשות היחיד שהוא אסור בתורת ודאי (נדה דף ב' ע"ב), ועל כן אף דבכל איסורי התורה נמי אית לן לאחמורי בספיקא מדאורייתא, מכל מקום איצטריך קרא ד'רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכתר', לאשמועינן דהכא ספיקו אסור בתורת ודאי, ויש להוסיף עוד, דבהך קרא ד'רק עץ אשר תדע' נאמר, דההיתר לכרות הוא רק באילן שידוע לך שהוא 'לא עץ מאכל', ואולי נפקא מינה, דבספק אילן מאכל לא יהני רוב להתיר קציצתו, דוגמת סכרת הראשונים בבבא מציעא דף ו' ע"ב לגבי דין מעשר בהמה, דכיון דאמר רחמנא 'עשירי' ודאי, ולא עשירי ספק, לא אזלינן בזה בתר רובא [שוב הראוני ב'מנחת חינוך' על מצוות העשה שמה הרמב"ן (עשה ו') שכתב כן. (אמנם יל"ע בגמ' בבא קמא דף צ"א ע"ב)].

אות לחופות
עיסוד שחופר טקסט ליצירה
05276-74041
ot74041@gmail.com

הפצה פרסום ושיווק ספרים
י. בלוי
עד הבית

לרכישה מוזלת של ספרי המחבר

במקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33
bloyseforim@gmail.com

כמו"כ ניתנת האפשרות לקבל את הספרים בחינם
לכתללים, ישיבות ולבתי כנסיות ומדרשות

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל

ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com
או להשאיר הודעה במספר: 516-581-3597 (001)
או בפקס: 1532-5326259
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להג"ל

תוספת שבת

שים לב!
זמן הדלקת
נרות שבת
מוקדם
ב 9 דקות
כל שבוע

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

מאמצים את צוואת הגאון הגדול רבי שלום כהן זצ"ל ומחזקים את לימוד התורה בימי ששי ושבת

הזמנים, ושמיד לאחר שמחת תורה יתחיל זמן חורף, מרן הרב שך אמר לו: תגיד להם שלפני כן צריך לדאוג שימי ששי שבת יהיו ימים מלאים בתורה, ולאחמ"כ ידאגו לקיצור בין הזמנים!! ואכן חכם שלום זצ"ל אימץ הנהגה זו, וזירז מאד לחזק ימי ששי ושבת, ואמר שזה זמן הרבה יותר ארוך משבוע אחד של קיצור בין הזמנים! ולא הסכים לשנות תקופות בין הזמנים שתוקן ע"י גדולי הדורות הקודמים.

כידוע שהגה"ג רבי שלום כהן זצ"ל בהוראת רשכבה"ג מרן הגרא"מ שך זיע"א מסר שיעורים קבועים בשיבתו גם בימי ששי ושבת במשך עשרות שנים, כך אמר הגר"ש זצ"ל בכינוס לב שומע לפני מספר שנים שהרב שך הורה לו למסור שיעור רגיל גם בימי ששי וכך נוהג!! והציע לרמ"ם לחזק הנהגה זו. יצויין שהדברים נאמרו לו לאחר שנשלח ע"י ראשי ישיבת פורת יוסף זצוק"ל שיבקש רשות ממרן הרב שך לקצר את בין

במצוות מלוה מלכה במוצאי שבת

השו"ע בסימן ש' כותב סימן שלם של סעיף א' וזה מראה לחשיבות סעודה זו, וז"ל: לעולם יסדר אדם שולחנו במו"ש כדי ללוות את השבת, אפילו אינו צריך אלא לכזית.

ומקורו בגמ' שבת קי"ט: "לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אף על פי שא"צ אלא לכזית וחמין במוצאי שבת מלוגמא [רפואה] פת חמה במוצאי שבת מלוגמא ר' אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עגלא תילתא הוה אכיל מיניה כולייתא כי גדל אבימי בריה א"ל למה לך לאפסודי כולי האי נשבוק כולייתא ממעלי שבתא שבקיה ואתא ארי אכליה עכ"ל הגמ', וביאר רש"י ד"ה במוצ"ש: נמי כבוד שבת ללוות ביציאתו דרך כבוד כאדם המלווה את המלך בצאתו מן העיר. וכן כתב רש"י חמין במוצ"ש רפואה זה: לשנות ולרחוץ. וכתב ע"ז המהרש"א: פת חמה: שיש לאכול מלוה מלכה מפני כבוד השבת ואפי' כששבע מסעודות השבת, והטעם לפת חמה כתב: טעם הדבר שיש לכבד השבת בסעודת לווה בדבר חדש שנתחמם אחר השבת, ליהנות ממנו שהיה אסור בו ביום חמין ופת חמה.. (ע"ש) והוסיף בטעם שאכלו האריה: אין זה כבוד סעודת לווה מלכתא שתהיה מכוליא אחת שניתותרה מסעודת שבת אבל בעי סעודה באנפי נפשיה כדאמר לעולם יסדר. וכן כתב הרמב"ם פ"ל: מסדר אדם שולחנו בערב שבת וכן במוצ"ש כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו, ובחרדים כתב ע"ז שזה מצוות עשה מדברי קבלה ומדברי סופרים! וממילא זה חובה גמורה וגם לנשים וקטנים! (פרימ"ג א"א סק"א)

וכן ידוע שפעם אחת אשתו של הגר"א קיבלה עליה תענית ממוצאי שבת והלכה לישון, ושלה הגר"א להודיעה שבכל התעניות לא יתוקן הפסד מלוה מלכה אחת! ואכן הגר"א עצמו הקפיד מאד על סעודת מלוה מלכה "פת חמה" ופעם אחת חלה והקיא ולא אכל סעודה זו ותיכף שהקיץ משנתו וראה שלא עלה עמוד השחר הזדרז ואכל. וכן ידוע מהחזו"א שמי שאינו אוכל פת במלוה מלכה יתחרט ע"ז מאד בעוה"ב, ואכן ידוע הקפדתו של מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל שהיה בוצע על חלה שלימה ומיד לאחר הבדלה למלוה מלכה, ולאחמ"כ לקח כפית מכוס תה ורחץ בזה ידיו לקיים גם מצוות רחיצה בחמין, וידוע

בתודש הרחמים והסליחות חודש אלול מתחזקים ונענים לקריאתו של רשכבה"ג מרן ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין שליט"א לקבלת שבת מוקדם ולקבלת שבת בציבור ברוב עם כראוי לכבוד השבת

קראת

רבן של ישראל

מן ראש הישיבה

רבינו הגר"ג אדלשטיין שליט"א

נשיא מועצת גדולי התורה

מקדשי
שבעי

ביתנו קדוש וטהור

קבלת שבת בציבור ברב עם הדרת מלך

ובאמת יש רבים הציבור שמקבלים שבת בזמן, ובאים לקבלת שבת בזמן,

כראוי לכבודה של השבת. אבל אם מקבלים שבת ביחידות ולא בציבור,

חסר בכבוד השבת, ואמנם עשרה הם כבר ציבור,

ולהלכה אין הבדל בין עשרה לאלף בדברים שבקדושה,

אבל כבר נאמר (משלי יד, כח) 'ברב עם הדרת מלך',

וככל שהציבור יותר גדול, יש יותר הדרת מלך. אם יש ציבור יותר

גדול בקבלת שבת, זה יותר כבוד שמים,

ומי ששותף לכבוד שמים זכותו גדולה מאד.

לכן כדאי לכל אחד להיות שותף בזה.

ולא לפרוש מהציבור העוסקים

בכבוד שמים, וזה ענין גדול

וזכות עצומה מאד!

דמ"מ סעודה זו אינה חובה עליו כמו הג' סעודות של שבת דשם אסמכוהו אקרא וזה רק מצוה בעלמא ונ"מ היכי דא"א לו לקיים כולם: (ובשעה"צ סק"ט: וכן היכא דיש לו בשר או דגים וכדומה בצמצום, מוטב ליפות בהן יותר את השלש סעודות):

(משנ"ב ס"ק ג) את השבת - ומטעם זה יש נוהגים להרבות נרות במו"ש יותר מימי החול ונוהגים ג"כ לומר פיוטים וזמירות אחר הבדלה [אחרונים]:

והלבוש כתב וז"ל: לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת אפילו אינו צריך אלא לכזית, כדי ללוות את השבת, משל למלך שמלוין אותו ביציאתו כמו בכניסתו, ומטעם זה אומרים גם כן פיוטים וזמירות ללוות השבת ביציאתו כשם שמלוין אותו בכניסתו, ואמרו חכמים [עי' ב"ר כה, ג] אבר אחד נברא באדם ונסכויו שמו, ואינו נהנה בשום אכילה שיאכל האדם אלא כשיאכל במוצאי שבת ללוותה.

ובט"ז כתב וז"ל: לעולם יסדר כו'. - לא נתכונו לעניין עשיית תבשילין אפילו א"צ להם אלא לכזית וא"כ יהי' פי' של א"צ מכה שביעה והיה לו לומר אפי' אם שבע לא לשון א"צ דזה פשוט שא"ל שהוא תאב לאכול כזית וגם א"א לומר כך לשער כן קודם האכילה אלא פי' יסדר שלחנו בפריסת מפה על השלחן ושאר מינים הנהוגים אצלו לעריכת השלחן וע"ז אמר אפילו מי שאין רגיל כי אם בכזית הן מצד עניונו הן מחמת שביעתו מכל מקום באותו כזית יעשה לו הכנה ויפרוס המפה משום כבוד שבת וכ"מ סי' רס"ב שכתב ויסדר שלחנו ויציע המטות כו' משמע דעל ההכנה קאי לא על הסעודה דומיא דהצעת המטות אבל בענין הסעודה יעשה כמנהגו כנלע"ד. וכתב ב"י בשם ש"ל נהגו לומר פיוטים וזמירות ללוות השבת כמו שמלוין המלך בכניסתו וביציאתו ע"כ ונ"ל דאף על פי שנוהגין לומר זמירות קודם הבדלה נכון לומר אותם אחר ההבדלה דבזה שייך ליווי דהיינו אחר שיצא המלך ותו דהוא כמו בכניסתו עוד כתב בשמו בשם סדורים דאבר יש באדם ניסכ' שמו ואינו נהנה באכיל' אלא במ"ש:

וכתב המגן אברהם: בגמרא משמע דנכון לבשל בשר במ"ש או דבר אחר ועיין סי' רצ"א ובזמנינו שמאחרין כל כך סעודה שלישית שאין יכולין לאכול במוצאי שבת יכולין לקיימה בפירות: מהרי"ל היה לו טלית של שבת והיה קופלו בכל מוצאי שבת כדי להתעסק במצוה מיד עכ"ל וכן היו עושין אנשי ציפורי: ובפרי חדש כתב: לעולם יסדר וכו'. חמין לשתות ולרחוץ רפואה, פת חמה רפואה, [שבת] פרק כל כתבי דף קי"ט [ע"ב וברש"י שם ד"ה חמין]:

וכתב אליה זוטא סימן ש: (א) ויהדר לאכול מין מאכל שתאב אליו יותר אף שהוא ביוקר, ואם תאב לאכול הרבה מינים יהדר אחריהם כפי יכולתו אבל לא יכין מכל מין אלא מה שמשער שיוכל לאכול ממנו, אלא שלא ישער בצמצום רק בריות, וכן הדין בכל שלש סעודות בשבת (פסקי תו"מ) ודלא כב"ת. ושמעתי שאם ממשיך השלש הסעודות עד אחר חשיכה אין צריך לאכול עוד סעודה רביעית במוצאי שבת: (ב) מי שמתענה במוצאי שבת כגון שמפסיק מבעוד יום, אזי יטריח להכין סעודה זו לאחרים וילמוד המאמרים ודינים המוזכרים בסעודה זו (של"ה דף קל"ה):

שסגולתה לרפואה מרומז בפסוק: הרופא לשבורי לב ומחב"ש לעצבותם" מחב"ש ר"ת חמין במוצאי שבת מלוגמא (רפואה) וכן ידוע מהחפץ חיים שסיפר שפעם הגר"י סלנטר זצ"ל הלך לבקר חולה מסוכן ושוחח עמו על האמונה בדברי חז"ל וכיון שחז"ל אמרו "חמין במוצ"ש רפואה" הדברים כפשוטן ממש, ונתן לחולה לשתות והתחיל מיד להתרפאות. וטוב להזכיר זאת בסעודתו שאוכל למצוות סעודת מלוה מלכה וכן "חמין במוצ"ש מלוגמא", וכן לומר בסעודה "חמין במוצ"ש מלוגמא".

וכן ידוע מרבי אלימלך מליזענסק זיע"א שהמתפלל בסעודה זו וודאי תקובל תפילתו, וזהו עת רצון גדול מאד, וכן הביא שזה סגולה ללידה קלה לאכול פת ולומר שזה למצוה זו, וכידוע חובת אמירת תפילת רבונו של עולם שמקורה בירושלמי כמובא במשנ"ב רצ"ה סק"ז וע"ש בדברי הרמ"א שנוהגים להזכיר אליהו הנביא במוצ"ש להתפלל שיבוא ויבשרינו הגאולה, ופירש המשנ"ב: שהרי בשבת אינו מגיע וכעת כבר יכול להגיע. (ע"ש).

כעת נביא ציטוט מדויק מהמשנה ברורה: כתב השו"ע: לעולם יסדר אדם שולחנו במו"ש כדי ללוות את השבת, אפילו אינו צריך אלא לכזית. וכתב המשנ"ב: (ס"ק א) יסדר אדם שולחנו וכו' - היינו לפרוס מפה על שלחנו דרך כבוד וכן שאר דברים הנהוגים אצלו בעריכת השלחן אבל אינו מחוייב לבשל תבשילין ולהכין יותר ממה שצריך לאכול. (א.ה. ובפרימ"ג ובשער"ת דייקו מהגמ' שבת קי"ט שצריך להכין תבשיל מיוחד) ומשמע בגמרא דיקבע סעודה זו על הפת לכתחלה כמו בשאר סעודות של שבת וגם משמע דטוב לכתחלה להדר אותה בבשר או בשאר תבשילין אם יש לו ואם אין לו או שחושש לאכילה גסה כגון בקיץ שמאחרין בזמננו לאכול הסעודה ג' סמוך לערב יקיימה במזונות או עכ"פ בפירות:

ובשער הציון אות ב' כתב וז"ל: דהא סתם סידור שולחן משמע על הפת, ועוד, דהא אמר שם מתחלה דיסדר שלחנו בערב שבת, ושם הלא ודאי בפת, ועוד, דאמר שם בסמוך, פת חמה במוצאי שבת מלוגמא, ומשמע דאמימרא זו קאי, עכ"ל. וכן בביאור הגר"א כתב: כל' הגמ' ובפת דוקא כמו בע"ש דמימרא דר"א ור"ח כהדדי איתמר שם קיט ב' ע"ש, (וכן ציין לפסחים קג):

(משנ"ב ס"ק ב') כדי ללוות וכו' - דכשם שצריך לכבד השבת בכניסתה כן צריך לכבדה ביציאתה כשם שאדם מלוה את המלך בצאתו מן העיר ומטעם זה נראה שטוב להקדימה כדי שתהיה סמוכה ליציאת השבת (והוסיף בשעה"צ סק"ה: דהא דרך לזיה הוא בעת היציאה ולא אחר שכבר יצא, והוא הסיח דעתו ממנו, שהלא עסק בקבע במלאכה מקודם) ואם אינו תאב עדיין לאכול מהנכון עכ"פ שלא יעסוק במלאכה בקבע עד שיקיים סעודה זו ועיין בשערי תשובה דמשמע דאינו כדאי בכל גוונא לאחרת יותר מחצות. ואמרו הקדמונים דאבר אחד יש באדם ונסכויו שמו וזה האבר נשאר קיים בקבר עד עת התחיה ואפילו אחר שנרקבו בו כל העצמות וזה האבר אינו נהנה משום אכילה כ"א מסעודת מלוה מלכה. (ובשעה"צ סק"ז כתב: וטעם לזה איתא באליה רבה, לפי שאבר זה לא קבל הנאה מעץ הדעת, דאדם אכלו בערב שבת, והוא אין לו הנאה ממאכל כי אם במוצאי שבת, לפיכך לא נגזר עליו להכלות אפילו על ידי המיתה) דע

זרז התורה

לע"נ רעייתי מרת **זיוה** בת ר' **אליעזר** הכהן ע"ה
נלב"ע כ"ו בסיון תש"פ

© מאת הרב ישעיה'ו גלינסקי שליט"א בן לא"מ הרב יעקב יצחק זצ"ל

ארחות חיים לרבינו הרא"ש אות לז: "למד פרשיותיך עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ופרוש רש"י ז"ל ותדקדק בו כאשר תוכל"

- ובחנוני על פרשת שופטים - אבות פרק א'

- שנת "זיו התורה עיין בה"

כך אמר להם הקב"ה לישראל: בני, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה. [תנא דבי אליהו רבה כח]

1. היכי תמצא שאין חיוב מצוות שופטים? [טז, יח אור החיים]
2. מי ממפרשי המקרא הביא סוד ממדרשו של ר' נחוניא בן הקנה? [טז, כ רמבן]
3. צמד מילים זהה פותח פסוק. [טז, כ]
4. היכן אות ו' במקום האות ש'? [יז, טז שפתי חכמים]
5. מה ההבדל בין משפט לצדקה? [יז, ט כלי יקר על דרך הרמז]
6. אזה מקום יותר מבית המקדש? [יז, ח רש"י ושפתי חכמים]
7. פסוק מפרשת ראה בתוספת פסוק מפרשת שופטים הם מקור למספר דרישות וחקירות. [יג, טו רש"י]
8. על איזה מתרגם כתב רש"י שהוא טועה? [יז, ה רש"י]
9. לאיזה לא תעשה קשור עומד ויושב ורך וקשה? [טז, יט רש"י]
10. בשמונה עשרה צריך להיות כעומד לפני מלך. מה למלך מותר רק שמונה עשרה? [יז, יז]
11. אלו תכסיסים ראויים לדיין? [טז, כ ספורנו]
12. העין רעה בתרומה הוא השיעור בראשית הגז. [יח, ד רש"י]
13. נטיעה ולא עץ. [טז, כא שפתי חכמים]
14. מה היה אהוב ועכשיו שנאוי? [טז, כב רש"י]
15. ארבעה פסוקים רצופים שבכל אחד מילה הנקראת בשווה משני צדדיה. [יט-ט, יא, יב]
16. מנין שבעל מום פסול לסנהדרין? [טז, כא כלי יקר]
17. מילה בפרשה זה מכשפות כשם עיר במצרים. [יח, יא רש"י]
18. מהיכן אזהרה למפגל בקדשים? [יז, א רש"י]
19. שלוש פעמים בפרשה: בשני פסוקים רצופים מילה הנקראת בשווה משני צדדיה. [יז-א, ב; יט-ז; יט-יד, טו]
20. בפסוק אחד תשע מילים עם אות ה' הידיעה. [יז, ה]
21. היכי תמצא עבד עבודה זרה במזיד בהתראה ועדים ופטור ממיתה? [יז, ה; שמות כב, יט רש"י]
22. מי נצטוו להבדיל ולא במוצאי שבת? [יז, יט]
23. מנין שהנטפל לעושה מצוה ישלם לו הקב"ה כעושה מצוה? [יז, ו; ויקרא ה, יז רש"י]
24. מנין שרשעים בחייהם קרויים מתים? [יז, ו בעל הטורים]
25. פסוק הפותח ומסתיים במילה בת שתי אותיות. [יז, ח]
26. פסוק המסתיים בצמד מילים מילה והיפוכה. והיכן מוזכר צמד זה עוד בפרשתנו? [יז, יא; יז, כ]
27. "מכלל הן אתה שומע לאו" באיזה הקשר מוזכר בפרשה? [יז, כ רש"י]
28. היכן בפסוק אחד אותה מילה גם ברבים וגם ביחיד? והיכן אותה מילה פעמיים בלשון רבים ופעם אחת בלשון יחיד, שעל פי רש"י בכל מקום מילה זו הכוונה לרבים? [יז, טז; יט, טו רש"י]
29. מה שהבטיח משה בפרשה בשלח הוא לא תעשה בפרשתנו. [יז, טז אבן עזרא; שמות יד, יג]

השכל וידוע אותי - זיו התורה לפרשת שופטים תשפ"ו - פרקי אבות פרק א'

30. מילה המופיעה במגילת אסתר שאונקלוס תרגם צמד מילים שהם כינוי לאחד החומשים.
[יז, יח רש"י; אסתר ה, ח]
31. מי צווח אל העמודים ועל הים?
[יח, כא רש"י]
32. על מה כתב האבן עזרא "ואין זה אמת"?
[יז, יז אבן עזרא]
33. מדוע פרק י"ח בתהילים פותח באות ל'?
[ז, כ בעל הטורים]
34. שמות שני מזיקים שכל אחד מהם פעמיים באותו פסוק.
[יט, כא]
35. תיאור שקשור לאחשוורוש כתוב בפרשתנו.
[יז, יח; אסתר א, ב]
36. בשני פסוקים רצופים אותה מילה שהיא שם ה' ואין דין לסופר לכוון לשם כתיבת שם ה' עליה.
[כ-י, יא; שבת י; יו"ד רעו טז ש"ך; שו"ע או"ח פ"ד א]
37. מי הוא החכם בנגרמונסיא?
[ט, יב רמבן]
38. איך נקרא מי שידוע בעננים?
[ט, יב רמבן]
39. שמות שני בעלי חיים לא טהורים ברש"י אחד ובפסוק שלפני כן בעל חיים טהור ברש"י.
[יח, יא רש"י]
40. בחמש מילים רצופות האות מ'.
[יח, י]
41. איזה דומם מדבר?
[יח, י רש"י]
42. בזכר - קרבן, עם ה'. בנקיבה - תורה, פרה אדומה.
[יח, יג; ויקרא א, ג; במדבר יט, ב; תהילים יט, ח]
43. מנין שהיתה שכינה על האורים ותומים?
[יח, יד רש"י]
44. באיזה מקום שיש מצוה לבנות בית, יש איסור לבנות בית?
[יז, טז, כא רש"י]
45. מי צריך לדעת 50 שערי בינה?
[יח, טו בעל הטורים]
46. שלוש מילים הפותחות פסוק בפרשת עקב, בשינוי ניקוד ובתוספת ו' פותחות פסוק מפרשתנו.
[יז, יז; יח, ז]
47. איזה איסור הקשור לנבואה מיתתו בחנק? ובאיזה מיתתו בידי שמים?
[יח, כ]
48. היכן בפרשה אות פ' עקומה?
[יח, ח בעל הטורים]
49. היכן ברש"י צמד מילים זהה והיכן שני צמדי מילים זהה ברש"י?
[יט, ג; יז, יא רש"י]
50. היכי תמצי מזהיר לאסור את האסור ומיתתו בחנק?
[יח, כ רש"י]
51. בזכות מה ינצחו במלחמה?
[כ, א רש"י]

52. חודש אלול - חידות על מזמור לדוד ה' אורי

1. מילה במזמור לדוד ה' אורי שמשמעותה אויבים – הורד אות ראשונה וקבל מילה שמשמעותה ידידים.
[כז, ב]
2. מילה במזמור לדוד ה' אורי שמשמאל לימין היא המילה "אלול".
[כז, ד]
3. שתי מילים שכל אחת נקראת בשווה משני צדדיה במזמור.
[כז, ב; כז, ד]
4. אחד מקולות השופר במזמור.
[כז, ו]
5. שני פסוקים רצופים שבכל אחד מהם שמות שני איברים שונים.
[כז, ט, י]

"כתיבה וחתימה טובה"!

לרפואה שלימה ולישועה לר"ר ישעיהו בן צביה שיחי', למרת תמר בת גולדה זהבה תחי'.

לע"נ חברי מזכה הרבים ר' מרדכי יוסף בן ר' אליהו זיידל טובל, נלב"ע י"ג בטבת תשפ"ד ללא זש"ק. ואחיו הק' ר' משה יצחק הי"ד.

© להערות ולשליחת חידות [ת"ק]: 03-6166107 | ניתן להשיג: 053-3182722 | להוריד מ'דרשו' dirshu.co.il

לקבלת הגליון במייל: 9960316@gmail.com. בשורת הנושא יש לרשום 'גליון'.

מצטרפים למהפכה בעולם הישיבות

הטבה לכל רוכש

'חידושי תורה' המפואר,
מכון 'כנסת' בשווי 40 ש"ח
בעלות של 5 ש"ח בלבד!

קובץ הכולל הרבה יותר

ילקוט מפרשים ומדור מראי מקומות

מדור חדש ויחודי: ילקוט מפרשים
ובו למעלה ממאה ספרים
חשובים ויחודיים בשלמותם
מגדולי הדורות. ילקוט מראי
מקומות וצינונים על כל המסכתות
מתחילתן ועד סופן.

עימוד מדויק ומאיר עיניים

כל הספרים מעומדים מחדש
בעימוד אחיד, נח ומאיר עינים.
סדר הספרים מדויק ומלווה
בביורגפיות מחכימות. אינדקס
יחודי בדפי הספר המאפשר
למצוא כל ספר בקלות

כ-120 ספרים וב-2400 עמודים בכל כרך!

פי שלושה ספרים מבעבר, בסדר
וברשימה שנוערה על ידי גדולי
ראשי הישיבות והרמ"ם, כולל
ספרי יסוד חשובים ביותר.

עריכה חדשה ומדויקת

בקובץ מפרשים הכולל כל
הספרים ללא יוצא מן הכלל
ערוכים מחדש ממיטב המהדורות
וההוצאות לאור הטובות ביותר.

בבא קמא א' - פרקים א-ד | בבא קמא ב' - פרקים ה-י | בבא מציעא א' - פרקים א-ב | בבא מציעא ב' - פרקים ג-ה | בבא
מציעא ג' - פרקים ו-י | בבא בתרא א' - פרקים א-ג | בבא בתרא ב' - פרקים ד-י | גיטין א' - פרקים א-ג | גיטין ב' - פרקים
ד-ה | גיטין ג' - פרקים ו-ט | קידושין א' - פרק א' | קידושין ב' - פרקים ב-ד | יבמות א' - פרקים א-ה | יבמות ב' - פרקים ו-טז
| כתובות א' - פרקים א-ב | כתובות ב' - פרקים ג-ו | כתובות ג' - פרקים ז-י | מכות - כל המסכת | נדרים - כל המסכת
בבא קמא: פסחים א' - פרקים א-ה | הפסחים ב' - פרקים ו-י | סוכה - כל המסכת | ביצה - כל המסכת

הפסגה הירוקה
הכי גבוה ברכסים

מגיע לך לגור בפסגה

הפרויקט שכולם חיכו לו יוצא לדרך!

הפרויקט המבוקש ביותר ברכסים, במיקום הטוב ביותר בגבעת הפרסה עם נוף פנורמי מרהיב ועוצר נשימה, נפתח לשיווק בתנאים מיוחדים

מוסדות ציבור
פארקים ומסחר

נוף פנורמי
להר הכרמל

אדריכלות ייחודית
יוצאת דופן

דירות ענקיות
ומרווחות